

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!

1920 – йисалай акъатзава

N 7 (10808) хемис 15 – февраль, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Къез гьикI къуллугъзава?

Къиблепатан Дагъустандиз - къулайдаказ, сагъ-саламатдиз

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Эхиримжи йисара чи уьмуьрда гзаф дегишвилерни цийивилер арадал атанва. Им гъакъикъат я. Бязибурвун чун лап фад вердиш хъана, бязибур чна мукъвал-мукъвал хушдаказ рикел хкизва, чи бейндай акъатзава. Зи рикел къе хъиз алама, чун гъевчи аялар тирла, Къасум-хуьруьн центрадилай, еке “Икарус” автобусада ацукъна, дидедини бубади гъар гатун каникулриз Бакудиз, мукъва-къилирал къил ч'угваз, тухудайди тир. Еке гегъенш автобусада ацукъна, къуд патаз килигиз, чаз саки 4 сят вахт акъатна, къунши республикадин меркездиз гьикI агакънатлани чир жедачир. Анай чун хъипи рангунин таксида акъахдай. Такси чаз анжах шегъерра авайди чидай... Йисар алатна фена. Къе лагъайтIа, автобусрин еринда худда газелри (маршруткайри), таксийри къвалахзава...

Алай вахтунда меркездай, гъакI Дагъустандин маса шегъеррайни Къиблепатан Дагъустандиз фидай улакъдиз талукъ месэлайрикай, улакърин гъалдикай, абуралди гьикI таъмин ятIа ва са жерге маса месэлайрикай чна РД-дин транспортдин, энергетикадин ва алакъадин министерстводин автомобилрин транспортдин отделдин начальник, а хиле 2012-йисалай къвалахзавай **ГЪАШИМОВ Ибрагъим Агъмедовичахъ** галаз суьгъбетна. Малум тирвал, и отделди таксийрин, пассажирар

санай масаниз тухудай вири улакърин, яни муниципалитетрин арада маршруттра къвалахзавай вири транспортдин къвалах къайдадик кутаза. Ина зегъмет ч'угваз-вай ксарин везифайрик 2 ва адалай виниз муниципальный тешкилатар алакъалу ийизвай къван вири транспортдин къвалах пайгардик кваз хуьн акатзава. Муниципалитетдин къене кардик квай улакър лагъайтIа, чкадин самоуправленидин органрин ихтиярда ава.

■ **Ибрагъим Агъмедович, чахъ къенин юкъуз меркез ва Къиблепатан Дагъустан алакъалу ийизвай общественный, гъукуматдин транспорт амини? Вилкрай авай хътин автобусар Каспийскда, Избербашда, гъакIни чи республикадин амай шегъеррай Къиблепатан Дагъустандиз физмани?**

- Къенин юкъуз чаз къуллугъзавай вири транспорт общественныйди я (адакай общественностдин гегъенш къатар менфят къачузвайвилей икI лугъуза). Гъайиф хъи, гъукуматдин транспорт лап тIимил ама. ИкI, къу суалдиз жаваб яз, лугъуз къанзава: алатай йисан эхирралди Махачкъаладай Агъа КIатрухиз (Рутул район) физвай гъукуматдин са шумуд автобус амай. И йикъара ана яшамиз жезвай инсанрилай, автобусар физмач лугъуз, наразивилер агакъзава. Чун абуроз къуллугъзавай карханадихъ галаз алакъалу хъана. Анай хабар гайивал, автобусрин гъал къайдадик кумачирвилей, абур рейсиникай хкудуниз мажбур хъана. Эхиримжибурукай яз, гъукуматдин автобусар меркездай

Къалажухдиз ва Луткунизни физвай. Гила абурон чкадал газелар рейсиниз экъечIзава.

Сир туш, транспорт цийидалди звез тавуна хейлин йисар алатнава, гъукуматди и хилез пул чара ийизва. Хуси инвесторрини пулдин такъатар транспорт цийи хъувуниз харж ийиз тади къачузвач, гъакъикъатда лагъайтIа, и бизнес са акъван еке къазанжияр къазанмишиз жедайди туш. Тарифар са артух ежегур туш, гъавилей харж авур пулар яргъалди гъилиз хкъезвач. Идалайни гъейри, машин ч'ур хъунни мумкин я, ам ремонтна, гъар юкъуз бензин чана къанзава ва икI мад. Къериз-цIаруз гъалтзавай инвесторрини анжах хийир квай маршрутриз итиж ийизва.

Виликдай Махачкъаладин 1736-нумрадин автоколоннади меркездай Къиблепатан Дагъустандиз физвай вири автобусрин игътияжриз къуллугъзавай. Абурукай гзафбуру 2008-2010-йисаралди къвалахна. Ахпа 20-25 йисара къуллугъ авурдалай къулухъ, абур ч'ур хъун себеб яз, яваш-яваш списатна, абурон чкадал газелар къез хъана. Алай вахтунда гъевчи классдин (“ПАЗикар”) вири 2-3 машин аматIа, мад амач.

Гъукуматди чара ийизвай тIимил-шимил такъатарни шегъеррин автопарк хъсанарун патал харжзава. Шегъерра гзаф къадар агъалияр яшамиз жезва. Ина хусиятчиар тир перевозчикри забастовка авур ч'авуз транспортдин еке коллапс арадал

► 8

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Гъукум халкъдиз къуллугъзавайди жен

Уьлкведин патлахъай жавабдарвал ан-намишунин гъисс лозунгралдини эвер гунралди арадал къезвейайди туш. Ам инсанриз гъукум ачухди, ашкаради тирди ва ада вичини уьлкве, шегъер, регион, поселок ва гъар са гражданин патал къевелай алахъунарзавайди, общественностдин фикир гъисаба къазвайди инсанриз акъазвай ч'авуз арадал къезвейайди я. Власть амай халкъдикай къакъатнавай къилдин са десте яз хъун герек туш...

► 4

ОБЩЕСТВО

Тарашдарар, чапхундарар?..

Им вучтин завал я 90-йисарипай инихъ атанвайди?! Им вучтин баябурчивал я?! Къайда-къанун, адалат - закон хуьнин карда дуьз чешне сифте чпи къалурна къанзавай бязи губернаторри, министрри, республикайрин, крайрин, областрин бязи къилери чпи тарашзава!

► 5

Ч'АЛ

Хаталу завал...

Алай йис лезги ч'алан диб эцигай Етим Эминан йис яз хъуниз килигна, къиле тухудай вири мярекатар адан яратмишунрихъ галаз алакъада аваз, лезги ч'ал хуьнин ва ам гегъеншарунин фикирдал алаз къиле тухун меслят къалурзава.

► 6

САГЪЛАМВАЛ

РДЦ-ди лайихлу чка къуна

Къе Дагъларин уьлкведа виликдай фикирдиз гъиз тежедай хътин операцияр ийизва, агъзурралди инсанар ажалдин къармахрай акъудзава. И кардизни сифте нубатда и ва я маса азардай къил акъудиз вахтунда алакъуни кумек гузва.

► 9

ХАБАРАР

Миллетдин тIвар хкажиз...

Карханади Астраханда хъсан еридин, къулай шартIар авай хейлин къвалер эцигнава. Шегъерда Юсуф Зейнединов аз екез гъуьрметзава, чкадин гъукумдарриз ам хъсандиз чизва. Чи ватанэгълидини абурухъ галаз алакъаяр хуьзва.

► 12

ХАБАРАР

Дербент. Агалкъунар ава

Тарихдин, архитектурадин ва культурадин музейрин макан хъиз, Дербент спортдин шегъерни я. Агъалийрин ва иллаки акъалтзавай несилдин сагъламвал, бедендин лигимвал мягъкемарунин мураддалди шегъерда физкультура ва спорт вилик тухуниз, спортдин школаяр ва майданар артухаруниз къетIен фикир гузва.

► 15

Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин заместителдин - Дагъустан Республикадин образованидин ва илимдин министрдин гьакъиндай

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслу яз, Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председателдин заместителвиле - Дагъустан Республикадин образованидин ва илимдин министрвиле ОМАРОВА Уммупазиль Авадзиевна тайнарин.

2. И Указ адал къул члугур йикъалай къуватда гьатзава.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**
Махачкъала, 2018-йисан 7-февраль, №23

Дагъустан Республикадин экономикадин ва мулкар вилик тухунин министрдин гьакъиндай

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-статьядал асаслу яз, Дагъустан Республикадин экономикадин ва мулкар вилик тухунин министрвиле ХАСБУЛАТОВ Осман Хасбулатович тайнарин.

2. И Указ адал къул члугур йикъалай къуватда гьатзава.

Дагъустан Республикадин Къилин везифаяр вахтуналди
тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**
Махачкъала, 2018-йисан 7-февраль, №24

Санал кIвалахда

Ислен юкъуз Махачкъалада республикадин министерствойринни ведомствойрин регьберрихъ галаз кьиле феи совещанидал Дагъустандин Гьукуматдин Председатель Артём Здунова вич авай гьаларихъ галаз мукъувай таниш хьун патал вири министерствойриз мугьман жедайдакь хабар гана. Ада гьакни государствовдин гьукумдин федеральный органриз рекье твазвай документар гьазурунив жавабдарвилелди эгечлуниз ва тапшуругьар тамамарна кланзавай вахт вилив хуьниз эвер гана.

Саласадиз Артём Здунова РД-дин экономикадин ва мулкар вилик тухунин, промышленностдин алишверишдин, чилерин ва эменнидин алакьайрин министерствойрин коллективрихъ галаз гуьруьшар кьиле тухвана. Ам министерствойрин кIвалахдин асул рекьерихъ, зегьметдин шартларихъ галаз таниш хьана.

“Экономикадин министерство инфраструктура еримлу хьунин центр хьун лазим я. Капиталдин пуларин асул программаярни ина арадал гьана кланда”, - кьейдна республикадин премьер-министрди.

А.Здунован гафаралди, инвестициярин сиясат кар алай хел я. Ада экономикадин ва мулкар вилик тухунин министерстводиз и хел еримлу авунин, туризмдин хел патал экономикадин дибар тайнарунин, карчийриз кумек гузвай фондарихъ ва маса тешкилатрихъ галаз сих алакьаяр хуьнин тапшуругьар гана.

Промышленностдин ва алишверишдин министерстводин руководстводин фикир А.Здунова промышленность еримлу ийидай Фондунихъ галаз авай алакьаяр мягкемарунал, оборонзаказрин къадар артухарунал желбна. Гьукуматдин Председателдин фикирдалди, Дагъустандин мулкарал хсуси промышленностдин паркар арадал гьунихъ еке метлеб ава. И жигьетдай махсус программани къабулун мумкин я.

РД-дин чилерин ва эменнидин алакьайрин министерствода кьиле феи гуьруьшдин сергьятра аваз, къурулушдин вилик акъвазнавай кьилин мезлаяр веревирдна. А.Здунова кьейд авурвал, санал кIвалахна, важиблу нормативрин актар къабулна кланзава. Адан гафаралди, республикада нормативно-правовой база зайиф тирвилей и хилез кьетен фикир гуда.

РикIер кьарсурдай мусибат

Россиядин Силисдин комитетдин Дагъустанда авай Силисдин органри Ахцегь райондин агьали Замир Саидоваз талукь яз уголовный дело кьарагьарнава. Идакьай “Лезги газетдиз” РД-дин Силисдин управлениди хабар гана. Адак РФ-дин УК-дин 126-статьядин 2-паюнин “з” (темягькарвиле кьаст аваз инсан чуьнуьхун) ва 105-статьядин 2-паюнин “к” пунктарал (маса тахсиркарвал чуьнуьхунин ниятдалди авунвай кьиникь) асаслу яз, тахсир кутунва.

Мусибатдин агьвалат алай йисан 8-январдин йифиз хьана. 7-январдиз шак физвайда Ахцегьрин хуьре чирхчир гада Байрам Омароваз къекьуьн патал вичин машинда акьахун теклифна. Абуруьн сергьятрай экьечна. Замир Саидова Байрамаз, 1,5 миллион манат пул къаькудунин макьсад аваз, гуя ам чуьнуьхнава лагьана. Омарован диде-бубадал хабар агьакьарун теклифна. Амма Байрам рази хьанач.

Силисдин фикирдалди, ваь лугьунизни килиг тавуна, Саидова вичин чирхчир экв жедалди машиндай акьуднач. Адаз ам чIалал гьиз кланзавай. Вичин мурад кьилиз акьат тийидайди чир хьайила, шак физвайда Байрам Ахцегь райондин Чеперин хуьруьз мукьва мулкарал тухвана ва ам тапанчидай яна. Идалай къулхъ жегьилдин бедендал чукулдин хирерни авуна. Хьанвай залан хирерикди Байрам Омарова гьа чкадал чан гана.

Вичи есирда къурди гьатта кьейидалай къулхъни Саидова адан диде-бубадин телефондин нумрадиз хва азад авун патал винидихъ кьейднавай пулдин къадар къалурнавай телер рекье туна. Райцентрандин агьали полициядин отделдиз малум тушир ксарин вичин хва чуьнуьхнавайдакь ва ам азад хьувунай 1,5 миллион манат пул гун истемешзавайдакь хабар гузвай арза гваз атана. МВД-дин фикирдалди, диде-бубадаввай пул къаькудунин мураддалди инсан чуьнуьхун эвелдай Б.Омарован вичин иштираквал аваз кьиле фенвай. Гьатта жегьилар чпин план кьилиз акьудун патал Дербентдизни рекье гьатнавай. Амма, гуьгуьнлай малум хьайивал, ибуру вири къанлуди туюкьурнавай къундармаяр тир.

Мейит жагьанвай чкадал силисдин тежрибаяр кьиле тухудайла, Саидова мусибатдин агьвалатдин гьар са легьзе галай-галайвал рикIел хкана. Пул гьиле гьатайла, адахъ республикадай экьечдай ниятар авай. Анжах и мурад кьилиз акьатнач. Алай вахтунда уголовный делодай ахтармишунар давам жезва.

Кьейд ийин хьи, тахсиркарвал РД-дин МВД-дин УУР-дин ва РФ-дин ФСБ-дин РД-да авай управленидин Дербент шегьердин отделдин къуллугьчийрин кумекдалди дуьздал акьудна. Уголовный делодай силисдин кIвалахар тухун акьалтардалди судди Саидов кьунин кьарар къабулнава.

Арадай акъудун истемешна

РФ-дин Генпрокуратурадин комиссияди Дагъустанда кьиле тухузвай кIвалахрин нетижаяр къуна

ЧИ КОРР.

Алатай гьафтедин эхирра РД-дин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильева ва РФ-дин Генеральный прокурор Юрий Чайкади Махачкъалада совещание кьиле тухвана. Ам РФ-дин Генпрокуратурадин комиссияди Дагъустанда кьанун-кьайдадал амалзавай гьалар ахтармишунин жигьетдай кьиле тухвай кIвалахрин нетижайриз талукьарнавай.

Мярекат республикадин прокуратурадин коллектив РД-дин цийи прокурордихъ - Денис Поповахъ галаз танишарунилай гатлунна. Юрий Чайкади кьейд авурвал, Россиядин Президент Владимир Путинан Указдалди Д.Попов вад йисуз РД-дин прокурордин къуллугьдал тайнарнава. Кьейд ийин хьи, Денис Попова 2015-йисалай Хакасия Республикадин прокурордин везифаяр тамамарзавай.

Гуьгуьнлай РФ-дин Прокурордин заместитель Иван Сыдорока комиссияди Дагьларин уьлкведа кьиле тухузвай кIвалахрин нетижайрикай лагьана. Адан гафарай малум хьайивал, ахтармишунри республикада кьанун чIурнавай саки 2500 дуьшуьш дуьздал акьудна, 70 уголовный дело кьарагьарнава. Ада алай вахтунда Дагъустандин прокуратурадин вилик акъвазнавай кьилин везифаяр гьихьтин-бур ятла кьейдна. Сыдорока гьисабзавайвал, сифте нубатда, республикада кьвердавай гегьенш жезвай коррупциядиз акси женг тухвана кланзава. Чкадин агьалийрин яшайишдин ва зегьметдин ихтиярар хуьн, ЖКХ-дин ва ТЭК-дин хилера кьанундал амал авун, чилериз ва эцигунриз талукь кьанунар чIурзавайбурухъ галаз женг тухун, вири тахсиркарвилер регистрация авун, агьалийрин арзайриз вахтунда ва тамамдиз килигун датIана прокуратурадин гуьзчивилик хьун лазим я.

Иван Сыдорока гьакни хабар гайивал, республикадин агьалияр патал тарифрин кьиметар хжажнавай дуьшуьшарни винел акьатна. Энергия ишлемишунай тайнарнавай тарифин кьиметдин къадар кьанунсуздаказ хжажунин нетижада чкадин агьалийри алава 40 миллион манат пул ганва. Идалди кьанунсузвилерин къадар сергьятмиш хьанвач. Дагъустандин энергиядин сетар куьгьне хьанва (саки 70 процент), ийизвай къуллугьрин ери агьузди я. Энергия чуьнуьхзавай дуьшуьшар гьиз ава.

“Газпром межрегионгаз Махачкъала” карханадин кIвалахдани кьанунсузвилериз рехъ ганва. И обществоди газ чуьнуьхзавайбуруз акси са серенжемни къабулзавач. Алатай йисуз газ ишлемишундай дагъустанвийрал алай бурж 1,8 млрд. манатдиз барабар хьана. Ихьтин гьалара карханади 900 миллиондилай артух буржар кIватI хьувун патал герек

къевзвай документар суддин приставрин къуллугьдив агьакьарнавач.

“Спецгазстройсервис” ГКУ-дани кьанунрал амал тавунвай дуьшуьшар гьалтнава. И карханадин хиве регион газдалди таъминарзавай къуллугь авай гьалдин гьакьиндай жавабдарвал ава. “Спецгазстройсервис” кардик хьун патал государстводи гьар йисуз 75 миллиондилай артух пулдин такьатар харжзава, амма карханади вичин везифаяр тамамар тийиз са шумуд йис я.

Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай В.Васильева республикадин министерствойрин ва ведомствойрин регьберривай винел акьуднавай кимивилер вахтунда арадай акъудун истемешна. “Эгер са вуж ятIани шаклувилик кватIа, арза кьхена, отставкадиз фейитIа хьсан я. Амайбуру, кьве гьил къаьжагна, кIвалахна кланда”, - кьейдна ада.

Региондин Къилин гафарай малум хьайивал, гьукумдин къурулушра кIвалахдай къуллугьчийар миллетдин лишанриз килигна ваь, пешекарвални алакьунар фикирда къуна хьада. “Чна исятда Дагъустан коррупционеррикайни тарашчийрикай михьзава. Жегьилривай ва кар алакьдай пешекарривай и кардикай менфят къачуз жеда. Дагъустанвийри терроризмдин винел гьалибвал къачуна, гила коррупциядихъ галаз женг тухвана кланзава”, - лагьана В.Васильева.

Дагъустандин Къили СМИ-риз и карда кумек авуниз эвер гана. “Чи кIвалах патал виридалайни кьетIен ахтармишун республикадин агьалийри чи гьерекардиз гузвай кьимет я. СМИ-рин векилри и жигьетдай чаз кумек гудайдак умуд кутазва”, - алава хьувуна Владимир Васильева.

Юрий Чайкади кьанун-кьайда хуьзвай органривай республикада коррупциядиз акси яз къабулзавай серенжемрин еришар йигинарун тIалабна. Адан гафаралди, правовой вири актарин гьакьиндай экспертиза тухун, яшайишдин субсидияр пайзавай кьайда гуьзчивилик кутун, коррупциядин дуварал деринриз фенвай хилериз иллаки гзаф фикир гун герек я.

“Тайин макьсаддихъ элкьурнавай программарай чара ийизвай пулдин такьатар гьиниз физватIа ахтармиша. Хуьруьн майишат, гьвечIи ва юкьван карчивал ва маса хилер вилик тухун патал грантар, субсидияр чара ийидайла, чуьнуьхунриз рехъ гузва. И месэлайрал эхир эциг. Чиновникрин еке кIвалер гьитакьатрихъ эцигнаватIа тайинара. Малум тирвал, республикадин чиновникрин чехи паюнин кIвалер ятар хуьнин зонада ава. Абуру кьанунрал амална эцигнаватIа чира”, - кьейдна РФ-дин Генпрокурорди.

Совещанидин эхирдай Владимир Васильева Юрий Чайкадиз Дагъустандиз атунай сагьрай лагьана. Генпрокурорди вич Дагъустанда кьанун-кьайда хуьнин рекье кумек гуз гьамиша гьазур тирдакьай малумарна.

15-февраль - аскерар-интернационалистар рикел хкидай югъ

“Афгъанвийрин”
дафтаррай
Рикелай тефидай йикъар-йифер

Йисар алатунивай, XX асирдин гьалат яз гьисабзавай, чи къушунри Афгъанистандин чилел Ватандин тапшурьгьдалди “интернациональный буржи” тамамарай йикъар, ана кьиле феи залан вакъияяр рикел хкун адетдиз элкьвенва. Гьик хьи, чи аскерри, командирри, полководецрини а чьавуз гзаф магьрумвилериз таб гана. Игитвиллин чешнеярни тѳимил къалурнач. Чи ватангъли Советрин Союздин Игит Абас Исрафилов абурукай сад я.

И чина гьа вакъияйра иштиракай къенин чи ветеранрин рикел хкунар-художественный эсерар чапзава. Гьик хьи, а вакъияйрин четинвилер, заланвилер, абуруз хьиз, маса низ чьада?

Мад са кар: и кьхинрихъ жегил несилар халисан ватандашар, уткъем къаст авайбур яз тербияламишдай къетлен метлеб ава. Игитвилериз гьамиша чка ва мумкинвал авайди чирзава.

Сардар АБИЛ

Чинебан квал

(Романдай члук)

...24-мартдиз пуд лагъай операция башламиш хьана. Полк Даши шегьердай экъечна, дагъдин хуьрер галай патахъ рекъе гьатна. Сурхаб вацал алай муьгъ душманри, чи къушунар къвез акурди, хьиткъинарна. Чун чукурнавай муькъуьн патавай вацлай экъечна. Хуьреравай ислягъ жемьатри, лацу пайдахар гваз руквадин квалерин чьерейрал экъечна, чи къушунар шадвилелди къаршиламишзавай. Душманар катна дагълара чуьнуьх хьанвай. И йиф, къуд патахъ къаравулар эцигна, аскерри дагъдин ценерив са ачух чкадал акъудна.

Пакадин юкъуз экуьнахъ фад, Абидан БТР кивенкве аваз, 3-батальондин командир майор Яровых дагъдин къакъан са хуьруьз хкаж жедайвал хьана. Батальондин командирди фидай рекъе виридаз бронированный техникадай къецел гьич кьилни акъуд тавун буйругъна. Капун юкъвал алай хьиз, вири акъвазвай дагъдин синерилай снайперри ягъун мумкин тир. Анжах афгъанрин аскерар чи БТР-дин винел ацукънавайвал амукъна. Сад лагъайди, абуру чпин халкъди чеб яда лагъана гьич фикирни ийизвачир. Къвед лагъайдини, БТР-дин къене абур вири гьакъни ийизвачир. Къве сятинилай виниз четин рекъерай яваш-явашдиз хкаж хьайи чун эхир са хуьруьз агакъна. И кесиб хуьре виридакай хкатна къве гьавайрин са квал акъвазвай. Комбатди БТР гьа кваллин вилик акъвазариз туна. Машинра авай аскерар, гьасятда чпин яракъарни гваз машинрин вилик экъечна, къуд патахъ гуьзчивал тухуз акъвазна. И зурба квал хуьре виридакайни девлетлу Манакер лугъудай твар-ван авай зулумкардинди тир. Ам са югъ вилик, тухуз жедай къван шейэрни кватна, вичин дестени галаз, дагъдиз катна. Ятлани адан квалей яракъар чуьнуьхнавай чка жагъана. Ана 50-лай виниз гьар жуьредин яракъар, къве шешелдилай виниз патрумар авай.

Абидни комбатдихъ галаз Манакеран квализ гьахьна. Винелай артух тарифдинбур туширтлани, квалерин къенепатар гзаф гуьрчегдиз тукьлуьрнавай. Цлар тебиатдин, дишегълийрин ва маса гьар жуьре шикилрив безетмишнавай. Са кваллин чилел ишлемиш тавунвай

къизилдин яд ганвай чайдин гуьрчег къапар ва чайникар авай са шумуд ящик алай.

Комбат аскеррин юкъва аваз къвед лагъай мертебадиз хкаж хьана. Абид сад лагъай мертебада амукъна. Са квализ гьахьайла, адаз ана пиле акъвазарнавай кларасрин арадай лацу хун алчудна чуьнуьхнавай тфенг акуна. Абид, тфенг вахчуна, квалерин къенепатан гьаятдиз экъечна. Ина са къерехда балкларан, малар кутгундай ярги шалман, адан кланикни малариз алафар вегьедай тлун авай. Абид гьилевай тфенгдин клуф гьа тлуна экъуьрна, жагъай затл хьанач. Ам, патав гвай раklar ахъайна, цурин къенез тамашна. Ана мичли тир, жагъай затл хьанач. Къецел экъечдайла адаз цлан вини кьилляй хьиз са гьуд фидай хьтин тлуквен акуна. Абид къецел экъечна, гьа тлуквен авай цлаз къецелай тамашна. Цлал вад-ругуд метр къван яргивал алай, амма раklar гьинай аватла акъвазвачир. Ада гьаятдай са квал къачуна, мад цуриз гьахъ хуьвунна, квал гьа тлуквендиз гадарна. Атла патай квал са затлуна акъур ван хьана. Абид тлуквендилай агдадихъ цлахъ галай куьгъне шейэр галудна, дикъетдивди килигна. Винелай къарадин сувагъарнавайтлани, виликдай рак авайвал цал хьиткъиннавай...

- Алад фена комбатдиз эвера. Ина чинебан квал ава лагъ! - Абида къвалавай физвай аскердиз тапшурьгъ гана.

Къарадикай авунвай цал чукурриз акъван зегъмет герек атанач. Са шумуд сеферда тфенгдин къундах акъурла, раklarин вини кьилляй члехи хьалхьам акъатна. Анай къенепата са шумуд зурба тапус авайди акъвазвай. “Муькьятвал хьсан затл я, белки, абурун къене душманар ацукънава жеде?” - фикирна, Абидаз ачух хьалхьамдин къенез гуьлле гуз клан хьана. Гена гьа и арада теспача яз комбат акъатна.

- Тади ийимир, юлдаш сержант, - лагъана, комбат чкланвай хьалхьамдай кваллин къенез тамашна. Мичли чкадай зурба тапусрилай гьейри, затлани акъвазвачир.

- Фонарь къала! - гьарайна ада. Са ни ятлани адав, эквни куькьлуьрна, китайдин фонарь вугана. Комбатди цурин

къене пад экуь авуна. Анаг кларасдин тапусрай ацланвай. Комбатди гумадин са шашка вегъез туна. Акунрай, ана чан алай затлани авачир.

Раklarин амай чка вири хайила, комбатдилай вилик Абид ва мад къве аскер къенез гьахьна. Им Манакеран те хил-девлет хуьзвай чинебан квал тир. Ана са шумуд тонн къуьл, дуьгь, хипен къурай яklarин жендекар чуьнуьхнавай. Комбат рациядай полкунин командирдихъ галаз рахана, агьвалатдикай хабар гана. Полкунин командир акъван яргъа авачир, са арадилай атана акъатна. Ам Манакеран квалей жагъай яракъриз, те хилдиз тамашайдалай куьлухъ квалерин вилик кватл хьанвай, къекъверагал хьтин куьгъне парталар алай жемьатдихъ таржумачидин куьмекдалди рахана, Манакеран квалей жагъай девлет, яракъар квачиз, чпин хуьруьз паюн теклифна.

Кватл хьанвайбурувай садавайни хазинадик къгъиз жезвачир. Виридаз кичле тир.

- Куьн къе хьфидайди я, ада хтана чун туквада, - лагъана са кесибди жемьатдин арадай.

- Квез кичле жемир, ам мад инихъ хкведач. Куь гишила авай хизанриз садра къванни тухдалди фу це. Техил куь арада пая, - тикрарна командирди. Таржумачиди адан гафар афгъан члалал тикрар хуьвунна.

- Чаз чарадан гьарам кландач! - гьарайна жемьатдин арадай мад сада.

- Ада чи хам хтлуннавайди я. Адан девлет вири чи зегъметдалди къазанмишнавайди я, - лагъана са кесиб яшлу афгъанвиди, халкъдин арадай экъечна. Квалерин вилик акъуднавай къурай яклун са жендек хкудна, къуьнел яна, вичин къазма галай патахъ хьфена. Халкъ са геренда сад-садаз тамашиз акъваз хьана, ахпа, са-сад къвез, жендекар тахъай мисална. Техилни, садбуру шешелра тваз, садбуру кьилел алчуднавай чалма ахъайна, гьам шешел хьиз ишлемишиз, тухвана. Полкунин командир са геренда абуруз тамашиз акъвазна, ахпа гьилин ишарадалди чаз хьфинин буйругъ гана, вични БТР-диз хкаж хьана.

- По машинам! - гьарайна комбатди. Машинар руг кьилеллаз, гьа атайвал, дагъдай звичлиз башламишна. Мичли жедайла хьиз гьа накъ йиф акъудай вацун къерехдиз агакъна... Командирди хьагъай чка вири патарихъай ахтармишна, са кул-кусни авачир, дагъдай звичзавай кас хьайитла, къвед-пуд километрдин мензилдамаз аквадайди тир.

Залум рекъер

Исламан РИЗАЕВ,
Афгъанистандин дяведин ветеранрин Советдин Сулейман-Стальский райондин отделенидин председатель, РД-дин культурадин лайихлу работник

Цемужуьд йис - гзаф вахта я гуьзетиз,
“Диде, сагърай!” - физва къе зун Ватан хуьз.
Пак тир буржи кьиле тухуз гьазур я,
- Зун хьтинбур къе са шумуд агъзур я.

Самаркандда, - йифен цликъвед, - секин тир,
“Рота, подъем!” - галукъна ван япарихъ.
Къарагъна чун - фикирарни дерин тир,
Машинрини гуьзетзавай раklarихъ.

Физва поезд, йиф-югъ талгъуз
тахъ-тахъиз...

Чу, аскерар, мукъва хьана Термездиз.
Вил рекъелла, мус агакъда афгъандиз?
- Стха халкъдиз куьмек патал Ватан хуьз!

Вертолётри чун, аскерар, афгъандиз, -
Мергъяматдиз давамна рехъ - къастуниз.
Вилаят тир Бадахшандин ценерив,
Кочка вацун кьилел алай частуниз.

- Ингъе чи квал, - стха-къазма, юлдашар.
- Куь гьунара гуьзетзава Ватанда,
- Тергна кланда сад амай къван душманар,
- Баркаллувал къазанмиша афгъанда!

Югъ-йиф талгъуз, яракъ къуна гьилерал,
Къисмет хвена стха афгъан халкъарин.
Чанар гана Афгъанистанд чилерал,
Намусдивди жуван хайи дагъларин!

... Мичли йифиз гатадай чун марфади,
Къурай чка кумукъдацир бедендик.
Гуьллейрин цлун а селлери душманрин,
Секинвал гьич агуддацир чи чандив.

Къаракумар къишлахда, лап алахъиз,
Ципиц, шешел, бухари хват мублагъ тир.
Рагарикай шир-ширдив яд авахъиз.
Басмач Ханбай, вав ина гьайд дамах тир!

Юкъуз - дагъдиз, йифиз - багъдиз хкведай,
Кесиб халкъдин къене авай тлуьна рикл.
Фенд къурмишна, - яракъ гуда лагъана,
Ханбай - хандин чан ахчунай эхир ик!

...Меслятрилай гуьгъуьниз чи улкъвейрин,
Атанай чун квез куьмек яз Афгъандиз.
Ина физвай эцигунар муькьверин,
Рехъ хуьвунна Кундуз - Файзабаддиз.

Варцаралди хьанай сад хьиз рекъерал,
Къаравулда гатуз-хуьтлуьз женгерин.
Фу амачиз, гишин хьайла кьерерал,
Мажбур жедай балугъар къаз вацларин.

Афгъанви дуст, вуна гайи фу - лаваш,
Вуч дадлу тир, мадни хуьрай берекат!
Куь къаршидиз, мергъяматдиз чун яваш
Гьич тахъана, давамарна гьерекат.

Тешкан вацлал алай муькъуьн а сергьят,
Хуьдайла гьич хьайиди туш чаз регьят.
Хьиткъинариз, на лугъуди, гьар са сят
Йис хьана чаз, душмандин хур аквадай!

Муькъуьн кьилел эцигнавай а гуьмбет,
Гьамишалугъ пак тарихдин дестек я!
Дагъустандин женгчи аскер, ви суьрет,
Инанмиш хуьхъ, ислягъ я гьа Афгъанда!

Гуьллед хурай экъечна, цлай-вацлайни,
Тамамарна гьукуматдин пак буржи.
“Де куьн сагърай”, - лагъана дуст афгъандиз,
Хтанай чун жуван багъри Ватандиз!

Веревирдер

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Эхиримжи вахтунда чи республикадин гьукуматдин вини мертебайра кыле фейи бязи дегишвилери (гьерекари лагьайтла, мадни дуьз жедда) парабурев веревирдер ийиз тазва.

Дугьриданни, гьукуматдин кыл (председатель), адан са шумуд заместитель, министр, меркездин кыл, маса кьуллугьчяр, уголовный рекьяй шак физвайбур яз, силсидик акатун гьвечли месэла туш. Ихтилат халкьди гьукумдиз ихтибар авуникайни тавуникай, гьукум халкьдин кьуллугьда авайди хьуникайни тахьуникай, гьукумдинни халкьдин савдилайкайни, абур сад-садавай кьакьатуникай физвайла, суаларни арадал кьезва.

Чаб акьван кьакьан дережайра аваз, марифатдин жигьетдай акьван агьуз аватун?..

Марифатсузбур ятла, ахьтин векилар гьукумдин вини мертебайриз гьик акьатзавайди я?

Гьукум халкьдиз кьуллугьзавайди жен

Акьван йисара (ихтилат физвайбур, цуд йисаралди чехи кьуллугьрал алаз, саки датлана халкьдин вилик квайбурни я) абурон рехнеяр дуьздак акьатзавачирни?..

Суалрин сиягь яргьжи жезва. Жавабар жагьурон?..

Бирдан, инал гьанвай вири суалриз гузвай жавабар хьиз, гьа кьакьан мертебайра виливни хуьн тавур хьтин дегишвилер...

Республикадин кыл дегиш хьайила, парабур чина хьсан патахь дегишвилер жедайдак умудар кутун тавунани тушир.

Себеларни саки винел алай. Кылинди, республикадин гьукумдин кьурулушра хьиз, амай хилерани (экономикада, яшайишда, культурада, образованида, медицинада, социальный хилера, спортда...) инсанри акьалтлай барабарсузвал, законрин вилик садбурун жавабарсузвал, мьукьбурун ажувал, садбурун кыл-кыледай - девлетдин гьилляй, масабурон - кесибвиляй алатун вирибур гьиссзавай. Стал Сулеймана XX асирдин эвел кылера лагьай чалар рикел хквезва:

*Кье чин акьалтзамаз вичел,
Ришвет кьачуз, тагуз мажал,
Кесибариз лугьуз "пошел",
Ибуруе дамах хьана хьы...*

Амма чун яшамаш жезвайди XXI асир я. Лугьузвайвал, "демократиядин азадвилерин ва мумкинвилерин вири рекьер" кье гьил хьиз ачухнавай вахт...

Зи фикир, и йикъара чи республикадин Халкьдин Собранидин сессиядал рахдайла, цийиз кьуллугьдал хьанавай Гьукуматдин кыл Артем Здунова лагьай гафари иллаки желбна: "За, сифте нубатда, базардин, общественный институтар (кьурулушар) вилик тухуникай лугьузва. Абур республикадин агьалийриз, мугьманриз, инвесторриз ачухбур, гьавурда акьадай ашкарабур хьун герек я. Вирибур хатасуз, кьуватлу, ихтибарлу, кьулай шартларин регион, санал кьвалахиз жедай амадаг регион акуна кланзава. А регионди, Россиядин Федерациядин сад тир правовой ва финансин майданда аваз, вичин хивез кьачузвай мажбурнамаяр тамамари жен. Им, сифте нубатда, гьукуматдин кьурулушди ашкарадаказ, ачухдаказ, инсанриз аквадайвал кьвалахайла кьазанмишиз жедай дережа я.

Госкьуллугьчидин цийи кьамат (образ) арадал гьун, гьукумдив агьалийрин, халкьдин патай ихтибар ахгакьар хьувун герек я..."

За кьатлузвайвал, инал лагьанвай келимайрин гьавурда гьар са кас, иллаки крар чпелай аслубур акьазва.

Гьукуматдин Председателди вичин фикир генани ачухарнава: "Дагьустандин объект Россиядин Федерациядин чехи пай госпрограмайрик кутунин кьвалах араатунар авачиз давамарунихь (таьминарунихь) галаз санал, виридалайни кылинди яз, хивез кьачунвай мажбурнамаяр ерилудаказ кылиз акьудин ва финансин рекьяй низамдал амал ийин".

Гьа ихьтин шартлар чавай "федеральный ва маса рекьерайни такьатар республикадиз желб авунин жигьетдай кьенкьечери дережайра кьазанмишиз ва яргьалди хуьз жедай", алава хьувунва цийи регьберди генани.

Эхь! Вучиз виликан гьукумат санлай отставкадиз ракурна?

Авар гьаларай, кыле физвай ва кьайайрини шагьидвалзавайвал, адалай (гьелбетда, руководство кылевав) вичин кьвалах ачухдаказ, экуьдаказ, халкьдиз аквадайвал, республикадиз хийирлудаказ тешкилиз алакьнач. Артухлама, обществодинни халкьдин кьайгьуйрилай

чпин хсуси кьайгьуйри игьтияжар (хийирар) вине туна, нефс вилик кутуна. Ида "хьендик" кьай экономикадин жилавар ачухунихь галаз сад хьиз, адан майданарни гьеншенарна. Бюджетдиз налогар кватлунин кардиз лугьуз тежер хьтин зиянарни гана.

Инал зи рикел РФ-дин Президент В.Путина гьеле 2012-йисуз РФ-дин Федеральный Собранидиз рекье тур вичин Чарче лагьай гафар хквезва: "Уьлкведин патахьай жавабарвал аннамишунин гьисс лозунгралдини эвер гунралди арадал кьезвайди туш. Ам инсанриз гьукум ачухди, ашкаради тирди ва ада вичини уьлкве, шегьер, регион, поселок ва гьар са гражданин патал кьелелай алахьунарзавайди, общественностдин фикир гьисаба кьазвайди инсанриз аквазвай члавуз арадал кьезвайди я. Власть амай халкьдикай кьакьатнавай кылдин са десте яз хьун герек туш..."

И гафар 5-6 йис идалай вилик ваь, аз кье, чи республикада, масанра авай бязи гьалар акурла, лагьайди хьиз жезва.

Гьукумдиз халкьди гьихьтин шартлар артух ихтибардатла, гьурметдатла Президентди акьалтлай камаллувилелди раижнава.

Чаз вуч аквазва? Чиновник гьукумдин кьурулушдиз атайвалди, сифте нубатда, вичин квалеринни хазинайрин кьадар артухарунин, кьакьан паруйралди вич амайбурукай чара авунин кьайгьуйрик жезва. Чина чиновникар, са бубат хьтин кьуллугьрик квайбур ("гачал ханар") вуяр ятла, халкь, уьлкве паталди ийизвай крариз ваь, паруйризни дарвазриз, кьаваризни дакарриз килигна лугьуз жедда. Кьабулзавай сифте законарни, асул гьисабдай, чиновникар чеб ва чпин ирид кьатар хизанар, мукьва-кылиярни тухум-тара хуьн паталди кардик кутазва.

Адетдин инсандин "яшамаш хьунин" такьатрин (пулдин) агьа кланин кьадар чириз, чиновникризни депутатриз йисар герек хьун?.. Кесиб ксарни бес датлана гьа ихьтин "кьайгьударвиллиз" кьуллугьдани? Араяр гьакьван ачухбур, экуьбур, гьурметлугьур жедани?

Ингье халкьдин кьанажагьсузвални, ажугьлувални, ихтибарсузвални гьинай кьезвай "бегьерар" ятла...

Яраб а завалрай акьатдай вахт алуькьдатла?..

“Дидевилин капитал”: 2018-йисан цийивилер

Малум тирвал, 2018-йисан 1-январдилай "Аялар авай хизанриз госуларстводин куьмекдин алава серенжемрин гьакьиндай" 2016-йисан 29-декабрдиз кьабулай 256-нумрадин ФЗ-дик кутунвай дегишвилер кьуватда гьатнава.

ИкI, дидевилин (хизандин) капитал кьуватда жезвай вахт 2021-йисан 31-декабрдалди артухарнава, яни и вахтуналди кьвед ва адалай гугьунин аял хайи (хвавиле ва я рушвиле кьабулай) хизанривай Россиядин Федерациядин Пенсийрин фондуни территорияльный органдиз дидевилин (хизандин) госуларстводин сертификат кьачун патал физ жедда. Амма дидевилин (хизандин) капиталдин такьатар программа акьалтларайдалай кьулухьни харж ийиз жедда.

2018-йисуз дидевилин капиталдин кьадарди 453 026 манат тешкилзава. Яшайишдин шартлар хьсанарунилай, аялди (аялри) образование кьачунилай, дишегьлийрин кватлдай пенсия тешкилунилай, инвалид аялар патал лазим тир шейэр ва кьуллугьар маса кьачунилай гьейри, дидевилин (хизандин) капиталдин такьатрикай тамамдаказ ва я пайи-паяр гьар вацра гудай куьмекдин пулар язни менфят кьачуз жезва.

2018-йисан 1-январдилай "Аялар авай хизанриз гьар вацра гудай пуларин гьакьиндай" 2017-йисан 28-декабрдиз кьабулай 418-нумрадин ФЗ кьуватда гьатнава. Ана кьвед лагьай аял хунихь (хвавиле ва рушвиле кьабулунихь) галаз алакьалу яз гьар вацра гудай пулар дидевилин капитал патал госуларстводин сертификат кьачунвай гражданинриз гузвайди кьалурнава. Ихьтин куьмек кьачун патал ихтияр эгер аял 2018-йисан 1-январдилай кьулухь ханваз (хвавиле ва я рушвиле кьабулунаваз), ам Россиядин Федерациядин гражданин яз хьайитла ва чпе гьар са касдал юкьван гьисабдалди гьалтзавай доход, РФ-дин субъектда ахьтин куьмек тлалабайдалай вилик кьай йисан 2-кварталда тайинарнай кьадар фикирда кьуналди, зегьметдиз кьабил агьалийриз яшамаш хьун патал чарасуз герек пуларин кьадар садни зур сефердилай виниз тушир хизанриз гуда.

ИкI, 2017-йисан 2-квартал патал Дагьустанда зегьметдиз кьабил агьалийриз яшамаш хьун патал чарасузди яз тайинарнай кьадарди 9 922 манат тешкилзава (2017-йисан 14-августдилай тир "Об установлении величины прожиточного минимума на душу населения и по основным социально-демографическим группам населения в Республике Дагестан за II квартал 2017 года"), идал асаслу яз, чпе гьар са касдал юкьван гьисабдалди гьалтзавай доходдин кьадар 14 883 манатдилай виниз тушир хизанриз гьар вацран куьмекдин пулар кьачудай ихтияр ава.

Идалайни гьейри, "Аялар авай хизанриз госуларстводин куьмекдин алава серенжемрин гьакьиндай" Федеральный закондал асаслу яз, гьар вацра гудай куьмекдин пулар сад лагьай аял хайи (хвавиле ва я рушвиле кьабулай) дишегьлидиз ва я аял хвавиле (рушвиле) кьабулай итмидиз, я дишегьли, буба кечмиш хьайи дуьшуьшда аялдин кьаюмдиз, буба (хвавиле ва я

рушвиле кьабулнавайди) кьенвайбур, абур диде-бубавилин ихтияррикай магьрум авунвай ва я аял хвавиле (рушвиле) кьабулнавайди диде-бубавилин ихтияррикай магьрумнавайди малумарай, аял хвавиле (рушвиле) кьабулун кьуватда амачир дуьшуьшрани тайинарзава.

Сад я кьвед лагьай аял хайила (хвавиле ва я рушвиле кьабулайла), гьар вацра гудай куьмекдин пуларин кьадар аял яшамаш хьун патал чарасуз герек пуларин кьадар - регионда ахьтин куьмек тлалабайдалай вилик кьай йисан II кварталда тайинарнай кьадар фикирда кьуналди тайинарда. ИкI, 2017-йисан II квартал патал Дагьустанда аял яшамаш хьун патал чарасуз герек пуларин кьадарди 9 774 манат тешкилзавай (Дагьустан Республикадин Гьукуматдин 2017-йисан 1-августдилай тир 174-нумрадин кьарар).

Сад я кьвед лагьай аял хайила (хвавиле ва я рушвиле кьабулайла), гьар вацра гудай куьмекдин пулар тайинарунин, и пулар кьачун патал арза гуни кьайда, гьакьни лазим документрин (делилар, документрин копияр) сиягь 2017-йисан 29-декабрдиз акьуднавай Россиядин Минтруддин 889-нумрадин приказдалди тайинарнава.

Гьар вацра гудай куьмекдин пуларин гьакьиндай арза аял хайилай (хвавиле ва я рушвиле кьабулайла) кьулухь 6 вацралай геж тушиз вугай дуьшуьшда куьмекдин пул аял хайи йикьалай башламышна тайинарда. Амай дуьшуьшра - арза вугай йикьалай. Гьар вацра гудай куьмекдин пул са йис патал тайинарзава. И вахт куьтыгь хьайила, куьмекдин пул кьачун патал арза вугай касдивай аялдин йисни зур тамам жедалди ам кьачун патал цийи арза вуьуз хьжеда.

ИкI, гьар вацра гудай куьмекдин пул тайинарун патал агьадихь галай документар герек кьведа:

- аялар хун (хвавиле ва я рушвиле кьабулун) тештикарзавай документар;
- арза вугай кас ва аял Россиядин Федерациядин гражданин тирди тештикарзавай документар;
- дишегьли кьенвайди, кьенвайвилин гьакьиндай малумат, дидевилин ихтияррикай магьрумнавайди, хвавиле ва я рушвиле кьабулун кьуватда амачирди тештикарзавай документар;
- некаягьдикай хкуднавайди тештикарзавай документ;
- хизандин чпенрин доходрикай делилар;
- военный комиссариатдай диде-бубадиз (диде-бубадин уьмуьрдин юлдашдиз) армиядиз кьуллугьдал эвер гун тештикарзавай документ;
- арза ганвай касди кредитдин организацияда сьёт ачухун тештикарзавай реквизиатар (банкдин вкладдин (сьётдин) договор, кредитдин организациядин сьётдин гьакьиндай реквизиатрин справка ва я сьётдин реквизиатар алай маса документ) тештикарзавай документ.

Гьар вацра гудай куьмекдин пул чпин аялар тамамвилелди госуларстводи таьминарунал алай, гьакьни диде-бубавилин ихтияррикай магьрумнавай ва я диде-бубавилин ихтиярар сергьятламышнавай гражданинриз гузвач. Сад ва я кьвед лагьай аял хунихь (хвавиле ва я рушвиле кьабулунихь) галаз алакьалу яз гьар вацра гудай куьмекдин пул агьалиди Россиядин кредитдин организацияда ачухнавай сьётдиз ракурда.

И месэладай гьихьтин ятлани суалар авай члавуз агьалийривай Дагьустан Республикада авай инсандин ихтияррин рекьяй Уполномоченныйдин аппаратдивай куьмек тлалабиз жедда.

Коррупциядиз - женг!

Ш.ШИХМУРАДОВ

КУЬНИИ вири шагидар я, гьурметлу газет келзавайбур, гьам газетрай, гьамни телевизордай, гьак! Интернетдайни, инсанрин сиверайни кьезвай ванер, агакзавай хабарар эхиримжи вахтара гьа садбур я: чуьнуьхналда, миллионер чпин нефсиниз пуьркьналда, еке ришветар кьачуналда, коррупционерар гзаф хьанвалда, флан ксар кьуналда. Москвадиз тухвана, силис кьазвалда, бязибур катнавалда, им гьеле сифте кьил я, мадни кьадайбур амалда ва ик! мад. Им ак! лагай члал жезва хь, на лугьуди, вири республика, уьлкве коррупцияди акла-жарнава, ада, хушраканди хьиз, виринра чил хранва, вири гьа чилина тунва, юзани теьжез, вири гьерекатар шанкларнава. Им вучтин завал я 90-йисарилай инихь атанвайди?! Им вучтин бьабурчивал я?! Кьайда-кьанун, адалат - закон хуьнин карда дуьз чешне сифте чпи кьалурна кьанзавай бязи губернаторри, министрри, республикайрин, крайрин, областрин бязи кьилери чпи тарашзава!

Тарашдарар, чапхундарар?...

ЧИ ЧЛАЛ са хьсан суффикс ава: **Ч**дар - жавабдар, ирсдар, аяндар, илгьамдар, хабардар ва ик! мад. Эхиримжи вахтара урус члалан гафар чи члал чукурриз алахънавай члалан "устадрри" - бязи "реформаторри" а суффикс гьа гафунихь хьайитлани гилигзава. Месела, ихьтин гафар теклифзава: кваллахдар (работник), кьилихдар (воспитатель), дармандар (аптекарь), кларасдар - харат устар, палчухдар - керпичар атлудайди ва ик! мад. Ихьтин ва маса гафар чи члала бажагьат кьабулда. Амма, ибурулай чешне кьачуна, яраб ихьтин гафар кьабулдатла: тарашдар, чапхундар, нефсдар, азгундар ва масабур? Дугьриданни, гьа ихьтинбур гзаф хьанва. Абуру чал гьар са камуна гьалтзава: аялрин бахчайра, больницайра, госидарайра, судра, прокуратурайра, мектебра, вузра - виринра. Б.Лесняка лагайвал, ришвет, даш-баш общественный алакьайрин механизмда чархарин гигинив гуьцдай ягьдиз, мелгьамдиз (мазь) элкьенва! Эхь, таганмаз, санани саклани ви кваллах, дерди туькьурзава. Вучиз? Чилер-цавар сарарив кьаз кьанзавай кьати нефсер ахцун тийизмайбурун сан лап гзаф хьанва. Абуру далдамралди кьаз жедач, кьетиввал, адалат, закон, кьанундал амал авун герек я, эхь, са кьадар зегьметни члугуна кьанда. И ийкьара чаз и кар аквазвай хьтинди я: са кьадар ксар кьунва. И кар давамардайдакай, маса чкайрани ийидайдакай лугьузва. Жергеяр члурбурукай миьхун гьамиша авуна кьанзавай кваллах я. Гьукумдивни гьамиша гьа садбур яргалди тунни дуьз туш: абуру чларахар деринриз язава, кьваларивни гьа чеб хьинбур гзаф кьватнава, туьретмишзава. Абурун арадани халкьдихь галай дуьзгун инсанриз чка амуькзавач. Гьавайда лугьузвайди туш: виридалайни хаталу наркотик власть я - ада датлана кьадар (доза) артухарун истемийишда. Бес халкь кесибрини девлетлуйриз вучиз пай жезвайди я: садбурун гьиле миллионер, миллиардар (гьак! автоматари кьизилдин тананчяр) гьатзава, садбуруз кьезвай гьа кепекарни вахтунда гузвач, ЖКХ-дин буржаризни акьакьзавач. Яни садбурун япарихь - кьизил, гзафбурун япарихь ярги шуькьлуь кини-яр (куьрелди лапша)!

Де фикир це, юлдашар. Уьлкведин экономика вилик тухвана кьанзавай члехи министр Улюкаеваз вуч бес жезвачир?! Экономика вилик тухвана кьандай чкадал коррупция вилик тухуз хьана - кьул члугунай гьаваш миллионер!

САХАЛИНДИН губернатор А.Хорошавин писдаказ яшамаш жезвайни? Кламай кьван кьизил балугьдин куьр! Са шумуд лап багьа машин, лап багьа сятерин кватлал! Гзаф кьашарин ручка! Ваь, ибурун адас тлимил акуна. Ингье, 13 йис кар гана, ацуькьарнава, чилер, кватлнавай пулар, дворецарни кьахьудзава.

Приморский крайдин губернатор Белых Никитадиз тлимил мажиб кьезвайни? Ингье, чинай кьуна, Москвадиз тухванвайбур бес писдаказ яшамаш жезвайни? Адалат, кьанун хвена кьанзавай кьилевайбур чеб ик! эгечлала, бес амайбуру вуч хьийида? Халкьдин язух тушни?

Вучиз коррупцияди цуьк акьудзава? За гьисабзавайвал, политический кьурулуш тахсирлу я, са идеяни, идеални амач, хьсан чешне аквазмач, халкьдин арада дуьзгун тербия гунин кваллах тухузвач. Центральный телевиденидай гузвай гзаф передачайри инсанар, иллаки жегьил-жаванар члур рекье гьатунал гьизва. "Демократия" лагайла, - им гьиллай кьведай вуч хьайитлани ая, гьар гьа жуьреда хьайитлани тараша, чапхуна, девлетлу хьух лагай члал туш эхир. Кьудратлу члехи уьлкве чуькьлуруни, гьиллай кьведай гьар вуч хьайитлани авун гегьенш хьуни, тахсиркаррив, ришветбазрив кьезвай жаза агак тавуни обществодин марифатдинни ахлакьдин бинеяр кьарсатмишунал гьана. Инал Франциядин социалист (1772-1837) Шарль Фурьедай лагай гафар рикел хкьезва. Девлетлуйринни кесибрин арада авай фаркь, дагьар мадни дерин хьун фикирда аваз, ада кьеней: "Ни бязибуруз артуханвилер (привилегии) тешкилзаватла, гузватла, гьада революцияр кьазанмишда (пожинать)". Чина лагайтла, ингье а дагьар йисалай-суз дерин, гегьенш жезва - кесибар - мадни кесиб, девлетлуяр мадни девлетлу хьун аквазва чаз. Ришветбазрили, коррупцияди тамам империяр чуькьлунал гьайи мисалар тарихда садни кьвед авач.

Инал Хиневи Зейнабан ихьтин царарни гьун кутугнава:

*Кларасдик хьиз, акатна квак,
Амач гила я дуьз, я пак.
Куклуцлурал аламач рак,
Пачагьлуьгь чи кур авуна...*

ВИРИ ресурсар булвилелди деветлеуяр мадни девлетлу, кесибар мадни кесиб жезва? Намуслу зегьметдиз кьимет амач, инсанар зегьметдивай кьакьуднава. Бязибуруз виш агьзурралди, миллионералди мажибар гузва, кваллахзавай жергедин кесибдиз - 8-15 агьзур манат. Гьикьван газ, нефт, тахташалман, техил ва маса шейэр кьецепатан уьлквейриз маса гузва! Кьазанжийрикай бес халкьдал вуч ацалтза-

ва? Олигархрин жибинриз, счетриз лагьайтла, миллионер, миллиардар физва!

Кьадин Грецияда Диоген (чи эрадал кьведалди 404-323-йисар) лугьудай са философ хьаналда. Халкьдин кесиб кьатарихь галаз санал амни агьвалзавай гьахьсуз кьурулушдиз акси тир. Са сеферда адас девлетлу афинвиди вичин кваллиз мугьманвиле атун теклифналда. Философди и теклиф кьабулна ва фена. А касдиз авай кьван зурба девлетри тажубарай машгьур философ яргалди кисна акьвазна, ахпа садлагьана кваллин иесидин суфатдиз тфу гана. Девлетлудаз, гьелбетда, хьел атана, ам ажуьглу хьана. Диогена адас лагьана:

- Ина, ви квалле, акьван хьсанзава, гуьзелзава хь, ви чинилай гьейри, тфу вегьедай, гадардай маса кутугай чка заз ина жагьанач!..

БАЯНАР гун герек кьезванни? Кьведакай сад: я гила бязибурун еке девлетар гьакьикьибур (яни хьуси зегьметдалди кьазанмишнавайбур) туш, я алай вахтунда халисан философар амач...

Гьакимриз кьан, кьаст хьайитла, коррупциядихь галаз женг члугьаз жезвайди я. Са мисал. Са сеферда И.В.Сталин Бакудиз атаналда. Азербайжандин Компартиядин 1-секретарь М.Багьиров ВКП(б)-дин ЦК-дин членни тир. Ба-

куда вири партактивкватл хьанвай чкадал И.Сталина лагьаналда: "Ришветбазвилни ва ина кватл хьанвай кьван вири месэлар гьялун патал халис коммунистар кьанда!" Багьирова тажубвалда: "Гьик! юл. Сталин, бес зун, чун халис коммунистар тушни?!" И.Сталина инал са куьтлани авунач. Хкведа Багьирован кваллиз. Акурвал, ана вири кьапар, тлурар ва маса шейэрни кьизилдинбур я, нур гуз акьвазнава. Сталин тажуб хьана, килигна-килигна, са кьас фуни сивиз тухун тавуна, ада лугьуда: "Багьирован дачадиз фена, тлебиатдал тлурнар авуртла, хьсан тушни?" Багьирова шадвалда: "Буюр, юлдаш Сталин!" Фейитла, анани вири кьизил, гиммиш, хрусталь, багьа кьашар - алмасар... И кар акур Сталина жузада:

- Юл.Багьиров, вун вуч кас я?
- Азербайжандин КП-дин ЦК-дин 1-секретарь.

- Яни вири республикадин члехиди? Ина вири гьаклани види я. Бес икьван девлет вири санал ви квалени дачада вучиз кватлнава? Бес за гьавиллай лагьаначирни: ина авай кьван месэлар гьялун патал халис коммунистар кьанзава...

Са кьас фуни тлур тавуна, кьарагь хьувуналдай И.Сталин. Москвадиз хтана, М.Багьирован месэла гьасятда гьялнай лугьуда. Регьберар гьа ихьтинбур кьанда.

В.Путинани, В.Васильевани коррупциядихь галаз женг башламиш авунва. Халкьдиз кьанзавайдини гьа и кар, кьайда-низам, адалат-кьанун, яшайиш хьсан хьун я. Ришветбазрикай рахадайла, садра Президентди, юкьван асирра хьиз, даш-баш кьачузвай а гилер атлуникай лагьаналдай. Им зарафат тиртлани, Владимир шегьердай тир са бубадини хьци В.Путиназ нажах пишкешун кьетлалдай. Адални хьеналдай: "Коррупциядихь галаз женг члугун патал".

Кьуй хьиди хьурай а "нажах", терг хьурай чи уьлкведа вири члур крар, адалатсузвал, кьанунсузвал, гьахьсузвал. Кьуй халкьди азаддиз нефес кьачурай!

Сечкияр - 2018 Кандидатар тайин хьанва

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Алай йисан 8-февралдиз РФ-дин ЦИК-ди Россиядин Президентвиле вири кандидатар регистрация авуна куьтягьна. Сечкидин бюллетенра 8 касдин тварар гьатда. Ингье абуру: Бабури Сергей ("Российский общенародный союз"), Грудинин Павел (КПРФ), Жириновский Владимир (ЛДПР), Путин Владимир (вечи-веч кьалурнавайди), Собчак Ксения ("Гражданская инициатива"), Сурайкин Максим ("Коммунисты России"), Титов Борис ("Партия Роста") ва Явлинский Григорий ("Яблоко").

Муьжуд кандидатикай 3 касди алатай йисара уьлкведин президент хьадай сечкира иштиракна. Абурун делилар ихьтинбур я. Владимир Путинадз сесер гана: 2000-йисуз сечкичийрин 53 процентди, 2004-йисуз 71,31 ва 2012-йисузни 63,6 процентди.

Владимир Жириновскийдиз сесер гана: 1996-йисуз 5,7 процентди, 2000-йисуз 2,7, 2008-йисуз 9,35 ва 2012-йисузни 9,25 процентди.

Григорий Явлинскийдиз сечкира иштираккай агьалийрикай 1996-йисуз 7,34 ва 2000-йисузни 5,8 процент сечкичийри сес гана.

Политологри, общественный гьерекатрин векилри агьалийрин арада кьиле тухвай ахтармишунри, хабар кьунри кьалурзавайвал, и ксариз гилани 3-5 процент сечкичийри сес гуда. Тестикьарзавайвал, вири кандидатрикай Владимир Путинадз авай рейтинг лап винизди я. Адалай гуьгьуна Павел Грудинин ава.

Газет келзавайбуруз саки вири кандидатрикай са гьихьтин ятлани малуматар ава. Амма виридаз лап хьсандиз чизвайбурук чи уьлкведин Президент Владимир Путин, гьар са телешоуда вич кьабачи хьиз тухузвай Владимир Жириновский, политик ва экономист Григорий Явлинский акатзава. Лап радикальный фикирар гваз экьечнавай "телезвезда" Ксения Собчакни, Россиядин Госдумада члехи кьуллугьрал хьайи Сергей Бабурини гзафбуруз чиди. Амма амай кандидатар кьелзавайбур патал цийи инсанар, политикар я. Ингье абурукай куьруь хьтин делилар.

Павел Грудинин 1960-йисуз Москвада дидедиз хьана. Ахпа хизанди областдин Ленинский районада квалюгь кутуна. Ина диде-бубадин ва адан вичин уьмуьрни кье уьлкведа машгьур Ленинан тварунихь галай совхоздихь галаз алакьалу хьана. Инженер-механиквилин пеше кьачур Грудинина совхозда мастерскойрин заведующийвиле, директордин заместителвиле кваллахна. 1995-йисуз совхоздин коллективди ам директорвиле, са шумуд сеферда Москвадин областдин думадин депутатвилени хькяна. Адахь кьве хва ава.

Борис Титов 1960-йисуз дидедиз хьана. Адан буба кьецепатан алишверидин кьурулушда члехи кьуллугьдал хьайиди я. Б.Титова Цийи Зеландияда, МГИМО-да кьелна. Ада таржумачивиле, экспортдин рекьей пешекарвиле, кьецепатан компанияда са департаментдин директорвиле кваллахна ва хьуси бизнесдал машгьул хьана, Россиядин миллиардердин жергеяр гьатна. Пул хьайила, ада вичин "Партия Роста" партия тешкилна. Адахь са хвани са руш ава.

1981-йисуз дидедиз хьайи Ксения Санкт-Петербурдин губернатор ва В.Путинан начальник хьайи Анатолий Собчакан руш я. Ксенияди ингилис члал хьсан чирзавай школада кьелна, балетдин студияда чирвилер кьачуна, шиклар члугунални машгьул хьана. Кстахдиз вердишарай рушахь вич жуьреба-жуьре рекьерай кьалурдай мумкинвилер хьана. Алай вахтунда ада вич еке политик хьиз малумарзава. США-диз фена, табигьат тухузвай Ксенияди журналистрин суалриз жавабар гудайла, хиве кьуна хь, вичи сечкира гьалиб хьун гуьзленишзавач, 1-2 процент сечкичийри сес гайитлани, разивалда, амма им 2024-йисан президентдин сечкичийриз гиламаз гьазурвал акун ва уьлкведа дегишвилер тунин сифте камар я.

Максим Сурайкин 1978-йисуз Москвада дидедиз хьана. Ада Москвадин госуниверситет, аспирантура куьтягьна. Ам тарихдин илимрин кандидат я. Цлуд йисуз ада компьютердин техника ремонтдай кархана арадал гьана ва адан кьиле акьвазна.

1996-2004-йисара ам КПРФ-дин член тир. Ада КПРФ-дин Москва шегьердин Кировский райкомдин секретарвиле кваллахна. Са шумуд йисуз ам "РФ-дин Жегьил коммунистрин Союз" общественный тешкилатдин Россиядин ЦК-дин секретарь тир. 2010-йисалай ам вичи тешкилай "Россиядин коммунистар" партиядин кьиле акьвазнава.

Президентвиле кандидатри сечкичийрин арада табигьат тухудай вахт алуькьнава.

Милли члаларин йикъан вилик

Хаталу завал...

Агмедпаша
АГЪМЕДПАШАЕВ, медениятдин
“Куьредин ярар” тешкилатдин
ва журналдин регъбер

2018-йисан 18-январдиз акъатнавай “ЛГ”-дин 3 нумрада А.Гъажимурадован (Муьгъверганрин мектебдин муаллим) “Лезги школайри “Азбука” агакъзавач” макъалада авторди Дагъустандин педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институтдай наразивалзава. Макъаладай аквазвайвал, 2017-йисан августдиз адал и институтдин регъберри 24-декабралди лезги члалан “Азбука” тукъуьрун тапшурмишана.

Ингъе кваллахзава А.Гъажимурадова, югъ-йиф талгъана, “Азбука” гъазурунал...

Аквазва муаллимдиз бязи дуьз къвен тийизвай делилар ва институтдин къуллугъчийриз лугъзва: “Лезги школайра лезги аялриз урус члалал гузвай тарсарин къадар лезги члалал гузвайбурулай гзаф я. Урус алфавитда авай гъарфарин къадарни (33) лезги алфавитда авайбурулай (45) тилимил я. И гъалди чаз алфавитдин са-са гъарф урус тарсуналай вилик лезги тарсуна аялриз чирдай мумкинвал гузвач...

...Чна чи аялриз сифте дидед (лезги), ахпа урус ва я маса алфавитрин гъарфар чирун лазим я. И кар патал чарасуз шартл школайра дидед члал чируниз гузвай тарсарин къадар садни зур сеферда хъайитлани урус члалан тарсариз гузвай къадардилай артухарун я. Ихътин меслятар институтдин къуллугъчийриз бегенмиш жезвач... Маса татугъвилерни тилим хъанач. Декабрдин варзни акъатна... Цийи “Азбука” арадал атанач, а макъсад педагогикадин институтдихъ авачирди муаллимдиз гила чир хъана...

2018-йисалай школайра лазим ктабар анжах Россиядин образованидин Министерстводи акъуднавайбуру кардик кутунва. Адан приказдалди (14.12.2009, № 729) маса идарайри акъуднавайбуру - ваъ. Муаллимрин гилера авай “Азбука” Смоленскда акъуднавайди яз, адай тарсар гудай ихтияр чина авач. Бес гъи ктабрай чи муаллимри лезги члалан тарсар гурай!!!

Килиг садра меркезда гъазурнавай 1-класдин “Букварда” гузвай предложенийриз ва гафариз: “**Районди школа ремонт авуна**”, “**Магазинда продавищани заведующая авай**”, “**ясли**”, “**юбка**”, “**вахтёр**”, “**подъезд**”, “**конкияр**”, “**больница**”...

Яраб и гафарикай садазни чи члала звез авач жал?

Конференцийрал рахай ва “Лезги газетдин” чинрилай чпин фикирар лугъзвай авторихъ хъиз, захъни жуван теклифар ава.

• *Жавабдар ксар сифтени-сифте аял члалай члал чириз гатунзавай чешмейра къайда тунал машгул хъун герек я.*

• *Вири класрин лезги члалан ктабар, кимивилер акъудна, цийиз арадал хкин, бес къадарда чапдай акъудин ва абурув къадай методикадинни дидактикадин пособиарни гъазурун.*

• *Бегъем урус члал чин тийизвай 1-класдин аялриз математика чириз мадни четинзава. 1-4-классар патал лезги члал таржума авунвай математикадин ктабар арадал хкин.*

• *Ктабра ва орфографиядин гафарганда кевиз ва хъуьтуьлдиз келна кланзавай ачух тушир сесер лишандалди къалурун.*

• *Лезги члалай ЕГЭ къени хъанвач. Гъавилйи лезги члалан тарсар гъисаба къазвач, тарсар чирзавач, къил къакъудзава.*

• *Школайра кваллах эцигнавай къайда, гъал хъсанарин, аялар тарсарилай магърум тийин, герек авазни-авачиз “мероприятийриз” лезги члалан тарсарай тухун тийин. Хуьрерин мектебра дидед члалан тарсар факультативный жуьреда тухуниз рехъ тагун. Аялар дидед члалан тарсарикай къерех ийизвай дуьшуьшра тахсиркарриз жаза гун.*

• *Тарсара аялриз лезги эдебиятдикай, члалакай, тарихдин меслятарилай, адан культурадидикай, адетрикай дерин чирвилер гуз, аялар дидед члалал ашукъариз алахъин.*

• *Школайра лезги члалан тарсарай журналар лезги члалалди ацлурун.*

• *Бязибуру газетра къарагъарзавай члалак жуьреба-жуьре “цийивилер” кутунин месляяр герек авачир, зиянлу кар яз гъисабин.*

• *Лезги члалан илим вилик тухузвайди я лугъуз, пайда жезвай гъар жуьредин “проектриз” рехъ тагун. Месела, ихътин проект: “За гатун каникулар гъикъ кыле тухвана?” Тарсуни эхирдай муаллимди малумарзава: “Аялар, къведай тарсуна и проектный кваллахрин презентация жезда”. Чавай ихътин кваллахдиз “проектный кваллах” ваъ, сочинение лагъайтла жезвачни?”*

• *Лезги члалан орфографиядин тамам словарь кардик кутан.*

• *Аялрин бахчайра лезги халкъдин махар, манияр, къуьлер чируниз еке фикир гун. Шаиррихъ галаз гуьруьмишвилер мярекатар кыле тухун, абурун эсерар хуралай ва эсерлудаказ келлиз чирин.*

• *Алай йис лезги члалан диб эцигай Етим Эминан йис яз хъуниз килигна, кыле тухудай вири мярекатар адан яратмишунрихъ галаз алакъада аваз, лезги члал хуьнин ва ам гегъеншарунин фикирдал алаз кыле тухун меслят къалурузавач.*

• *Эхиримжи къейд: сифтени-сифте чи члал квахъ тавун патал виридалайни герекди анжах са шартл я: аялриз хизанда дидед члал чирун. Чи ата-бубайри гъихътин тешпигъ авачир культура, адетар арадал гъанайтла чирун гъар са лезгидин везифа я...*

Тамила НАБИЕВА,
РД-дин лайихлу муаллим,
РФ-дин образованидин
гъуьрметлу работник

Гзаф хуш къведай гафар тушни: “*Жуван лезги члал квалдармир, адан бинеяр хвена кланда*”.

Эхиримжи вахтара “Лезги газетдин” чинра хейлин макъалаяр гъа и месэладиз талуькарнава. Зани лугъзува: “Аллагъдиз шукур хуй, гена чи члалан къайгъуда авай муаллимри, алмир, писателри и месэла къарагъарнава”.

Дугъриданни, им лап еке фикир гана кланзавай месэла я. Анжах са къынралди лезги члал хуьз жедач. Кхъейди келдайбуруни герек я эхир!

Аялар авай жегъил диде-бубайри келна кланда чи газетар. Жуван члалал акъатзавай а затлар гъардан квалле хъана кланда...

стхадин ва я вахан квалле, дидени галаз, кватл жеда. Вири михъи лезги члалал рахада. Аялризни дидед члал хъсандиз чида. Дуьз лагъайтла, жегъилар къилди квалле кватл хъайила, ингилис члалални рахада. Чпиз гъакл регъят я лугъуда.

Зун инанмиш я, чнани бязи вахтара “урусдалди гъавурда

Члалан къадир

За кваллахзавай идарадиз чпин аялар гъаз диде-бубаяр атайла, жуванбуру тирди чир хъайила, зун лезги члалал рахаз алахъда. Са шадвал чпик акатда: “Вууу..., чан вах, гъикъван шад жеда жуван члалал рахайла!...”

Махакъалада гзаф идарайра кваллахзавай къуллугъчийри чеб лезгийр тирди чирдач. И кар далдаламишиз алахъда.

Бязи дидейрики “Я лезгинка, но я лезгинский язык не знаю” лугъузвайбуруни квачиз туш.

Жуван члал, жуван диде хъиз, клан жеда. Гъикъван регъят жеда чандиз, куьчеда, автобусда, са яргъа чкада авайла, япарихъ лезги члалан сес галуькайла!

Риклин къенйи жуван миллет, жуван дидед члал канибуру чпин хизанда, чеб гъина яшаммиш жез хъайитлани, ам квадардач, еке савкъат хъиз хуьда. И жигъетдай заз са къве келима лугъуз кланзава.

Са 4-5 йисан вилик зунни зи вах Америкадиз Чикаго шегъердиз мугъмандиз фена. Анани самбар лезгийр яшаммиш жезва. Чун аниз чепивияр тир Заловри теклифна фенвайбуру тир. Ана Залова Разиятан диде, стхаяр, абурун хизанар, сад-садавай яргъа мензил авачиз, чпин хуси квалера яшаммиш жезва. Чехибуру кваллахзава, аялри школа, институтра келзава.

Гъафтеда 3-4 сеферда абуру санал гагъ и стхадин, гагъ муькуь

тваз регъят я” лугъзува къван. Заз чиз, гъабурозни гъакл я. Университетда келзавай Разиятан руш Эммедиз къуьзуь бадедихъ галаз урусдал ваъ, ингилисдал ваъ, лезги члалал рахух лагъана, буйругъ гана дидеди. Яни адиз вичин аялри дидед члал хвена кланзава.

Нью-Йоркда чун кафедра ацукънавайла, зи япарихъ векъи-даказ “инал ацукъ” лагъай лезги сес галуька. 30 йисан яшда авай хътин дишегълиди бубадин гуьгъуьниз къарагънавай аял вичин патав ацукъар хъувуна.

Зун адан патав фена, лезги члалалди, “Вун лезги яни?” лагъана, хабар къуна. Къудгунна къарагъна, ада “Эхъ, куьн гъинай я?” лагъана, хабар хъуна завай. Та-ниш хъайидалай гуьгъуьниз чир хъайивал, адан уьмуьрдин юлдаш марокканви Агмад тир. Абуру 5-6 йис вилик эвленмиш хъанвай. Гададин (аялдин) 4 йис тир. Чеб-чпив абуру ингилис члалал рахазвай. Амма аяллиз гъар жуьре члалар чирнава. “Эвелни-звел лезги члалал “бах” лагъана” лугъуз, шадвалзавай лезги ваха.

Ам сив хуьзвай варз тир, абурув къведавни сив гвай. Аялдивай гъелелиг гатун яргъи йикъара сив хуьз жедач лугъуз, Агмада са къапуна аваз тлуьн гъанвай адаз...

Москвада чи магъшур морж, ватангъли (рагъмет хуй вичиз) Селимов Расул яшаммиш жезвай. Москвада хана, чехи хъанвай

адан къве аяллиз, михъи лезги члал чидай. Адан руш, школадай ахъайла, гатуз Къасумхуьрел хтайла, тажуб хъана, бадедивай хабар къадай: “Диде, зун лезги члалал рахайла, куьчеда авай рушари заз урусдалди вучиз жаваб гузвач” Судаба дидеди зарафатдив, чан руш, абуруз лезги члал чизвач хълагъдай.

Мад са зарафатдин дуьшуьш. Египетда ял ядай вахтунда, гъикл ятлани, чун акъвазнавай мугъманханадин члалай са шикл авай рамка аватна. Ана михъивилерзавай дишегълиди са жегъил гададиз эверна. Ам цлаз килигна, араб члалалди са вуч ятлани лугъудайла, заз “масмар” лагъай ван атана. За тадиз кровадин къилихъ аватнавай мих хжажна. “На тебе масмар” лагъайла, арабар къведни хъуьрена. “Ваз гъинай чир хъана, за вуч лугъузватла?” - хабар къуна арабди вичиз чидай урус члалал. За дамахдивди хълагъна: “Масмар чи члалални масмар я (мих). Дуьз лагъайтла, чна масмар еке михиниз лугъуза”.

Чун ана амай къван вири йикъара а араб дишегълини итим, зун акурла, тадиз хъуьредай, са вуч ятла лугъуз, хъуьтуьлдиз рахадай. Гъа са гафуну - “масмарди” - чун чаз чими авунвай.

Тамаш садра, гъихътин къуват аватла жуван члалахъ!

Зи диде-буба алатай виш йисан 35-40-йисара чирвилер къачур, чпини яргъалди школада муаллимвал авур инсанар тир. Ругудакай са аялдивни абуру “мама”, “папа” лугъуз туначир. Чна, чи халкъдин арада яшаммиш жез, “дах”, “бах” лугъудай.

Чи лезги члал лап къадим члаларикай сад тирди фадлай субутнава. Чи ата-бубайрилай атана агакънавай члал чна вучиз квадарзава? Чи члалани, дугъриданни, самбар гафар ава маса члаларай атанвай. И гъал вири члалариз хас я.

Гъар лезгидин квалле, хизанда жуван члалал рахайтла, абурувай члал, имарат яз, къвезмай несилрални агакъариз жеда.

Чи лезги вах, шаир Ася Абасовади вичин “Лезги члал” шиирда икл лугъузава:

*Дидедин члал, бубадин члал,
Зи гуьзел члал, зи лезги члал,
Сифте яз за “диде” лагъай,
Играми тир зи багъри члал.*

*Хуьх жуван члал, девлет я ам,
Ругъдин къуеват,*

суьрсет я ам,

*Члалал лезги рахух, дуьстар,
За квез гузвай къимет я ам.*

Нумрадиз чар

Пешекарар вучиз киснава?

Залим АГЪИЛОВ, Дербент шегъер

Алай девирда хайи члал хуьн ва вилик тухун патал лезгийри ийизвай алахъунар гъевчибуру туш. Къизгъин гуьжетарни кыле физва.

Члал маса члаларин гафарикай михъзавай “устларин” хъинар акурла, зун мягътел жезва. Ихътин фикирдал алайбуруз чи члал хъсандиз чизвач, ятлани хийирдилай гзаф зиян гузвач.

Урус члални михъда лугъудайбуру хъана са девирда. Арадал атай зат хъаначир. Тебиатдихъ галаз алакъада авай зат хъиз я члал. Ам са ни ятлани вичин нинидай къун эйбежер кар я.

Дустуни зав келун патал вугай “Алам” журналдин са шумуд нумрадай акурвал, и йисара ана члалан пешекарин макъалаярни хейлин чап-

нава. Амма абуру члалакай хабар авай ксарин фикирар кепекдайни къазвач. Б.Талибов, М.Гъажиев, А.Гуьлмегъамедов, У.Мейланова, Р.Гъайдаров хътин машгур алмирин словарар абуруз къе ягъанатардай усал затлариз элкъвенвайди хъиз я.

Вич химиядин алим тир Ярали Яралиеван фикирар абуру члалан алмиринбурулай вине къазва. Чаз аквазва Ярали Яралиеван “гъунарарни”, ада члалакай кхъизвай баянар келайла, заз чир хъана хъи, лезги члал адаз хъсандиз чизвач.

Члал халкъдинди я. Адан къанунар, алмирин йисаралди зегъмет чугуна, дуьздал акъуднава. Илимдин рекъелди субутнава. Вучиз къе кар те-чизвай ксари члал “къиникал” гъизва? Алимар - пешекарар гъинава? Чпи вуч ийизватла чин тийизвай ксариз акл ийимир лугъун герек тушни?... Фикир це, лезги халкъ! Гъалар гъакли хъсанзава...

Хийирлу рекьер Виликди тухуз...

Ярли МАГЪАМДАЛИЕВ

Уьмуьрда чал ахтин инсанар гьалтда хьи, абуру атланвай рекьиз вил вегейла, кьилихдин кьетенвилер, и ва я маса месэладиз талукь инанмишвилер якъин жеда. Рафтарвал авурла, абур патав гвай инсанрив эгечдай тегьер акурла, и фикир мадни мягкем, абуруз риклин сидкьидай гьурмет авунин гьиссер пайда жеда. Ихтин ксарикай сад **ЖАБРАИЛОВ Гьанифа Жабраилович** я.

Гьанифа 1948-йисан 15-февралдиз Кьасумхуьрел дидедиз хьана. Адан буба Жабраил райондин гидрометеостанциядин начальник тир, диде Асията квал-югь киле тухузвай, аялар тербияламышунал машгул тир. Дяведилай гьугьунин четин вахтара хизан хуьн, аялриз дарвал такун патал Жабраилани Асията гзаф зегьметар члугвазвай. И карда абуруз авай ирид аялдини куьмек гузвай - абуру патав гвай чилел емишар, майваяр гьасилзавай, квалин квалахар ийизвай.

Буба садлагьана рагьметдиз фейила, Гьанифади 9-классда клезавай. Чехи хизандиз им залан имтигъан тир - ам неинки багъри касдикай, гьак квализ дуллух гьизвай таъминчидикайни магьрум хьана. Сад-садалай гьевчи аялар гьилел алаз амуькьай диде ийиртийир хьана.

Амма рикл кудай инсанрин куьмекдалди Гьанифа бубади зегьмет члугур станцияда, диде консервирьдай заводда квалахал акъвазна.

ВАХТАР акъваз-такваз алатна. ВШкола акъалтларай Гьанифа халадин патав Каспийск шегьердиз фена. Ина адакай "Дагдизель" заводда (ЗДД) фрезеровщикдин ученик хьана. Га са вахтунда ада Ленинграддин гимияр расунин рекьяй институтдин (ЛКИ) Каспийскда авай филиалдин нянин отделенидиз имтигъанарни вахкана.

1971-йисуз армиядин жергейрай хтайдалай кьулухъ Гьанифа "Дагдизель" заводда квалахал акъвазна. Сифте ийкьарилай ада

» И четин девирда Гь.Жабраиловалай коллектив хуьз, хийирлу рекьер виликди тухуз, цийи кьуллугъар кардик кутаз алакьна.

вич гьам производства, гьамни жегьилрихъ галаз общественный квалахра кьил-кьилеллай, кар алакьдай пешекар яз кьалурна.

1973-йисуз Гьанифа заводдин комсомолрин тешкилатдин кьивеклвечи хьана - ам "Дагдизельдин" ВЛКСМ-дин комитетдин секретардин заместителвиле хьана.

Вуз акъалтларайдалай кьулухъ Гь.Жабраилов "ЗДД" ОКБ-дин инженер-конструктордин кьуллугъдал тайинарзава. "Дагдизель" завод а йисара вини дережадин пешекарвал авай инженервилдин кадрияр гьазурдай кархана яз гьисабзавай. Виликан ва алай вахтунин чехи майиштарин гзаф пай руководителри, алимири, илимдин жуьреба-жуьре идарайрин муаллими-

ри, общественный деятелри чпин зегьметдин рехъ гьа и карханадилай башламишайди я.

- Кьизилдин вахт тир, - сесинки са тими пашманвал кваз лугъузва Гь.Жабраилова, вичин жегьил йисар рикел хкиз. - Чи карханадин твар-ван вири улкьведиз кланвай. Чна неинки гьакьисагьвилелди зегьмет члугвазвай, гьакни тамам яшайиш киле тухузвай - пулсуздаказ ва я лап ужуздаказ Советрин Союздин вири республикайри физвай. Санаторийрани курортра ял ядай, квалер кьачудай мумкинвал авай. Марифатдиз, савадлувиле талукьарнавай ва спортдин мярекатар киле тухузвай ва ик мад.

1981-йисуз партиядин ЗДД-дин комитетдин теклифдалди Жабраилов Каспийскдин горкомдин промышленностдинни транспортдин отделдин инструктордин кьуллугъдал тайинарзава. И йисара ада кьилин мад са образование кьачузва - Ростовдин высший партшкола акъалтларзава. Ик, адан везифайрин ва квалахдин майданар гегьенш жезва. Гила Жабраилова шегьердин промышленностдизни транспортдиз талукь вири хилерал гуьзчивалзава.

КУД йис алаатайла, кьетлен гьалар арадал атун ва кадрияр бес тахъун себеб яз, Гьанифа Жабраилов Каспийскдин фуцрадай заводдиз директор яз рекье твазва. Мад са йис алаатайла, адакай шегьердин халкьдин гуьзчивилин комитетдин председател жезва.

Перестройкадин йисари социализмдин кьайдадин гзаф кьурулушар, гьа жергедай яз халкьдин контролни чукурна. Гь.Жабраилова шегьердин агьалийриз яшайишдин рекьяй кьуллугъ авунин хиле зегьмет члугун давамарна - сифтедай адакай директордин заместитель, гуьгьунлай муниципальный "Элегант" карханадин руководитель хьана. И кьуллугъдаллаз ада агьалийриз яшайишдин цийи жуьредин рекьерай кьуллугъ авунихъ, яшайишдин и квалитамамарзавай кьуллугърин ери вини дережадиз жкажунихъ галаз алакьалу хейлин месэлаяр негитжалудаказ гьалзава. Кьилинди ам я хьи, ада базардин алакьайрин шартлара гьатнавай вичин карханада майишатчивилин

гьахъ-гьисабар авунин кьайда гьунгуьна туна. И четин девирда Гь.Жабраиловалай коллектив хуьз, хийирлу рекьер виликди тухуз, цийи кьуллугъар кардик кутаз алакьна.

2006-йисуз Гьанифа Жабраиловичакай РД-дин Государстводин яшайишдин инспекциядин Каспийск шегьердин инспектор хьана. "Госжилинспекциядин асул месэлайрин бинедаллаз, чна яшайишдин квалер авай гьал ахтармишзавай, - лугъузва ада. - Яшайишдин фонд, дараматар, инженервилдин кьурулушрин тадаракар ва квалерин патарив гвай чкаяр ишлемишунал ва кьайдада аваз хуьнал, яшайишдин фондуни акатзавай квалер хуьнин ва ремонт авунин квалахар вахтунда тамамарунал, квалерин кьене авай газдин тадаракар хатасуздаказ, кудай шейинин ва энергетикадин ресурсар, яд кьил-кьилеллаз ишлемишунал, яшайишдин квалерин фонд сезондин вахтунда ишлемишиз, вахтунда гьазурунал гуьзчивалзавай".

ШЕГЬЕРДА киле тухвай шахтармишунрин нетижада и жигетдай кьайда члурай хейлин дуьшуьшар винел акьуднай. Квалерин кьенепатан цлар маса чкайрал хутахунин, патавай алава квалер галклар хьувунин, кьанунрал амал тавуна, балхунар кевирунин месэлайри Гь.Жабраиловак кьетлен кьалабулукь кутазвай, гьик лагьайтла, залзалаяр хьайи члугуз вири и крари бедбахтвилерал гьун мумкин тир. Гьаниз килигна, и йисара Гьанифа Жабраиловича инсанрихъ галаз гьавурда твадай квалах, гуьруьшар гзаф киле тухванай.

2012-йисуз Гь.Жабраиловакай Каспийск шегьердин "КаспийТеплоСервис" ООО-да зегьмет хуьнин ва хатасузвилин техникадин рекьяй кар алай инженер хьана. И квалах ада кьенин ийкьалди давамарзава. Алатай йисан январдилай Гь.Жабраилов гьак Каспийск шегьердин агьаскаларин советдин председателни я.

ЖАБРАИЛОВРИН хизан-ждин архивда амай пишкешрин арада и макъаладин игитдин гуьурметдин грамотайри кьетлен чка кьазва. Гьакьисагь зегьметдай ва общественный квалахра активнидаказ иштиракунай ам "Дагдизель" заводдин руководстводин, комсомолдин горкомдин ва обкомдин, Дагъустандин областдин профсоюзрин советдин, министерствоярдин, Каспийскдин администрациядин патай хейлин грамотайриз лайихлу хьана.

Уьмуьрдин юлдаш Сейранахъ галаз (ам "Дагдизель" заводдин инженер-конструктор я) санал Гьанифа Жабраиловича бахтлу хизан кутуна. Чехи хва Жабраила, ДГУ акъалтарна, РД-дин зегьметдин ва яшайишдин рекьяй виликди финин министерствода кар алай пешекар яз квалахзава. Кьвед лагьай хва Эльдара, руш Сабинадини ДГУ кьутьгьна.

15-февралдиз Гьанифа Жабраилова, багърийрин ва юлдашрин юкьва аваз, вичин 70 йисан юбилей кьейдзава. Чнани адаз хайи югь тебрикзава, яргьал ва бахтлу уьмуьр хьун алхиззава.

Ветеранрикай суьгьбетар Гьалибвилик пай кутуна

Рагьидин ЭМИНОВ

Инсандивай анжах гьакьисагь зегьметдалди ва агьайнавилелди жемьтдин патай гьурмет ва авторитет кьазанмишиз жеда. Райцентрадин Гуьней патаяшмиш жезвай Абдуллаева Келимат бадени вичиз вирида гьурметзавай инсанрин жергедай я. Эгер адан зегьметдин ва уьмуьрдин рекьиз вил вегейтла, дикъет гуниз ва чешне кьачуниз лайихлу делилар, рикел аламукьдай чинар гзаф аквада. Ада гьевчи члалай уьмуьрда гзаф четинвилер, азиятар, дяведин йисарин каш-мекъ эхна.

Ватандин Чехи дяве башламишайла, ада тарсарикай азад вахтунда дидедиз колхоздин квалахра куьмекардай. А йисара зегьметдин йикъарай колхозчийриз складдай техил гузвай. Келимата фронтдин игьтияжар таъминарунин мураддалди, йифериз вичин дидедихъ галаз санал гуьлуьтар, бегьлеяр храз, гьалибвилик вичин пайни кутуна. Дяведилай гуьгьуьниз Кьучагьрин хуьруьн колхозда ва гуьгьуьнлайни Ахчегьа "Заря" совхозда фялевиле ва дояркавиле квалахна. Иесивилелди гелкьезвавай гьар са каликай, юкьван гьисабдалди, 1430 килограмм нек ацазвай кьивеклвечи дояркадиз са шумудра гьурметдин грамотаяр, пулдин премияр ганай. Келимат бадедин шикил хейлин йисара совхоздин ва райондин Гьурметдин доскадал хьана.

Зегьметдин ветерандиз Гьалибвилин суварихъ галаз алакьалу яз са шумудра Россиядин Федерациядин Президент В.В. Путинан кьул алай тебрикдин чарар хтана. Келимат баде фадлай пенсиядиз эьгечнава. Адахъ 4 рушни 2 гада ава. Ам вич гьевчи гада Зугьрабан хизандихъ галаз яшмиш жезва. Хтулриз (адаз 24 хтул ва 33 птул ава) чпин баде багъа я. Абуру адал мукьвал-мукьвал кьил члугвазва ва чпелай алакьдай куьмекар гузва.

- Келимат баде, куьн уьмуьрдин девлетлу тежриба авай, Советрин девирдин крар-кьайдаяр акунвай камаллу кас я. Гекьигайтла, исятда авай гьаларикай куьрелди вуч лугъуз жеда? - хабар кьуна за

- Я чан бала, а вахтунда, яшайиш четин тиртлани, кьайданизам, адалат авай. Советрин властди чаз, дагьдин никлер яцаралди цазвай кесиб дагьвийриз, гьич тахьайтла техил-фу гана. Жемьт савадсузвилин мичивилляй акьудна. А члугуз инсанрихъ пакадин йикъахъ инанмишвал авай. Советрин девирдин кьилин агалкьунрикай сад ам тир хьи, власть халкьдинди хьана. Халкь кесибризни девлетлуйриз пайи-паярнавачир. А девирда вирибуруз чпелай алакьдай квалахар жагьизвай. Квалах тавун - айиб, сада-садаз гьурмет, хатур авун намусдин кар яз гьисабзавай...

Алатай йисуз Келимат бадедин 91 йис тамам хьана. Къуй адахъ гележегдани сагьламвал, хьурай!

Каспийдилай Москвадиз кьван

Нариман КЪАРИБОВ

Массовый информациядин такьатрай малум хьайивал, Астрахандин областдин гимийрин "Лотос" твар алай заводда сиягьатдин цийи теплоход гьазурунин квалахар куьтягьзава. Вичел "Петр Великий" твар эцигнавай и лайнер 2019-йисуз "Мостурфлотдин" ихтиярдиз вахкудайвал я. Гимидин транскаспийский сиягьатрин маршрутари гиламаз гьазурнава.

Кар анал ала хьи, гьуьлерин туризмдин мад са цийивал ва туристар патал кьулайвал тир "Петр Великий" теплоход арадал атуни чи республикадани гьуьлерин туризм гегьеншаруниз куьмек гуда, гьик хьи, адан "Чехи ипекдин рехъ" Каспийдилай башламишда - Бакудилай гатлунна, Москвадиз кьван. Бакудай теплоход Дербентдиз, анай Астрахандиз, ахла Волга вацай виниз - Волгограддай яна Саратов, Ульяновск, Казань, Нижний Новгород, Ярославль ва Улич шегьерриз. 12 йикъан сиягьат Москвада эхирдал кьведа.

"Чехи ипекдин рекьяй" туристривай анжах 2020-йисалай сиягьат ийиз жеда.

Международный ва гьуьлерин туризмдин хатасузвилин вири истемешунриз жаваб гузвай "Петр Великий" лайнерда жуьреба-жуьре дережадин 155 каюта ава. Гимида 310 кас пассажирриз чкаяр жеда.

Къез гьикI къуллугъзава?

Къиблепатан Дагъустандиз -
къулайдаказ, сагъ-саламатдиз

1

къведа. Гъаниз килигна 2014-йисуз -60, 2015-йисузни 21 еке автобус (газдалди къвалахзавай) маса къачуна. Идалайни гъейри, "Доступная среда" программадин сергъятра аваз 2014-йисуз - 8, 2015-йисузни 5 автобус (МАЗ) маса къачуна. Абуру вири, эхиримжи 5 автобус квачиз, меркезда къвалахун патал чара авуна. Эхиримжи вадакай 2 Къиблепатан Сухокумскдив ва амай 3 автобусни Къизлярдив вахкана.

■ **Сир туш, къенин юкъуз инсанар санай масаниз тухуз-хкизвай къилин улакь маршруткаяр (газелар) я. Абурун иесийри къуллугъар ерилуздаказ ва вахтунда тамарунал ни гуъзчивалзава? Чпин къвалахдин везифаяр дуъз къилиз акъудзавачирла, ахтинбурун гъакъиндай куъне гъихьтин серенжемар къабулзава?**

- Дугъриданни, къенин юкъуз рейсиниз экъечизавай маршруткаярин (гъвечли классдин автобусар тир аник 5-7,5 метрдал къведди яргъивал авай улакьар акатзава, гъа гъисабдай яз - ПАЗик автобусарни) 95% къилдин ксаринбуру я. Гъакъикъатда абуру къетлен жуьредин инвесторар я. 1990-йисара уълкве чкъайла, адахъ я автобусралди, я ГСМ-далди, я запчастаралди таъминардай къуват амачирла, автотранспортдин зурба карханаяр гъилляй-вилляй вегъенвайла, чи са бязи ватандашри, и карханайра къвалахай ксари, чпин такъатрихъ улакьар маса къачуна (гъафбуруз абуру гъа и карханайри маса хгана), абуру кардик кутуна. Абуру уълкве патал четин йисара куъмекна. Гуъгуънлай абуру автобусар маса хгана, маршруткаяр (РАФ) маса къачуна. Гила лагъайтIа, чехи пай ксар хъсан цийи инмаркайрихъ ацукъзава, гъелбетда, маршрутдиллай аслу яз. Маршруткаярин иесийри транспортдалди къазанмишай къазанжийрикаяр са къадар пай чпиз и къуллугъ ийидай ихтиярар гунай гъукуматдиз вахкузва.

ам къвалахдивай къерехиз жезва. Эгер рулдихъ галай касди машин йигиндаказ гъализ, инсанриз гъараяриз ва икI мад хъайитIа, хъсан я ихьтин вахтара чаз хабар гуз хъайитIа. Агъалийрилай къевезвай гъич са наразивални чна яб тагана, адан кIан-пун ахтармиш тавуна тазвайди туш. Виридаз килигзава, эгер чи ихтиярда авайди туштIа, лазим органриз рекъе твазва. Ахьтин ксарин гъакъиндай серенжемар къабулзава: выговор гузва, вацра къвалахдикаяр азадзава ва икI мад. Къилинди, чаз агъалийри водителри рехъ гузвай и ва маса крарикай, авай чIурувилерикай хабар гун я.

■ **Ибрагъим Агъмедович, куь фикирдалди, гележег маршруткаяринди яни, тахъайтIа, мукъвал девирра чаз чехи классдин автобусар ахквадани?**

- Чехи автобусар кардик акат хъувун ва я абурувай къерех хъун гъукуматдиллай аслу я. ГъикI лагъайтIа, чехи автобус чехи хар-

таксийри гъаф активнидаказ къвалахзава. Гъвечли машинра аваз инсанар фадни агакъзава, къулайни я. Гъаниз килигна азад хъайи маршрутрин чкайрал цийибур къабул хъийизмач. Идалайни гъейри, дагъустанвийрихъ хсуси машинарни гъаф жезва, лазим маса чкадиз къулайдаказ фена-хквезва.

Улакьдин къитвиллиз талукукь яз алай вахтунда авай четин месэла ам я хъи, гъаф шегъерриз (Махачкъала, Дербент...) лап мукъва чкаяр ава, амма абурукай гъафбуру районрик акатзава. Анрай агъалияр шегъердиз азарханадиз, базардиз, лазим маса чкадиз фин-хтун патал къилдин маршрут кардик кутун лазим къевезва, амма шегъердиз (и месэлайрал машгул ксариз) артухан улакь атана кIан жезвач, чаз ихтияр гузвач. Ихьтин дуьшуьшра чна абурувай авай маршруттар инсанар яшамиш жезвай чкадив агакъдайвал яргъи авун тIалабзава. Лап гъа и йикъара чаз Дербент райондин Давыдовадин тIварунихъ галай совхоздиллай арза атана. И чка Дербентдин "Къиблепатан" автостанциядиллай саки са километрдин яргъа ава. Шегъерди чаз куъмекун хиве къунва. Гъа и жуьредин четин месэляар, улакьдин къитвиллиз талукукь яз, мадни ава.

■ **Эхиримжи сад-къве йисуз "Къиблепатан" автостанциядал са жерге цийивилер арадал атанвайди, гъа гъисабдай яз хатасузвал таъминарунин жигъетдайни серенжемар къабулнавайди аквазва. Республикадин автостанцияри хатасузвал таъминарунин истемешунриз жаваб гузвани? И жигъетдай абурун гъал ни ахтармишзава?**

- Хатасузвиликаяр рахайтIа, адахъ гъаф жуьреяр ава: рекъин гъерекатдин, транспортдин, террордикай хуьниз талукукь яз ва икI мад. Идахъ галаз сад хъиз, истемешунарни гъаф ава. Абуру гъар йисуз мадни алава хъжезва. Транспортдин жуьреба-жуьре категорири, водителриз (медосмотр, улакьдин техосмотр), газдин тадаракар эцигуниз талукукь яз ва икI мад. Гъаф вахтара хатасузвал таъминарунин месэлайрал амал ийизва. Тийизвай вахтара абурун жигъетдай ГИБДД-дин, Роспотребнадзордин, чи министерстводин къуллугъчийри серенжемар къабулзава. Жавабдарвиллиз чIуззава, кимивилер арадай акъудзава.

Республикадин транспортдин къурулушдин объектра хатасузвал таъминарун "Транспортдин хатасузвилин гъакъиндай" къабулнавай 16-нумрадин Федеральный закондин истемешунрихъ галаз къадайвал къилиз акъудзава. Транспортдин хатасузвал таъминарунин макъсад транспортдин комплекси дурумлуздаказ ва хатасузвилелди къвалахун, и хиле законсуз крарикай къилдин ксарин, обществодин ва государстводин итижар хуьн я. Регионда гъалар пайгардикай хкудунал гъидай къилин хаталувал вилликаяр ва гилани терроризм яз амазма. Террористри гъужум авун мумкин тир объектрик улакьарни акатзава. Идахъ галаз алакьалу яз транспортдин хиле вири объектар хатасузвилин жигъетдай таъминарунихъ, террордиз акси серенжемар къабулунихъ еке важибдувал ава.

И йикъара Дагъустандин транспортдин, энергетикадин ва алакьадин министерстводин къуллугъчийри киле тухвай серенжемарин нетижада малум хъайивал, республикада кардик квай гъич са автостанциядин хатасузвилин вири истемешунриз жаваб гузвач. Регионар алакьалу ийизвай бязи (мисал яз, Избербашдин, Каспийскдин, гъакIни Махачкъаладин "Къиблепатан", Дербентдин "Кеферпатав") автостанциярал "Транспортдин хатасузвилин гъакъиндай" ФЗ-дин истемешунар гилани къилиз акъудзавач. И закондал асаслу яз, инсанар санай-масаниз тухузвай ксарин хиве пассажиррикай ва транс-

портрин такъатрин экипажрикай делилар пассажиррин (абуруз талукукь делилар хуъзвай) автоматизированный централизованный къилди-къилдин базайриз рекъе тунин жавабдарвал ава. Малуматар агакъарунин къайда лагъайтIа, 2012-йисан 19-июлдиллай тир Россиядин транспортдин министерстводин 243-нумрадин приказда къалурнава.

Идалайни гъейри, автостанцияри гъахъзавай чкайрал пассажирар ва багаж ахтармишун (досмотр) къилиз акъудзавач. Металл жагъурдай рамка эцигнавай автостанциярани и тадаракдихъ галаз къвалахзавай къуллугъчи авач. И жигъетдай Махачкъаладин "Къиблепатан", "Кеферпатав" автостанцияри гъахъзавай чкайрал гъалар гена пис туш, анрал къуллугъчийри чпин везифаяр къилиз акъудзава.

Къейд авун лазим я хъи, цIи транспортдин хатасузвал таъминарунин месэлайриз иллаки артух фикир гун истемешизава. Мартдин вацра киле фидай Россиядин Президент хкъгъунин сечкияр, футболдай дуьньядин, гъакIни азаддаказ къуршахар къунай Каспийскда, Али Алиеван тIварунихъ галай спортдин комплексда, Европададин чемпионат киле тухун виллик ква. Гъаниз килигна республикадин автовокзалрин ва автостанциядин киле авай ксари алава такъатар жагъурун ва хатасузвал таъминарунин месэлайриз мадни артух фикир гун важибду я.

■ **Ибрагъим Агъмедович, и ва я маса чкадиз фидай алава маршруттар ни тайинарзава? Мисал яз, Къиблепатан Дагъустандин са хуьрйи Махачкъаладиз фин патал маршрут кардик кутаз кIандай касдиз ихьтин ихтияр авани?**

- Авайвал лагъайтIа, исятда лазим тир вири чкайриз маршруттар кардик ква. Эгер, мисал яз, са касдиз "Махачкъала-Алкьвадар" маршрут кардик кутаз кIан хъайитIа, ахьтин касдиз ихтияр ава. Амма ада фикир гун лазим я, Махачкъаладай Къасумхуьрел, Курхуьрел, Хив райондин са шумуд хуьруьз физвай вири транспорт Алкъвадрилай физва. ЦIийи маршрут кардик кутун хийир яни-тушни?

Алава маршрут кардик кутаз кIанзавай вахтунда чна конкурс малумарзава. Адан бинедалди (иник, чкадал фена, маршрут, улакь ахтармишунни акатзава), перевозчик хкъзава.

■ **Санай-масаниз фидайла, пассажирди гузвай гъакъидин къадар ни тайинарзава?**

- А къадар 2016-йисалди РД-дин экономикадин министерстводи тайинарзавай. 2015-йисан 13-июлдиз и месэладиз талукукь яз акъатай 220-нумрадин Федеральный Закондин бинедаллаз маршруттар къайдада тунвай (регулируемый) ва къайдада тун тавунвай (нерегулируемый) жуьрейриз пайнавайди кхъенва. ИкI, къайдада тунвай тарифрин сергъятра аваз государстводи тайин тир са къадар пул перевозчикдив, субсидияр яз, вахкузва. Къайдада тун тавунвай тарифар-ибур пассажирри гузвай гъакъи перевозчикди (мисал яз, автовокзалдин, автостанциядин киле авай ксари) тайинарзава. Гъайиф хъи, республикадин, сад-къвед квачиз, саки вири маршруттар къайдада тун тавунвай жуьредик акатзава.

И месэлада чун мукъвара мад хкъедайвал я. ГъикI лагъайтIа, перевозчикрилай гъаф арзаяр къевезва. Ингъе гъа и йикъара "Махачкъала-Каспийск", "Махачкъала-Тюбе" ва мадни маршруттин перевозчикри къиметар хкъажнава. Месэла чи республика патал хъиди я.

■ **Ибрагъим Агъмедович, маракьлу суьгъбет авунай, гъавурда тунай куьн сагърай!**

Къилди къачуртIа, меркездай Къиблепатан Дагъустандиз физвай транспорт "Къиблепатан" автостанциядин къуллугъчийрин гуъзчивилик ква. Абуру путевоий чар кхъизва, водителдин сагъламвал, механикди лагъайтIа, улакьдин гъал ахтармишзава...

Чпин къуллугъ тамавилелди къилиз акъуд тийизвай водителрин гъакъиндай чнани, гъакI чкадин самоуправленидин къуллугъчийрини серенжемар къабулзава. Мисал яз, водителди лазим чарар къачуна, амма къвалахдив - маршрутдив - эгечизавач. ИкI 3 йикъалай артух вахт хъайитIа, чаз адавай шагъадатнама (свидетельство) вахчудай ихтияр ава. Ихьтин вахтара, конкурс малумарна, маса касдиз къвалахдай мумкинвал гузва.

2017-йисан эхирра чахъ са ихтияр мад хъхъанва. Эгер водителди вичин расписанидин 50 % тамамарзавачтIа, чавай суддалди

жияр я, адавай конкуренциядин хура акъвазиз жезвач. Чехи автобус технический рекъий игътияжриз къуллугъ авунал гъалтайлани залан пар я. Къецепатан уълквейрин заводрин (мисал яз, Мерседес маркадин) автобусрин игътияжриз къуллугъ авунин жигъетдай еке истемешунар ийизва. Рекъин гъакъи гъвечлиди хъайила, им хийирлу кар жезвач.

Чи республикадин гуьтIуь, бязи чкайра са акъван пайгардик квачир рекъерни фикирда къуналди, зи къатIунрай, гележег гъвечли классдин (20-25 касдиз ацукъдай чкаяр авай) автотранспортдинди я.

■ **Алай вахтунда Къиблепатан Дагъустандиз физвай улакьрин къитвал авани?**

- Ваъ. Къарши яз, бязи маршрутра лазим къадардиллай артухни кваз улакьар кардик ква. Им къуллугърин базар я: муштерияр хъайитIа, теклифарни жеда. Алай вахтунда

Россияда лап хъсанбурун сиягда РДЦ-ди лайихлу чка къуна

Санкт-Петербургда яшайшдин статистикадин центради тухвай ахтармишунрин делилралди, Россияда лап хъсанбурун сиягда чи республикадин сагъламардай пуд идарадини (Республиканская клиническая больница, Республиканский диагностический центр, Республиканский центр восстановительного лечения - "грязелечебница") лайихлу чкаяр къуна. Эхиримжи вад йисуз къазанмишай агалкъунрай абуруз дипломар ва махсус сертификатар ганва.

И йикъара зун и агалкъуниз лайихлу хъайи ва вичи сифте рактарар ачухайдалай инихъ шаз 25 йисан юбилей къейд аwurf РДЦ-диз (Республиканский диагностический центр) мугъман хъана.

Алаудин ГЪАМИДОВ

МАХАЧКЪАЛАДИН Казбекован тварунихъ галай куьчеда Октябрдин революциядин тварунихъ галай къаналдин (КОР) къерехда 4 мертебадин гуьзел дараматди яргъа амаз вичел фикир желбзава. Ам элкъуьрна пару яна къевнава. Какатай вуж хъайитлани гъахъ тавун патал, варар кутунва. Михьи ва ачух, риклиз чими гъаят, къир ва цуьквер цана, безетмишнава. Ана атайбуруз ял ядай чкаяр туклуьрнава. Дараматдин къенепатан акунар медицинадин халис идарадиз хасбур я. Дегълизда дарманар, жуьреба-жуьре недай-хъвадай шейэр маса гудай гъвечи тукъвенар кардик ква. Аниз атай инсанар дежурныйди къаршиламишзава ва регистрация авун патал герек кабинетдиз рекъе твазва. Зун атунин максад чир хъайила, ада зун центрадин къилин духтур **Заира Абдулхаликъовна КАПЛАНОВА-ДИН** патав тухвана. Йикъан важиблу месэлайрин къайгуйрик къай адаз мажал авачир. Гъавилэй ада зун вичин заместитель **Румия Наримановна ТОНАЕВАДИХЪ** (шикилда) галаз танишарна...

Пешедин рекъай чирвилер ва къвалахдин тежриба авай ада вичин суьгъбет инсан патал виридалайни зурба девлет тир сагъламвилелай башламишна.

- Вун сагъ яни? - суалдиз "Эхъ!" лугудайбурун къадар къвердавай тимил жезва, - гъайиф чулунивди лагъана Р.Тонаевади. - Себбарни авачиз туш. Уьлкведа къалабулух гъатнава, архайиндиз ял ягъиз, ахвар ийиз жезмач, нервийрин секинвал амач. Гзафбурун руфунни тух туш. Больницайра къаткизвайбурун къадарни артух хъанва. Гъа са

вахтунда инсандин гъакъиндай къайгударвал ийизвач лугуз жедач. Къе Дагъларин уьлкведа виликдай фикирдиз гъиз тежедай хътин операция ийизва, агъзуралди инсанар ажалдин къармахрай акъудзава. И кардизни сифте нубатда и ва я маса азардай къил акъудиз вахтунда алакунни куьмек гузва. Гъа икI са 10-15 йис идалай вилик са бубат азардай къил акъат тавунмаз агъалияр Москвадиз ва маса шегъерриз финиз мажбур жезвайтIа, къе чи меркезда къил акъудзава.

Санлай чи центрада 330 касди къвалахзава. Абурукай 100 духтурар, 87 касни юкъван образование авай медработникар я. 21 касдиз "Дагъустан Республикадин лайихлу духтур", 32-даз "РД-дин здравоохраненидин отличник" лагъай тварар ганва. 76 духтурдихъ пешекарвиллин лап виниз тир категория, садахъни медицинадин илимрин докторвиллин дережа ава. Къе чахъ вири жуьредин ахтармишунар лап вини дережада аваз ийидай мумкинвал ава, - давамарзава Р.Тонаевади. - Вири отделенияр ва кабинетар къецепатан уьлквейрай гъанвай лап хъсан аппаратурайралди тадаракламишнава. Азарлуьрин къуллугъда чпихъ махсус гъазурвилер ва чирвилер авай тежрибалу пешекарар акъвазнава. Чи агалкъунар ва мумкинвилер вилералди акуртIа хъсан я, - куьтягъна вичин суьгъбет Румия духтурди.

ИНГЪЕ чун отделенияр къекъевезва. Эквериз веьиналди, уьзурдай къил акъуддай отделенида чун анин заведующий, къилин категориядин духтур, здравоохраненидин отличник, къад йис идалай вилик Москвада, Санкт-Петербургда чирвилер хкажна хтай чи ватангъли урсунви (Къурагъ район) **Рзакъ РАМАЗАНОВА** къаршила-

мишна. Ада МКТ-дин (магнитно-резонансный компьютерный томограф) куьмекдалди азарлуяр ахтармишзавай.

- Им чи уьлкведа цийиз акъуднавай лап хъсан аппарат я, - лугузза тежрибалу пешекарди. - Адан куьмекдалди къилин ва къулан тарцин мефтIера арадал атанвай вири дегишвилер (мефтIедал иви ацукъун, дакIун, иринламиш ва хер-къацI хъун) тайинарзава.

ХЪСАН кар ам я хъи, экишвилер аппаратди вичин "бейнида" хуьзва ва, герек хъайитIа, азарлуди галачизни килигиз хъжезва. Им нейрохирургар патал еке шадвал ва савкъат я. Къвед лагъай аппарат - РКМ (рентгеновский компьютерный томограф). Адан куьмекдалди экрандизлай къенепатан органрин гъар са къат аквазва. И аппаратри азарлуяр нубатсуз операция авуникай къутармишзава. Гъа икI, йисаралди гъи чка тIазватIа къил акъат тийиз, бизар хъайи язухар, чпин уьзур чир хъана, хъфизва...

Къвед лагъай мертебада эндоскопический отделение ава. Ина мадни аламатар аквазва. Духтур азарлудан тIазвай органдиз (къалхандиз, руфуниз, хуквадиз ва икI мад), шланг хътин са "аппарат" веьена, дурбуздай хъиз гъа органдиз вичин вилералди килигзава. Япониядин ва Германиядин "Шторц" фирмадин аппаратри и ва я маса азарди са живи къил хкажзава хъайитIани чирдай мумкинвал гузва. Ягълмишвал жез хъайитIа, жегъил пешекаррин куьмекдиз отделенидин заведующий **Н.УЛУБИЕВА** гъамиша гъазур я. И отделенида оптикадин куьмекдалди дишегълиьрин азарни чирзава. Нетижда вахтунда сагъардай, дидевал хуьдай мумкинвал яратмишзава...

Пуд лагъай мертебадини (ультрозвуковое исследование) - и отделенидиз гъа икI лугузза. Инани, телевизордай хъиз, экрандай дуркIунар, чулава лекъ, дишегълидин аялдин къвал... ачухдиз аквазва. Пешекарди и ва я маса орган азарлу яни, тушни тайинарзава. Отделенидин заведующий **Женнет СИРАЖУДИНОВА** Москвадин ва Санкт-Петербургдай машгур клиникайра чирвилер къачуна. Центр ачухай йикъалай ина къвалахзава.

Гъа и мертебадин са шумуд кабинетда, къиле РД-дин лайихлу духтур, здравоохраненидин отличник, къилин категориядин духтур **Лейла ИСМАИЛОВА** аваз, духтуррин бригада азарлуьрин риклинни дамаррин къвалахдиз килигзавай.

- Чи Лейла духтур къил ацанвай викигъ пешекар я, - лугузза Румия Наримановнади. - Лейла Абдулмаликовнади регъбервал гузвай отделенида США-дай, Германиядай, Япониядай, Великобританиядай ва маса уьлквейрай гъанвай аламатдин аппаратар ава. Абуру риклинни дамаррин, нервийрин системадин къвалахни экрандиз гъизва. Гъатта къилин мефтIедин къвалахдикай малуматар гузва. Къилелай къвачерал къван ивидин гъерекатар ви вилик жезва. И кабинетда ахтармишунар тухуни азаррин вилик пад вахтунда къадай, гележегда чкайрал алай духтурризни дериндай ахтармишдай мумкинвал яратмишзава.

- Валлагъ, вун лезги тирвилэй къейдзавайди туш, - суьгъбет давамарна Румия духтурди, къуд лагъай мертебадиз къечейла. Ана къвалахзавай кас вичикай центральный печатда очерк къхиниз лайихлуди я. Амни чи чIехи "кухня" тир диагностикадин централдин лабораториядин заведующий **Т.ЭСЕДОВА** я. Къилин категориядин духтур, РД-дин лайихлу духтур, СССР-дин здравоохраненидин отличник, 2009-йисан РД-дин лап хъсан духтур, лагъай тварарин ва маса шабагърин сагъиб **Ткезбан Меьгамедсаидовна** къвалахдив эгечIунин тегъердал, адан алакунрал гзафбуру пехил я.

Смена дегиш жезвай вахт тир. Садбуру ял язавай, бязибуру чаяр хъвазвай, Ткезбан Меьгамедсаидовна лагъайтIа, къвалахдин столдихъ галай. Махсус ктабар, журналар келиз, ада чарчел къейдер ийизвай. Гъа са вахтунда гъар са кабинетда лаборанткайри муькъфдивди ахтармишунар къиле тухузвай. Чебни - виш жуьредин анализар. Са сменада лабораториядихъ 200-250 ахтармишун бегъмардай мумкинвал ава. Са шакин алач, уьзур тайинарунин карда лабораторияда тухузвай ахтармишунрихъ иллаки къетIен метлеб ава.

Гъа икI, республикадин диагностикадин центрада гъар юкъуз къвалах ргъава. Алатнавай 25 йисан вахтунда тарифдай, дамах ийидай агалкъунар гзаф ава. Адан коллективди 25 йисан юбилей уьзгъавилелди къаршиламишна. Россияда лап хъсанбурун сиягда лайихлу чка къуна. МУБАРАКРАЙ!

РД-дин МВД-дин пресс-къуллугъдин материалрай Эсер жезвач хъи, жезвач

Гъазурайди -
Нурдин РАШИДОВ

Наркотикри инсаният терг авунал гъизвайди фикирда къуна, дуньяда, Россияда, гъа жергедай яз Дагъустан Республикадани ара да-тIана женг чулгувазва. ИкI СМИ-ра муьквал-муьквал наркоманиядйкай авай зияндикай хабар гузва, къайдаяр хуьдай органри а зегъер чуьлурунал машгул жезвай ксар дуьздак акъудзава, судри наркотикралди алверзавайбуру азавдвилекай магърумзава. Амма эсер жезвач хъи, жезвач!

Алай йисан 31-январдиз полициядин къуллугъчийри Махачкъалада Акушинскийдин тIварунихъ галай куьнедай отделдиз хкай 28 йиса авай агъалидивай, ахтармишайла, 0,07 грамм "спайс" жагъана. Адалай РФ-дин УК-дин 228-статьядин 1-паюнин бинедаллаз (наркотикар законсуз хуьн ва санай масаниз тухун) уголовный дело къарагъарнава. Шак физвайдавай вахчунвай наркотикдин къадар, аквазвайвал, тIимил ятIани, законда адаз 3 йисалди кар къевезвайди къалурнава.

* * *
Гъа и юкъуз Меьгамедхуьруьн райондин 49 йиса авай агъалидин къвалай, виликдай къарагъарнавай уголовный делодин бинедаллаз ахтармишунар тухудайла, 116,25 грамм "марихуана" жагъана.

Шак физвайдаз, авунвай тахсиркарвиллиз килигна, РФ-дин УК-дин 228-статьядин 3-паюнин бинедаллаз 3 йисалай 10 йисал къеведалди кар гун мумкин я.

* * *
2018-йисан 1-февралдиз Махачкъалада Шамилан тIварунихъ галай куьнедай авай са къвалерин патав Дагъустан Республикадин МВД-дин наркотикар санай масаниз тухунал, абуру маса гунал гуьзчивалдай управленидин къуллугъчийриз 35 йиса авай шегъерэгълиди 21 йисавай жегъилдиз 0,64 грамм "трамал" (инсандин бейнидиз гзаф таъсирдай дарман) маса гудайла акуна.

Шак физвайди къуна ва полициядин отделдиз хкана. Адалай РФ-дин УК-дин 234-статьядин 1-паюнин бинедаллаз (инсандин бедендиз гзаф таъсирдай ва агъуламишдай шейэр маса гун) уголовный дело къарагъарнава ва ам маса тахсиркарвилерик шерик яни, тушни ахтармишзава. Уголовный делодай ахтармишунар куьтягъайла, судди адаз 3 йисал къеведалди кар гун мумкин я.

* * *
4-февралдиз Хасавюрт шегъерда тади гъалда гел жагъурдай серенжемар къиле тухудайла, полицейскийри отделдиз хкай Чечен Республикадин Урус-Мартан шегъердин 31 йиса авай агъалидивай, ахтармишайла, 37,61 грамм "марихуана" жагъана. Адалайни РФ-дин УК-дин 228-статьядин 1-паюнин бинедаллаз уголовный дело къарагъарнава.

Къуллугъдал тайинарна

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

31-январдиз “Ахцегъ район” МР-дин къил Осман Абдулкеримов райондин культурадин хиле къуллугъчийрихъ галаз гуьруьш хъана. Гуьруьшда РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Рафик Асланбегова, райондин депутатрин Собранидин председатель Абдулкерим Палчаева ва маса юлдашри иштиракна.

Сифте гаф рахуналди, мярекат О.Абдулкеримова ачухна ва къват къанвайбуруз райондин культурадин управленидин (РУК) начальнивиле Мусаев Ширинбег Межвединович тайинарнавайди ва МКУК “МКДЦ”-дин директорвиле везифаяр вахтуналди Рагимов Абдукерим Азизагаевичан хиве тунвайди малумарна.

- Гуьрметлу юлдашар, кез чиди хъи, гъар жуьре себебрикди чавай, гъайиф хъи, икъван чвалди райондин культурадин хиле са артух фикир гуз хъанач. Гила чун рикъивай и кардив эгечнава, башламишна ада вичин суьгъбет. - Коллективда карчивилин, яратмишунин гъакъисагъ зегъметдин къулай гъалар хъун-тахъун, сифте нубатда адан руководителдилай аслу я. Райондин культурадин хиле са жавабдар кас хъун лазим я (и кар виняйни истемиззава). Гъавилэй, виликрай хъиз, чна райондин культурадин управление тешкил хъувунва ва адан начальнивиле жавабдар везифаяр РД-дин культурадин лайихлу работник Ширинбег Мусаевал тапшурмишнава.

Са вахтунда, амай режерай хъиз, райондин культурадин месэляярни чешнелу гъалда авай. Вишералди алмиркайни пагъливанрикой, машгур революционеркой ва маса пешекаркой рахадач. Республикада халкъдин сифте театр, газет, светский чрвилерин мектеб, ГЭС, Къиблепатагъ Дагъустанда халичар храдай сифте фабрика ва пара маса идараярни кархана я ина лезги халкъдин меркез тир Шарвиледин Ватанда - гъелбетда, къуру чкадал арадал атанач. “Яд хъайи вирериз яд хкъеда”, - лугъуда бубайрин мисалда. Чи рикъелай бубайрин хъсан адетарни баркаллу крар фенвач. Бажарагълу инсанарни ава, къанзавайди гъар сад вичин везифайри намуслувилелди эгечлун я. Умудлу я хъи, чи ихтибар хвена хъиз, Ширинбег Межвединовичалай культурадин хиле месэляйра къайда тваз алакьда.

Райондин Культурадин къвал - им чи культурадин чин я, яни адал алай абурди чи халкъдин абур къалурзава. Виликан баркаллу абурлувал арадал хъун патал чнани кез алакьдай вири жуьредин куьмекарда. Къилди къачуртла, фикирдик ции Культурадин къвалин къав, къве кабинет, дегълиз ремонтун, халкъдин адетрин Культурадин центр иниз ахкъудун ва бязи маса крар ква, - алава хъувунна Осман Магъмудовича.

- Хъсан хъана, зун квехъ галаз и гуьруьшдал къисмет хъана. Райондин культура авай гъал аз къайгъусуз туш. 2017-йисуз за и месэла РД-дин Халкъдин Собранидални къарагъарна. Халкъдин тарихдинни культурадин ина къван памятникар авай чкаяр Дагъустанда сад-къвед я. Гъич тахъайтла Николаян девирдин машгур къеле, жуьмя мискин, тарихдин музей, кудай дарман ятарин гъамамар, Женияр, чарх алай муькъвер, вичик Къелез хевни акатзавай къадим Ахцегъдин эцигунрин ансамбль квек квал! Ахцегъиз ачух цавун къаник къвай музей гъавайда лугъузвач.

Гъайиф хъи, гъелелиг чавай халкъдин и девлетлу культурадинни тарихдин шагъидрин рабатвализ, абурал туристрин фикир желбиз жезвач. Иллаки еке бедбахтвал вич РФ-дин дережадин зурба ядигар тир чи машгур къеле виридаз акваз-акваз, чкъизва. Ам туькьур хъувунна хъиз, халкъдин хийирда ишлемишдай мумкинвилерихъ къекъвена къанда. Райцентрадин клубдилай рахайтла, гъеле алатай асирда, 1928-йисуз, халкъдин мелерадди Лезги театр патал эцигай и зурба дараматни тарихдин къетлен памятник я. Вичин девирда Дагъустандин гъич са райондани тешпигъ авачир и дарамат гъихътин гъалда аватла кез акваз. Ам тлебии газдалди чими авун, гъакъни ахцегъвиар хъвадай михъи целди таъминарун патал за, куь патай РД-дин Халкъдин Собранидин депутат яз, чалишмишвал ийида, - лагъана Рафик Асланбегова.

Вичин нубатда райондин культурадин управленидин цийи начальни Ширинбег Мусаева вичел райондин культурадин дережа кжакунин жавабдарвал ихтибарунай Ахцегъ муниципалитетдин къил Осман Абдулкеримовач чухсагъул малумарна ва коллективдин куьмекалди и ихтибардиз вафалу жериди хиве къуна.

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

2-февралдиз Дербент шегъердин центральный библиотекадин чехи залда Дагъустан Республикадин лайихлу артист Мияса Дашбалаевна МУРАДХАНОВАДИН яратмишунриз талукъарнавай межлис къиле фена.

Ана Стал Сулейманан тварунихъ галай Лезгийрин госмуздрамтеатрдин директор Динара Эминовади, къилин режиссер Мирзабег Мирзабегова, лезги ва азербайжан театрдин актерри, шегъердин культурадин отделдин къилин пешекар Гуьлпери Шабановади, шегъердин школайрин лезги члалани литературадин муаллимри, общественный тешкилатрин векилри ва Мияса Дашбалаевнадин яратмишунрал рикъ алай инсанри иштиракна.

Мярекат ачухай М.Мирзабегова къват къанвайбуруз М.Мурадхановадин яратмишунрин режиссер суьгъбетна. Къилди къачуртла, ада къейд авуна хъи, М.Мурадхановадин бажарагъ иллаки эхиримжи йисара ачух хъанва. Гъар йикъан зегъметдиз ва театрдин искусстводиз вафалувиле килигна, ам тамашачийрин рикъ алайбурукай сад хъанва. Адан умьурдин тежрибадиз ва пешекарвиле килигна, эхиримжи йисара са шумуд тамашада режиссерри адаз дидейрин ролра къугъун теклифзава ва абур актрисади лап вини дережада аваз тамамарни ийизва: Р.Гъамзатован “Асиятан рехъ”, А.Исмаилован “Зиярат”, Х.Абдулгалупован “Муьгъуббатдин къуват”, Н.Ибрагъимован “Московдин диде”, М.Мирзабегован “Булахдин сир”, Э.Наврзубегован “Аладдинан суьгъурдин лампа”, “Дустарин йифен гуьруьш” ва масабур.

Динара Эминовади къейд авурвал, М.Мурадхановади театрда къвалахай йисара сегънедал жуьреба-жуьре 30 роль къугъванва.

Миясадин межлис

Писатель С.Абила М.Мурадханова тебрикзава

Вини дережадин пешекарвал, сегънеда тамашачийрин рикъ вичел желб ийиз алакьун, къилди вичиз хас тир къетленвал ва пешедал рикъ хъана къвалахун - ибур адан хесетдиз хас къилихар я.

Алай вахтунда М.Мурадхановади Х.Тагъирани Къ.Межидован “Ашукъ Саид” тамашада Хатаян роль, И.Шамхалован “Периханум” тамашада Минедин, А.Исмаилован “Аль Мамнунан чирагъ” тамашада Абдалан, М. Шамхалован “Гъуьлуьн диде” - Жанетан ролар чехи агалкъунралди тамамарзава.

Г.Шабановади вичин рахунра Мурадхановади драмайрин ва къе-медайрин жанрайра, гъакъни аялар патал махара жанлу къаматар арадал гъанвайди, адан къугъунрай халкъдин адетар ачухдиз аквазвайди къейдна.

Писатель Сардар Абила, Севда Бейболаевади, и царарин авторди, шегъердин УО-дин лезги члалани литературадин методобъединенидин руководитель Наида Къарахановади, и мярекат тешкилуник къил кутур театрдин литдрам паюнунин руководитель Эминат Заирбеговади ва масабур Мияса Дашбалаевнадин тварцихъ хуш келимаяр лагъана ва межлис тебрикна.

Мярекатдал М. Мурадхановадин ятармишунрин цийи чинни ачух хъана.

Малум хъайивал, ада шириатдин хилени къвалахиз хейлин йисар я. Адан шириатдин чин къват къанвайбуруз театрдин актрисайри: Эмина Вагъабовади, Амалия Керимовади, Назира Агъасиевади, Фатима Фейзулаевади, Сусана Цмиевади раижна. Лагъана къанда, яб акалай шииррин тематика жуьреба-жуьре ва мана дерин я.

Анал М.Мурадхановадин члариз къенвай манияр Дагъустандин халкъдин артистар тир Фаризат Зейналовади, Зарифа Къухмазовади, РД-дин лайихлу артист Эльмира Къарахановади, Азербайжан театрдин актриса, РД-дин лайихлу артист Севда Бейболаевади, жегъил манидар Рамик Рамазанова, Гъемзебег Эмирлиева ва масабур тамамарна, гъакъни тамашайрай члукарни къалулна.

Са нефесдал алаз къиле фейи мярекатдин эхирдай М.Мурадхановади шегъердин къилин библиотекадин руководитель Д.Алиевадиз, межлис тешкилиз куьмек гайибуруз ва вири иштиракчийриз рикъин сидкъидай сагърай лагъана.

Бажарагъни ава, гъевесни

Хазран КЪАСУМОВ

Къурагъ райондин Шимихуьряй тир Шагъвели Гъасретов вичиз са шумуд патахъай тлебиатди къетлен пай ганвай инсан я лагъайтла, бажаргъат зун ягъалмиш жеда. 1961-йисуз дидедиз хъайи ам алай вахтунда бажарагълу культурарботник, гъевескар манидар, устадвилелди чуьнгур, тар, далдам, члагъан, зурне язавай музыкант, композитор, шаир, тарихчи я.

Дагъустандин хуьруьн майи-

шатдин институт акъалтларай Ш.Гъасретова хейлин йисара “Шимихуьрский” совхозда, Къурагъа гъар жуьре къуллугъар тамамарна.

2001-йисалай Ш.Гъасретова Шимихуьруьн Культурадин къвалин директорвиле къвалахзава, манидар ва музыкант яз, районада, республикадин шегъерра тухузвай килигунра, фестивалра иштиракзава. Анра тафаватлу хъунай ганвай дипломар, грамотаар Шагъвелидихъ 10-далай виниз ава.

Ш.Гъасретова “Дагъустан Республикадин культурадин лайихлу

работник” лагъай гъурметдин тварни ганва.

Шагъвелиди шириарни теснифзава, музыкани къизва, маниярни тамамарзава.

2017-йисан эхирра Къасумхуьрел кардик къвай “Куьредин ярар” культурадин центрада Ш.Гъасретован “Дагъви” твар алай ктабни чапдай акъатна. Ада Шимихуьруьн тарихдилай, анай акъатай машгур инсанрикой къенвай очерк ва 81 шиир гъатнава.

Эхъ, бажарагълу инсан я Шагъвели Гъасретов. Къуй адахъ къвалахда, искусстводин рекъе, яратмишунра мадни еке агалкъунар хуьрай.

Медениятдин ирс хуьнай

Нариман КЪАРИБОВ

Малум тирвал, алатай йисан 23-декабрдиз Дуствилин къвале Дагъустандин Къилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильева республика вилик тухунин ва цуьк акъудунин кардик лайихлу пай кутур дагъустанвиар тебрикнай ва абурув гъукуматдин шабагъар (наградаяр) вахканай.

Культурадин хиле лап хъсан нетижаяр къазанмишунай шабагъариз лайихлу хъайибурун жергеда

Дербентда кардик къвай Дуьньядин культурайрин ва динрин тарихдин музейдин директор Диана Гъасановани хъунал вири дербентвийри гъахълудаказ дамахзава. Адав В.Васильева твар къенвай сят вахкана.

Рикел хкин: къадим шегъердин музейрин комплексада жегъилди тир и музей Дербентдин 2000 йисан юбилейдихъ галаз алакьалу яз 2014-йисан эхирра ачухайди я.

Вич арадал атайдалай инихъ алатнавай са акъван гзаф тушир вахтунда ина тарихдин, этнографи-

ядин, динар чирунин, культурологийдин ва искусствоведенидин бинейраллаз хейлин къвалах къиле тухвана ва и кар гилани давамарзава. Дуьньядин халкъарин, гъа жергедай яз лезги халкъдин медениятни пропаганда авуниз къетлен фикир гузва. Музейда муьквал-муьквал шаиррихъ, манидаррихъ, композиторрихъ галазни гуьруьшар тешкилзава. И барадай Стал Сулейманан, Къуьчхуьр Саидан яратмишунриз талукъарна, Лезги театрдин актеррихъ галаз къиле тухвай мярекатар рикел аламуькдайбуру хъана.

Гуьлмегъамед Шугаеван - 70 йис

Лекърен сес авай...

Мерд АЛИ

Вич чи арада амайтла, чна адан 70 йисан юбилей санал къейддай. Амма, гъайиф, яратмишунрин чагъинда амаз, ам чавай къакъатна.

Ятлани шаир Гуьлмегъамед чахъ галама, адан илгъамлу царарин ктабар (лезги ва урус члаларал) чи гилера ама...

Шаир 1948-йисан февралдин вацра дидедиз хъана. Докъузлара райондин Миграгърин хуьре. Гъа дагъдин мишекъат шартара, Шалбуз дагъдин сваларин уьфтерикни Чехи вацун чарчарин гурлу сесерик кваз, генг йахлахрин къужахда кивачи чил къур гадади, са къадар яшариз акъатайла, вич шаиринни заргарин, музыкадин устадрин, чатухъанринни чубанрин маканда авайди гъиссна, ада гъиле вичин буба, Ватандин Чехи дяведин ветеран Къазимегъамедан чуьнгур къуна, халкъдин са манини лагъана:

Дагъдин клане са яд ава,
Са яд ава, рагъул тежер.
Рушан рикле мурад ава,
Рекъидалди лугъуз тежер...

Бубани диде и гафарал тажуб хъана. Амма Гуьлмегъамедан муаллим Шихнесир Къафланова къатлана: идахъ маса къатлунар ава, члалан алемдал, манидин аваздал ашукъ я...

Гуьлмегъамед ШУГАЕВ

Зи хуьр - зи мани

Зи дидедин къеб,
зи бубадин сур,
Зи мани, сефер вун я хьи,
зи хуьр.
На инсанвилев ацлурна зи хур,
Зи къаст ви рекъе хъун я хьи,
зи хуьр.

Лекърен сес авай дагълар,
синер ви,
Ачух вили цав, гъетер хуш я заз.
Бегъерлу багълар,
гегъенш чуьллер ви,
Сан авачир къван
цуьквер хуш я заз.

Къацу яйлахри тухуда ви вил,
Гъамга булахрал ала шад
луьклуьн.
Акурла инин гъар са
къизилгуьл,
Муьгъуьббатдин цай вуч я къван
куьклуьн!?

Зи хуьруьнвийрин виклегъ
камарин
Крари вичел чуьгвада ина,
Ина рушариз гуьрчег гамарин
Сир чида, гъеле амаз къеплина.

Гъикл тахъуй заз хуш,
гъикл тийин дамах,
Ина хана зун, хвена за намус.
Чехи гъунарар авачтлани захъ,
Зунни я инин рагарин са клус.

Къатланач вуна

На лугъуда: "Заз вун цуьк хъиз
аквада,
Вири махлукъ ашукъ хъанвай
атирдал!"

Эхъ, Гуьлмегъамеда клелдайбуруз "Ирид булахар", "Милайим вилер", "Бубадин чуьнгур", "Ашкъидин вир", "Рекъин тийир муьгъуьббат" (лезги ва урус члаларал чапнавай) ктабар, цудралди шиирар, публицистикадин макъалаяр, фельетонар тунва. Эхиримжи йисара ада райондин "Эренлардин сес" газетдин хуси корреспондентвиле, къилин редактордин заместителвиле кваллахзавай, районда ва республикада къиле физвай важиблу крарикай халкъ хабардар ийизвай...

"Лезги газетдихъ" галазни Г.Шугаева сих алакъаяр хуьз-вай.

Гъа кар себеб яз, ам чна, чи коллективда, РФ-дин журналистрин Союздин членвиле, гуьгъуьнлай РФ-дин писателрин Союздин членвилени къабулдай герек тир вири шартлар яратмишна.

Са ви гъилляй ажуз хъана
дуьньяда,
Завай гъеле гел таз хъанвач
девидал!

На лугъуда: "Вучиз кланда
лагъанач,
Зун руш тирла, тевенамаз
чарадаз?"
За вилера кхъенвай -
на къатланач,
Садрани заз акунач вун чарад яз!

На лугъуда: "Вун гъар юкъуз
патав зи
Къвез хъухъ, вилер аклурун
ви вилера.
Къуй къати хъуй
муьгъуьббатдин ялав зи,
Маса мурад жедачир захъ
чилерал".

Жагъай нисид клус суфрадал
эцигиз
(Фикир це кван, зи азизди,
къарибди!),
Гъар сеферда гъа клусуниз
килигиз,
Яван фу тлуьр мисал я ам
кесибди!

Больницада

Ажал пехъи хъана йифди,
Заз кафанар цвана йифди.
Атанач вун - куз гъайифди,
Сахарадин чуьл хъана зун.

Атана къе - сагърай гена!
Зи рикелай дуьнья фена,
Цуд йисар къулухъ элкъвена,
Легъзеда жегъил хъана зун.

Зун - койкадал, вун - зи къвалав,
Къадачни бес чанди ялав!
Фикир экуь, къисмет чуулав,
Ашкъидин векил хъана зун.

Ам вичин багъри чилел клевелай ашукъ тир. Жегъил йисарин гарарини цифери ам хейлин яргъариз (Саратов, Москва, Алма-Ата, Баку...) акъуднатлани, хизан ада Миграгъа кутуна, вичин лап хъсан эсерарни хайи хуьруьз ва анин инсанриз бахшна. "Багъри Миграгъ - зи муг, зи рагъ" ктаб гъа кардин шагъидвал я.

Дагъустандин халкъдин шаир Арбен Къардаша вичин са макъалада кхъенва: «Шаирвал адаз (Г.Шугаев - М.Ж.) сифтени-сифте тлебиатди гана, бажарагъ уьмуьрди ва къисметди чпин саягъда лигимарна».

Чна ам дагъдин шартари лигимарнавайди яз гъисабдай. Амма уьмуьрдин гъал фад гъилляй фена. Вичин гъалдикай адаз вичизни чизвай. Эхиримжи сеферда ам чи газетдин редакциядиз мугъманвиле атайла, ада Докъузлара райондин са шумуд векилдин (А.Гъабитов, Ш.Багъиров ва мсб.) РФ-дин журналистрин Союздиз къабулун патал гъазурнавай чарар-царар ва эхиримжи акъуднавай "Багъри Миграгъ..." ктабни гъанвай.

За адавай цийи шиирар тун тлалабнай. "Шиирар за рекъе твада", хиве къунай ада... Зун умудлу я, шаирдин ирссагъибри а кар къилиз акъуд хъийида. Агъадихъ чна шаирдин чи гъиле амай са шумуд эсер чапзава.

Рахана зун вав шад хъвериз,
Тлал чуьнуьхиз, рикел хериз.
Хъфена вун звериз-звериз,
Ахпа мад сефил хъана зун.

Нурар гуда зарди хурал,
Ажеб ванда тарди хурал.
Гъич садрани ярди хурал
Хкаж тавур гуьл хъана зун.

* * *
"Яр къакъатна къе завай", -
Вацу мани лугъузва.
"Яр къакъатна захъ авай", -
Гару мани лугъузва.
"Яр къакъатна къвалавай", -
Тарци мани лугъузва.
"Яр къакъатна яргъава", -
Харци мани лугъузва.
Мани ава булахда,
Чарчардини къазва зил.
Мани лугъуз яйлахда,
Ажеб клубан я кфил...
Тлебиатдин манийрин
Сесер вири уьмуьрдин
Чи япара авазва,
Анжах чара жедайла,
А манийрин манадин
Гъавурда чун акъазва...

Залан хер

Вердишди я хквез зун
Кваллиз сивел хъвер алаз,
Амма къе зун хтанва
Хурал залан хер алаз.

Жув ми хъиз яз гъамга хъиз,
Дустуни зун тахсирна.
Адан гъахъсуз гафуни
Гапурди хъиз тахсирна.

Регъят тир заз, сергъятдал
Янайта зун душманди.
Ядалди няс гафуни
Гуьрмет багъа инсанди.

Цийи ктабар

Мерд Али ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

И йикъара клелдайбуруз Дагъустандин халкъдин шаир Арбен КЪАРДАШАН нубатдин ктаб агакънава. Ам шаирдин хъянавай эсеррикай (шииррикай, поэмайрикай, сонетрикай, гъезелрикай...) туьклуьрнава, чебни урус члалан таржума-яр я.

Дугъриданни, Дагъустандин халкъдин шаирвилдин арш къачунвай хцин яратмишунри фадлай чи республикадилей яргъарани клелзавайбурун патай еке итиж арадал гъанвай. Гъеле М.Горькийдин тварунихъ галай литинститутда клелдай йисара Урусатдин машгъур шаирар тир Лев Оманина, Вадим Деметъева, масабур Арбенан бажарагъдин зурбавал, халкълувал, милливал, дагъвийрин руьгъдин деринриз мукъавал, хасвал гъисснавай. Вич акъатай муг машгъуриз

звай фахъ, хъвазвай цихъ галаз, ракъинин нурарихъ, цайлапанрин турарихъ, циферин накъварихъ галаз санал агакъна. Гъавилляй адан шииратни тлебии я, хуш я. Гъавилляй адан эсерарни лап нуфузлу авторри урус ва маса члалариз таржума авунва, ийизва. Чпихъ милли бине-

Ватандин гум...

тахъай билбилдиз устад бажагъат лугъуда. Арбен Къардаша вич устад тирди лап аял члаван эсеррикай субутнавай. Гъавилляй адан "Гуьзел баде", "Цвелин тар", "Ялгъуз кваллин сонет", "Къикай баллада" ва маса эсерар чи аямдин хъсан эсеррикай туьклуьрнавай антологияра гъатнава. Хейлин шиирар халкъдин рикл алай манийриз элкъвена ("Диде, диде...", "Сулейман", "Афгъанистан", "Луиза", "Садвал" ва мсб.)

Арбен тлебиатди вичи шаир яз халкънавай, халкъдин акъул-камалдалди чехи хъанвай, инсаниятдин тежрибади ва тарихди лигимарнавай, девлетлу, къанажагълу авунвай авторрикай сад я.

Сифтени-сифте фикир желбзавайди ам акъатай муг я. Ракъинин муг - Миграгъ! Ина хъиз къакъан дагълар санал са жергеда акъвазнавай маса чка заз чидач. Эбеди муркларин шиш бармак алай Базар-Дуьзи, Яруцал - Яру-Дагъ (миграгъвийри адаз Нисин дагъ лугъуда), къизилверекъ алай шал хътин Шалбуз дагъ!.. Хуьруьн вилик гъар памахагъ рагъ цавуз акъудзавай Экуьн дагъ, берекатлу мезрейрин къаншарда авай Гитин дагъ... И дерадай авахъзавай къван булахрин нагъмайрихъ яб акалай гъар садакай шаир ва я манидар хъун мумкин я. Арбена вичин эсеррин асул пайни и дерадиз, и булахринни дагълариз, инин цуькверизни векъериз, рушаризни гадайриз, яшлу бубайризни бадейриз бахш авун дуьшуьшдин кар туш. "Ичерин багъ", "Юнгъва", "Ата-бубадин сес", "Миграгъа авай мискин", "Манкъурт", "Гаф", "Халкъдин чин", "Турфандин йиф", "Гадарнавай кваллин сонет", цудралди маса эсерар ватандин багъривиликай, анихъ цигел хъуникай, кланивиликай, вафалувиликай теснифнавайбуру я. Абура ватандин ял-гум, ватандин тлал, члал ава!

Лугъумир хьи, вахтуну цай яна
зи дердиниз,
Векъ хтанва зи диде хъфей
четин рекъерал.
Зун - гъакл хва туш: дидедин
элкъвенва зун сесиниз,
Зи дидедин сесиниз, тек яз амай
чилерал...
("Ичерин багъ" шиирдай).

"Ватандин гум" ктабдай шаирдиз РД-дин Госпремия гунни дуьшуьшдин кар туш. Ватандин гум Арбенав дидедин некледихъ, не-

яр авачир затлар таржума авуртлани, арадал затл къведайди туш. Биологиядин илимда ахътин тайинсуз затлариз "мутантар" лугъуда. Лезгийрихъ мисал ава: "Я Мусайрикай, я Исайрикай туш".

Цийиз акъатнавай "Хкъагъайбуру" ктабди мад сеферда а кар тестикъарзава хьи, Арбен Къардаша датлана Миграгъа вичин гъевчи кваллин даклардай сифте яз акур вили аршдихъ ялиз хъана. А вили арш Шалбуз, Базар-Дуьзи, Шагъдагъ (Нисин дагъ) хътин куклушри цавуз акъуднава. Ана хъиз ми хьи, чехи, экуь гъетер йифериз санани, белки, аквадач! А аршарай Миграгъиз, Арбенан кваллиз, Ирид булахрин земземдин ширшир авахъзава. Им я халис шииратдин асул бине!

Арбенан шиират гъа булахрин гъерекат, гъа накъварин берекач я! Ахътин алем халкъдинди тахъана, нинди жеда!..

И ктабдал гъаф таржумачийри - урус члалан ва литературадин халисан устадр кваллахнава: В.Бармичев, В.Лапшин, Н.Апушкина, А.Медведев, Н.Скребов, А.Соболев, В.Куллэ, Н.Кондакова, Е.Чеканов, А.Данкеев, М.Колубакина-Агъмедова ва мсб.

Икъван таржумачияр сад хъун - имни дуьшуьшдин кар туш. Арбен вични абурун арада еке гуьрмет ва машгъурвал къазанмишнавай таржумачийрикай сад я. Литературадин таржумачийрин тарихда са шумудра гъалтнавай фикир я: А.Къардаша, сад лагъайди яз, еридин бинеяр хвена, Етим Эминанни Стлал Сулейманан гевгъерар урус члалаз таржума авуна, дуьньядин майданда клелзавай гегъенш къатарив агакъарна.

Са и кардайни ам "Халкъдин" лагъай чехи гуьрметдин тварциз лайихлу жедай.

Инал чун рахазвай ктабда ам вич Урусатдин таржумачийри чаз "ачухнава". Хайи члалални, урус члалални адан эсерри клелзавайди чпел желбзава.

За гъейранвалзава: гъикъван чехи ва верци члал я чиди - лезги члал! Маса члалариз элкъуьрайлани ада вич гъакъван девлетлуди, метлеблуди, чехи мумкинвилеринди яз хуьзва! Аферин устадриз! Кхъизвайбурузни, таржумачийризни!.. Кланзавайда цийи ктаб клелун, адакай лезет хкудун я...

Ви арш мадни вине хъурай, Арбен! Ингъе чи мурад...

Дин

Чуру адетар арадай акъудин

Рагъдин ЭМИНОВ

Мусурманрихъ хъсан адетар гзаф ава. Абурукай, инсанри арадал гъанвай цийи къайдайрикай куьрелди лугъун.

Мусурман рагъметдиз фейила, ам Ислам диндин шартарихъ галаз къадайвал кучудна кланзава. Кечмиш хъанвай кас фаракъат авун патал къуншири, мукъва-кйлийри, миресри, ярар-дустари адан хизандиз жедай куьмекар гун гзаф суваб авай кар я. Бурж яз ваъ, садакъадин ниятдалди.

Эхиримжи йисара рагъметдиз фенвай инсан кучуддай цийи адетар арадал атанва. Мукъвара чун Ахцегъ райондин Калукрин хуьре яшамаш жезвай дингъгли, Шариатдай хъсан чирвилер авай Гъажи Салагъахъ галаз гуьрушмиш хъана ва адавай и месэладин гъакиндай баянар гун тлалабна.

- Шариатдин къанунралди, яргъал чкада кечмиш хъайи кас гъана кучудун хъсан яз гъисабзава, - кьейдзава дингъглиди. - Эгер гъана ам мусурманрин къайдайралди кучуддай мумкинвал аваз

хъайитла... Еке харжияр (буржар къуна), мукъва-кйлийар инжиклу авуна, мейит хуьруьз хкун дуьз туш. Рагъметдиз фенвай кас хкун гуьзлемишиз йикъаралди инсанар адан квалел хъун Шариатдив эсиллагъ къазвач. Бязибуру экуьнахъ къенвай кас, кучуд тавуна, пакадин йикъалди тазва. И татугай адет себеб яз, мукъва-кйлийар, къуншияр инжиклу жезва. Шариатдин къанунралди, инсан кьейила, гъасятда чуьхвена, кап авуна, фаракъат ая лагъанва.

Сур эгъунзавайбуруз тлуьн кьейидан квалей ракъурун хъсан кар туширди тирди гзафбуруз чизватлани, и кардиз эсиллагъ фикир гузвач. Кьейидан квалей пуд йикъан къене гъатта чай хъунни кутуг тавунвай кар тирди рикел хвена, и кардал амал авунихъ еке метлеб ава.

Сур эгъунзавайбуру бязи вахтара, сурарал фу недайла, эрекни хъвазва. И кар лап кутуг тавур, гунагъ авай, чуру амалрикай сад я. Ихътин крариз рехъ тагунал кечмиш хъанвайдан миресри, мукъва-кйлийри, сурариз килигзавайда гуьзчивал тухун чарасуз я. Мадни

са татугайвал: кылдин инсанри чпел чан аламаз сурара чпиз чка къазва... Имни хъсан кар яз гъисабзавач.

Виликрай са кас рагъметдиз фейила, инсанар адан квалел кватл жедай ва мейит сурарал гъиз куьмекай. Гила лагъайтла, гзафбур, кучудзавайди вилив хуьз, сурара ацукъзава. Ихътинбурукай сурарал атана вучда къван? Сурарал пиян галда аваз къевезвай инсанарни ава. Гзафбуру анал Огерек авачир суьгъбетар ийизва, плагрусар члугъазва, дуьаяр клелзавайдаз яб гузвач. Ибур вири гунагъ крар я...

- Инсан рагъметдиз фейила, пуд юкъуз саламар авунни герек авай кар туш, - давамарава Гъажи Салагъа. - Пуд юкъуз хуьре авай къван дишегълияр рагъметдиз фенвай касдин квализ къевез-хъфинни Шариатдив къанунрив къазвач. Саламдин юкъуз кьейидан квалел гурарин клане, садакъа я лугъуз, къенфетар эцигъзава... Шариатда авачир адетар арадал гъана, абурал амал авун дуьз туширди рикелай ракъурун тавун лазим я. Ша чна чуру адетар арадай акъудин.

Чи ватангъглияр - гъар сана

Миллетдин тлвар хкажиз...

Бикеханум АЛИБЕГОВА

Астраханда яшамаш жезвай чи ватангъгли Ибрагъим Ибрагъимова аз мугъманвиле атун теклифнай. "Махачкъала-Астрахань" поездин вилик ада зунни захъ галай журналист Эльман Абас хушдиз къаршиламишна. Шегъерда зулун бере тир, къуд пад къизилдин рангуниз элкъвенвай куьчейрай инсанрин ачух ва шад чинар аквазвай.

Ибрагъим Ибрагъимова чун са шумуд дагустанвидихъ галаз танишарна. Абурукай сад Юсуф Букарович ЗЕЙНЕДИНОВ тир. Ам Ахцегъ райондин Жемрин хуьре 1965-йисан 15-февралдиз Букарани Таватан хизанда дидедиз хъана. Мектеб акъалтарна, Юсуф армиядиз фена. Гуьгъунлай Астрахандин профтехучилищеда клелна, ашпаз-вилдин документ къачуна, Орскда ракъун рекъерал слесарвиле кваллахна.

Са къадар йисар алаатайла, Юсуф Зейнединова ДГУ-дин экономикадин факультет, Санкт-Петербургда МВД-дин академия акъалтарна. Алишверишдал машгъл хъайи чи ватангъглиди са ОАО-да директордин заместитель яз кваллахна. Яваш-яваш ада хуси карчивал арадал гъана: къакъан

мертебайрин квалер эцигдай кархана. Карханади Астраханда хъсан еридин, къулай шартлар авай хейлин квалер эцигнава. Шегъерда Юсуф Зейнединоваз екез гуьрметзава, чкадин гъукумдарриз ам хъсандиз чизва. Чи ватангъглидини абурухъ галаз алакъаяр хуьзва.

2001-йисуз Юсуф Букаровича виридалайни екеди яз гъисабзавай "Стройиндустрия" тлвар алай хуси холдинг тешилна. 2011-йисуз чи ватангъглиди нубатдин "Астрдомстрой" кархана ачухна.

"Сад тир Россия" партиядин член Юсуф Зейнединова шегъер-

дин жемятдин уьмуьрдани активнидаказ иштиракзава. 2016-йисуз ам Астрахандин областдин депутатвиле хъана. Мадни башкъа, чи ватангъгли областдин эцигунрин комитетдин председател я. Кьейд ийин хъи, Юсуф Зейнединова алакъунар авай жегъилриз-спортсменриз, художникриз, шаирриз, шегъерда авай яшайишдин объектриз, набутриз, ветеранриз вичелай алакъдай куьмекар гузвач. Шегъердин руководстводи адаз "Астрахандин вилик лайихлувилерай" медаль, "Къизилдин лавр" знак ганва.

Вичин хайи хуьр тир Хкема ада мискин эцигнава. Астрахандин областдин депутат Аскер Пашаева кьейдзавайвал, Юсуф Букарович жумарт рик авай инсан я.

Уьмуьрдин юлдаш Рабиятахъ галаз санал ада чешнелу, къени хизан арадал гъанва.

Юкъуз акур Астрахань шегъердин къамат нянихъ аз лотос хъиз ачух хъана. Ибрагъим Ибрагъимовани Юсуф Зейнединова чун йифен поезда аваз рекъе хтуна, абуру Дагустанда авай лезгийриз саламар лугъун тлалабна.

Аферин ихътин рухвайриз, чеб авай чкайра чи миллетдин тлвар, ад хкажзавай, хайи Ватан рикелай алуд тийизвай...

бетар хъсан галда амай. Гериклиондай жагъай затлари археологар мягътеларна. Абурун арада къизилдин япагъанар, зунжурар, цамар, кубокар, вишералди манатар, грек члалат атланвай хъинар алай зурба имаратрин дестекар, 300-лай артух статуеткаяр, гимияр ва маса затлар ава.

Франко Годдиодин фикирдалди, шегъер цик акатнавай мулкара тарихдин метлеб авай гзаф гуьмбетар ава. Абуру ахтармишун патал агъа клан 200 йис къван герек жеда.

Дуьньяда

США-диз акси я

Мукъвал тир шаркъ патан уьлквейрин арада киле фидай рахунра Палестинадиз США-дикай арачи хъана кланзавач. "Новости" РИА-ди хабар гузвайвал, ихътин фикир Магъмуд Аббаса раижна.

"США-ди киле тухвай

гьерекатрин нетижада арадал атанвай гьалара чна ачухдиз малумарава: къенин йикъалай гатлунна, чна арачидин дережада аваз США-дихъ галаз алакъаяр хуьдач, вучиз лагъайтла чун американивирин гьерекатриз акси я", - кьейд Палестинадин регъбер Аббаса Россиядин Президент Владимир Путиныхъ галаз киле феий гуьрушдал.

Адан гафарай малум хъайивал, Палестинадихъ са тлалабун ава: инлай къулухъ международный дережада аваз киле фидай мярекатра США авайни-авачир са арачи тахъун. "Къуй Америка тайин са дестедин пай хуьрай", - алава хуьвуна Аббаса.

Тахсир квачир къурбандар

Америкадин Техас штатдин агъалиди вичин пуд аялдин вилик уьмуьрдин юлдаш яна къена. Идакай "Fox6 TV" чешмедиди хабар гузвач.

Чкадин полициядин векил Джлди Силвадин гафаралди, Даниэль Мартинес ва адан паб Клаудия Арриага къалриз акъатна. Ажугъдин таъсирдик кваз Даниэла садлагъана тапанчи акъудна, вичин уьмуьрдин юлдаш яна къена. Ада чкадал чан гана. Къалдин себеб вуч тиртла ва аялрин шумуд йисар ятла чешмедиди раижзавач.

* * *

4-февралдиз малум хъайивал, Пакистанда са итимди, мукъва-кйлийри вичин руш гуьлуьз гузвайдакай хабар хъайила, вири хизандиз гуьлле гана. Руш тухузвай гада итимдиз эсиллагъ хуш тушир. Асиф Шагъа сифте вичин паб, ахпа кьве руш яна къена, 15 йис хъанвай хцел залан хирер авуна. Къанлу буба тахсиркарвал авур чкадилай чуьнуьх хъана.

"Абур акъвазайтла, чунни акъвазда"

"Новости" РИА-дин делиралди, США-дин Президент Дональд Трамп кьейд авурвал, адаз гележегда уьлкведин ядерный такъатар тлимил хъана кланзава. Америкадин регъбердин гафаралди, и кар маса уьлквейрин гьерекатрилай аслу жеда.

"Инлай къулухъ къеведай йисара чавай ядерный такъатар тлимилариз жедайдак за умудар кутазава, анжах и делил маса инсанри ийизвай крайлай аслу жеда. И хиле чун гъамиша сад лагъай чкадал ала. Гележегда амайбурулай мадни вилик фида", - лагъана Трамп алаатай ислен юкъуз.

Ада алава хуьвурвал, США-ди цийи жуьредин ядерный къуватар арадал гъизва. Адан гафаралди, Америка и кар авуниз мажбур жезва, вучиз лагъайтла и кардал маса уьлквейрни машгъл я. "Эгер абур акъвазайтла, чунни акъвазда...", - лагъана Трамп, вичин фикирда авай уьлквейрин тлварар къун тавуна.

Пеленгрин гъужум

Гватемаладин агъали Чиприано Альварес, кьефесда авай 13 пеленгиз тлуьн гудайла, кьве гъиликайни магърум хъана. Мусибатдин агвалатдикай "Newsweek" чешмедиди хабар гузвач.

Дуьшуьш инсанрин вилик арадал атана. Вагъшийри Чиприанодал вегъейла, инсанар ам къутармишиз алахъна. Къванер, кларасар гьалчиз, са гуж-баладалди инсан пеленгрин гъужумдикай хкудна. Хасаратвилер хъанвайди духтурханадив агакарна, амма адан гилер къутармишиз хъанач.

Алай вахтунда Чиприандин гьал пис туш. Малум хъайивал, пеленгрин сагъиб чкадин цирк я. Хасаратвилер хъанвайди циркинин килевайбуру вагъшийриз тлуьн гун патал кваллахал къабулнавайди. Исаятда Гватемаладин гъукумди пеленгар гихътин шартлара хуьзвайтла тайинарзава.

Энтонидин игитвал

"The Daily Mail" чешмедиди хабар гузвайвал, Нью-Йоркда 11 йис хъанвай Энтони Перес, 12 йис хъанвай вичин дуст Хуан Амперрес къутармишдайла, телеф хъана.

Дуьшуьш шегъердин Форест тлвар алай паркуна арадал атана. Мектебдилай къулухъ жаванар вирел къугъвазвай. Садлагъана Хуан циз аватна. Энтони, клусни энгел тавуна, вичин дуст къутармишиз гатлунна. Дуст ций ахкъудиз агакъна, амма вич вириз аватна.

Чкадал атай къутармишдайбурун къуллугъдин векилри мурклядин есирда авай виряй Энтони ахкъудна. Анжах адал чан аламачир.

Чешмедиди хабар гузвайвал, жаван виряй ахкъуддайла, къутармишзавайбурукай кьве кас, мекъивили тади гана, духтурханадиз аватна.

Энтонидин гъевечи чанда члехи рик авай. Халис дуствилдин ялав кузвай рик.

Чин гъазурайди - Агъмед МАГЪМУДОВ

Къез чидани?

Гераклион

Дуьньядин винел цин кланик акатнавай къадим тарих авай шегъерар гзаф ава. Абурукай сад Гераклион я. 2000 йис идалай вилик Александриядивай 25 километрдин яргъа авай и шегъер Египетдиз гъахъзавай варар яз гъисабзавай. Алай вахтунда и гуьрчег шегъер цик акатнава.

Сифте яз и шегъердин амукъа-

яр 2000-2001-йисара машгъур алим Фрэнк Годдио киле авай археологрин дестедиз жагъанай. Гераклион чи эрадал къведалди I асирда киле феий зурба залзаладин нетижада мидаим яз цик акатна.

Кьейд ийин хъи, шегъер цин кланик кваз са шумуд асир ятлани, тарихдин метлеб авай вири гуьм-

понедельник, 19 февраля

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.00 «Заряжайся!»
08.10 Мультфильмы
08.40 «Заряжайся!»
08.50 Д/ф «Лондон глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Жил певчий дрозд»
11.20 Д/ф «Край предков»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Вдохновение»
13.20 «Человек и право»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Рисующий ветер»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Танкисты»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

19.30

Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
21.30 «Учимся побеждать»
21.50 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Глобальная сеть»
23.45 Д/ф «Песни у колыбели»
00.00 Д/с «Антология анти-террора»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 Х/ф «Кунацкая»
03.20 Х/ф «Великий Карузо»
05.10 «Учимся побеждать»
05.25 Х/ф «Танкисты»

ПЕРВЫЙ

4.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание. Танцы
7.45 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Доброе утро.
9.50 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+)
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+)
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+)
18.50 На самом деле. (16+)
19.50 Пусть говорят. (16+)
21.00 Время.
21.30 Т/с «Вольная грамота». (16+)
23.30 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане.
2.00 Т/с «Медсестра». (12+)
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

11.40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Родной язык с детства
18.30 Акценты.
5.00 Утро России. (12+)
9.00 Вести. (12+)
9.15 Утро России. (12+)
9.50 О самом главном. (12+)
11.00 Вести. (12+)
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+)
13.00 60 минут. (12+)
14.00 Вести. (12+)
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+)
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+)
19.00 60 минут. (12+)
20.00 Вести. (12+)
21.00 Т/с «Кровавая барыня». (16+)
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+)
1.00 Д/ф «Чуркин». (12+)
2.30 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+)

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+)
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+)
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+)
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+)
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+)
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+)
21.35 Т/с «Невский. Проверка на прочность». (16+)
23.40 Итоги дня.
0.10 Поздньюк. (16+)
0.20 Т/с «Свидетели». (16+)
1.20 Место встречи. (16+)
3.20 Поедем, поедим!
4.00 Т/с «Час Волкова». (16+)

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+)
9.30 Давай разведемся!
11.30 Тест на отцовство.
13.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
14.30 Мелодрама «Еще один шанс». (Украина). (16+)
18.00 6 кадров. (16+)
18.05 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+)
23.00 Т/с «Дежурный врач». 0.00 6 кадров. (16+)
0.30 Мелодрама «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+)
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
3.15 Мелодрама «Я подарю тебе чудо». (16+)
5.05 6 кадров. (16+)
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+)

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Выборы-2018. (12+)
8.30 Х/ф «Неоконченная повесть».
10.30 Д/ф «Последняя любовь Савелия Крамарова». (12+)
11.30 События.
11.50 Постскриптум. (16+)
12.55 В центре событий.
13.55 Городское собрание.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+)
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Деревенский роман». (12+)
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+)
20.20 Право голоса. (16+)
22.00 События.
22.30 Атака дронов. (16+)
23.05 Без обмана. «Стейк и фейк». (16+)
0.00 События. 25-й час.
0.35 Право знаты (16+)
2.05 Х/ф «Баллада о доблестном рыцаре Айвенго».

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Х/ф «Фронт за линией фронта». (12+)
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
11.55, 13.15, 14.05 Х/ф «Фронт в тылу врага».
13.00, 18.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
15.25 Х/ф «Правда лейтенанта Климова». (12+)
17.25 Д/с «Испытание». «Крепость». (12+)
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Теория заговора. (12+)
20.20 Специальный репортаж. (12+)
20.45 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Калкан дал Бандеры».
21.35 Особая статья. (12+)
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с Л. Якубовичем.
0.00 Т/с «Россия молодая», 1
4.00 Х/ф «Шаг навстречу. Несколько историй вельсских и грустных...» (12+)

вторник, 20 февраля

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм 0+
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Великий Карузо»
11.50 «Кунацкая»
12.00 Д/ф «Последний из могикан»
12.50 «Учимся побеждать»
13.10 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Зимнее утро»

18.45

Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подобности»
20.45 «Выборы 2018» Дебаты
21.50 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Угол зрения»
23.50 Д/с «Антология анти-террора»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.45 «Подобности»
03.05 Х/ф «Маленький купальщик»
04.50 «Правовое поле»
05.20 Х/ф «Зимнее утро»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Доброе утро.
9.50 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+)
14.15 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Биатлон. Смешанная эстафета.
16.00 Мужское/Женское. (16+)
17.00 Время покажет. (16+)
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+)
18.50 На самом деле. (16+)
19.50 Пусть говорят. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Вольная грамота». (16+)
23.40 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане.
2.00 Т/с «Медсестра». (12+)
3.00 Новости.
3.05 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

09:00 «Турчидаг» (на лакском языке)
11.40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Умники и умницы
18:20 Планета «Культура»
4.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание.
7.35 Утро России. (12+)
9.00,11.00,14.00 Вести
9.15 Утро России. (12+)
9.55 О самом главном. (12+)
11.20 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание.
13.00 60 минут. (12+)
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00,20.00 Вести. (12+)
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+)
19.00 60 минут. (12+)
21.00 Т/с «Кровавая барыня»
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+)
2.00 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+)

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+)
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+)
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+)
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+)
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+)
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+)
21.35 Т/с «Невский. Проверка на прочность». (16+)
23.40 Итоги дня.
0.10 Д/ф «Признание экономического убийцы». (12+)
1.05 Место встречи. (16+)
3.05 Квартирный вопрос.
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+)

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+)
9.25 Давай разведемся!
11.20 Тест на отцовство.
13.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
14.15 Мелодрама «Понаехали тут». (16+)
18.00 6 кадров. (16+)
18.05 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+)
23.00 Т/с «Дежурный врач». 0.00 6 кадров. (16+)
0.30 Мелодрама «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+)
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
3.15 Рублево-Бирюлево.
5.15 6 кадров. (16+)
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+)

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Выборы-2018. (12+)
8.30 Х/ф «За витриной универмага». (12+)
10.25 Д/ф «Алексей Смирнов. Клоун с разбитым сердцем». (12+)
11.30,14.30 События.
11.50 Петровка, 38. (16+)
12.05 Т/с «Коломбо». (США).
13.35 Мой герой. Владимир Грамматиков. (12+)
14.50 Город новостей.
15.10 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+)
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Деревенский роман». (12+)
19.40,22.00 События.
20.00 Петровка, 38. (16+)
20.20 Право голоса. (16+)
22.30 Осторожно, мошенники! Онлайн-базар.
23.05 Прощание. Роман Трахтенберг. (16+)
0.00 События. 25-й час.
0.35 Хроника московского быта. Первая древнейшая. (16+)

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Т/с «СМЕРШ», 1-4 с. (16+)
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «СМЕРШ», 1-4 с. (16+)
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «СМЕРШ», 1-4 с. (16+)
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Матч», 1-4 с. (16+)
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Матч», 1-4 с. (16+)
17.10 Д/ф «История воздушного боя», ч. 1. (12+)
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий», 2 с.
19.35 Легенды армии с Александром Маршалом. С. Бирюзов. (12+)
20.20 Теория заговора. (12+)
20.45 Улика из прошлого.
21.35 Особая статья. (12+)
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с Л. Якубовичем.
0.00 Т/с «Россия молодая», 4-6 с.
4.00 Х/ф «Хроника пикирующего бомбардировщика».

среда, 21 февраля

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм 0+
08.45 «Заряжайся!»
09.00 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.30 «Подобности»
09.50 Х/ф «Маленький купальщик»
11.50 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Лакские песни»
12.55 «Правовое поле»
13.25 Д/с «Севастопольские рассказы»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Молодежный микс»

17.10

Х/ф «Подкидыш» 12 +
18.45 Передача на даргинском языке
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье» в прямом эфире
21.45 «Столичный эрудит»
21.55 «Городская среда»
23.20 «Аутодафе»
00.05 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Гаджиевы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замона»
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 «Столичный эрудит»
02.45 Х/ф «Макбет»
05.10 «Городская среда»
05.35 Х/ф «Подкидыш»

ПЕРВЫЙ

4.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание. Женщины
9.00,12.00,15.00 Новости
9.15 Доброе утро.
9.50 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане.
11.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Лыжные гонки.
12.20 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Лыжные гонки.
14.00 Время покажет. (16+)
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+)
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+)
18.50 На самом деле. (16+)
19.50 Пусть говорят. (16+)
21.00 Время.
21.35 Т/с «Вольная грамота»
23.40 XXIII Зимние Олимпийские игры
2.00 Т/с «Медсестра». (12+)
3.00 Новости.
3.05 Медсестра. (12+)
4.05 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

09:00 «Шолом» (на татарском языке)
11.40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Премьера документального фильма «Возвращенная память»
18.45 Док.фильм «Глубокие реки Владимира Битокова» ГТРК Кабардино-Балкария»
5.00 Утро России. (12+)
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России. (12+)
9.50 О самом главном. (12+)
12.00 Судьба человека
13.00 60 минут. (12+)
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+)
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+)
19.00 60 минут. (12+)
20.00 Вести. (12+)
21.00 Т/с «Кровавая барыня»
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+)
2.00 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+)

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+)
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+)
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+)
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+)
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+)
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+)
21.35 Т/с «Невский. Проверка на прочность». (16+)
23.40 Итоги дня.
0.10 Д/ф «Признание экономического убийцы». (12+)
1.05 Место встречи. (16+)
3.05 Дочный ответ.
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+)

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+)
9.30 Давай разведемся!
11.25 Тест на отцовство.
13.20 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
14.20 Мелодрама «Дом с сюрпризом». (Украина - Россия). (16+)
18.00 6 кадров. (16+)
18.05 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+)
23.00 Т/с «Дежурный врач». 0.00 6 кадров. (16+)
0.30 Мелодрама «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+)
2.20 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
3.15 Рублево-Бирюлево.
5.15 6 кадров. (16+)
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+)

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Выборы-2018. (12+)
8.30 Х/ф «Два капитана».
10.30 Д/ф «Ольга Волкова. Не хочу быть звездой».
11.30 События.
11.50 Петровка, 38. (16+)
12.05 Т/с «Коломбо». (США).
13.35 Мой герой. Диана Гурцкая. (12+)
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+)
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Деревенский роман». (12+)
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+)
20.20 Право голоса. (16+)
22.00 События.
22.30 Линия защиты. (16+)
23.05 Хроника московского быта. Ушла жена. (12+)
0.00 События. 25-й час.
0.35 Хроника московского быта. Ушла жена. (12+)
1.25 Д/ф «Подпись генерала Суслупорова». (12+)
2.20 Т/с «Коломбо». (США).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Разведчицы», 1-4 с. (16+)
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.35, 13.15, 14.05 Т/с «Разведчицы», 5 и 6 с.
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
15.00 Х/ф «Рысь». (16+)
17.10 Д/ф «История воздушного боя», ч. 2. (12+)
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Последний день. Вера Глаголева. (12+)
20.20 Специальный репортаж. (12+)
20.45 Д/с «Секретная папка». (12+)
21.35 Процесс. (12+)
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с Л. Якубовичем.
0.00 Т/с «Россия молодая», 7-9 с.
4.40 Д/ф «Города-герои. Минск». (12+)

четверг, 22 февраля

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Лондон глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Жандарм и жандарметки»
11.00 «Галерея вкусов»
11.45 «Аутодафе»
12.55 «Здоровье»
13.45 «Столичный эрудит»
13.55 «Городская среда»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.50 Х/ф «Ключи от неба»
18.10 Обзор газеты «Хакикьат»

18.25

«Маленькие секреты большого дома»
18.45 Передача на аварском языке «Гаданги гамалги заманги»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Память поколений» Яков Сулейманов 12 +
21.00 «Вернисаж»
21.30 «Преступление и наказание»
21.55 «Атросектор»
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Гаданги гамалги заманги»
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.50 «Вернисаж»
03.10 Х/ф «300 спортсменов»
05.00 «Память поколений» Яков Сулейманов 12 +
05.30 Х/ф «Ключи от неба»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Доброе утро.
9.50 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане
11.00 Время покажет.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет.
14.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Шорт-трек. Мужчины. 500 м. Финал. Женщины. 1000 м. Финал.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+)
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+)
18.50 На самом деле. (16+)
19.50 Пусть говорят. (16+)
21.00 Время.
21.35 Голос. Дети.
23.25 Вечерний Ургант.
0.20 Х/ф «Исчезнувшая».
3.15 Комедия «Любовное гнездышко». (12+)
4.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногайском языке)
11.40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18:00 Репортаж с сессии НС РД
5.00 Утро России. (12+)
9.00,11.00,14.00 Вести
9.15 Утро России. (12+)
9.50 О самом главном. (12+)
12.00 Судьба человека
13.00 60 минут. (12+)
15.00 Т/с «Тайны следствия».
17.00 Вести. (12+)
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+)
19.00 60 минут. (12+)
20.00 Вести. (12+)
21.00 Т/с «Кровавая барыня»
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+)
2.00 Т/с «Поцелуйте невесту!» (12+)

НТВ

5.00 Т/с «Супруги». (16+)
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с «Супруги». (16+)
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с «Мухтар. Новый след». (16+)
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Улицы разбитых фонарей». (16+)
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/с «Куба». (16+)
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Куба». (16+)
21.35 Т/с «Невский. Проверка на прочность». (16+)
23.40 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+)
0.10 Х/ф «Одиночка». (16+)
2.10 Место встречи. (16+)
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+)

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+)
9.30 Давай разведемся!
11.30 Тест на отцовство.
13.25 Д/ф «Понять. Простить». (16+)
13.55 Детектив «Большое зло и мелкие пакости».
18.00 6 кадров. (16+)
18.05 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
19.00 Т/с «Женский доктор 3». (16+)
21.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+)
23.00 Т/с «Дежурный врач». 0.00 6 кадров. (16+)
0.30 Мелодрама «Личная жизнь доктора Селивановой». (16+)
2.20 Т/с «Женский доктор 3»
3.15 Рублево-Бирюлево.
5.15 6 кадров. (16+)
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+)

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Выборы-2018. (12+)
8.30 Х/ф «Баллада о доблестном рыцаре Айвенго».
10.25 Д/ф «Жанна Прохоренко. Баллада о любви». (12+)
11.30 События.
11.50 Петровка, 38. (16+)
12.05 Т/с «Коломбо». (США).
13.35 Мой герой. Евгений Дятлов. (12+)
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Отец Браун». (Великобритания). (16+)
17.00 Естественный отбор.
17.50 Т/с «Деревенский роман». (12+)
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+)
20.20 Право голоса. (16+)
22.00 События.
22.30 Детектив «Дело «Пестрых». (12+)
0.35 Т/с «Коломбо». (США).
2.05 Комедия «Мозг».
4.20 Д/ф

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00, 9.15, 10.05 Т/с «Разведчицы», 7-10 с. (16+)
9.00,13.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.25, 13.15, 14.05 Т/с «Разведчицы», 11 и 12 с.
14.00 Военные новости.
14.50 Х/ф «Личный номер».
17.10 Д/с «Зафронтовые разведчики». (12+)
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с «Из всех орудий»
19.35 Легенды космоса. «Луноход».
20.20 Теория заговора.
20.45 Код доступа. «Клан Бушей. (12+)
21.35 Процесс. (12+)
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с Л. Якубовичем.
0.00 Д/ф «Бессмертный полк. Слово о фронтовых поэтах». (12+)
1.40 Х/ф «Если враг не сдаётся...» (12+)
3.20 Х/ф

пятница, 23 февраля

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Зеленый фургон»
11.40 «Пятничная проповедь»
12.00 «Вернисаж»
12.55 «Агросектор»
13.25 «Память поколений»
14.05 «Преступление и наказание»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.50 «Музыкальный майдан»

ПЕРВЫЙ

6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Маршалы Победы. Фильм 1. (16+)
7.15 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание. Женщины. Произвольная программа. (12+)
8.55 Маршалы Победы. Фильм 2. (16+)
10.15 Т/с «Черные бушлаты»
12.15 Т/с «Черные бушлаты»
14.40 Х/ф «Двадцать восемь панфиловцев». (12+)
16.40 Концерт, посвященный фильму «Офицеры».
18.00 Вечерние новости.
18.15 Концерт, посвященный фильму «Офицеры».
19.10 Х/ф «Офицеры».
21.00 Время.
21.30 Х/ф «Три дня до весны». (12+)
23.25 Х/ф «Полярное братство». (12+)
0.30 Х/ф «Единичка». (12+)
2.40 Комедия «Все без ума от Мэри». (16+)
4.55 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

4.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание. Женщины. Произвольная программа. (12+)
9.00 Х/ф «Опять замуж».
11.00 Вести. (12+)
11.20 Х/ф «Третья жизнь Дарьи Кирилловны».
15.10 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Хоккей. 1/2 финала. Фигурное катание. (12+)
17.30 Вести. (12+)
18.00 Праздничный концерт ко Дню защитника Отечества. (12+)
20.00 Вести. (12+)
20.30 Х/ф «Салют-7». (12+)
22.55 Х/ф «Экипаж». (12+)
1.45 Х/ф «Охота на пиратство». (16+).

НТВ

5.00 Д/ф «Севастопольский вальс». (16+).
6.10 Х/ф «Баллада о солдате».
8.00 Сегодня.
8.15 Боевик «Пираты XX века». (12+).
10.00 Сегодня.
10.15 Д/ф «Секретная Африка. Русский Мозамбик». (16+).
11.15 Х/ф «Отставник». (16+).
16.00 Сегодня.
16.20 Х/ф «Отставник». (16+).
17.15 Х/ф «Конвой». (16+).
19.00 Сегодня.
19.25 Х/ф «Конвой». (16+).
21.25 Т/с «Невский. Проверка на прочность». (16+).
23.30 Детектив «Ветеран». (16+).
3.10 Государственная граница.
4.05 Т/с «Час Волкова». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
7.30,22.55,5.10 6 кадров
8.20 Мелодрама «Знахарь».
11.00 Т/с «От ненависти до любви». (16+).
19.00 Мелодрама «Искушение»
0.30 Мелодрама «Не могу сказать «прощай»». (16+)
2.15 Мелодрама «Школьный вальс». (16+).
4.10 Рублево-Бирюлево.

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Марш-бросок. (12+).
5.50 Х/ф «Два капитана».
7.45 Х/ф «Илья Муромец».
9.15 Х/ф «Кубанские казаки». (12+).
11.30 События.
11.45 Д/ф «Леонид Быков. Последний дубль». (12+)
12.35 Х/ф «Максим Перепелица».
14.30 События.
14.45 На двух стульях. Концерт. (12+).
15.50 Х/ф «Сезон посадок».
17.40 Х/ф «Домохозяин».
21.25 События.
21.40 Приют комедиантов.
23.35 Д/ф «Евгений Евстигнеев. Мужчины не плачут». (12+).
0.30 Х/ф «Золотой теленок».
3.55 Д/ф «Преодоление».
4.45 Д/ф «Знахарь XXI века».

ЗВЕЗДА

6.00,6.50,7.40,8.30 Военная приемка. «Ясень-М. Истребитель морских глубин».
9.00,13.00 Новости дня.
9.15,9.30,10.20 Военная приемка. «Армия-2017. Территория военного превосходства».
11.05,12.00,12.50 Военная приемка. «Армата. Терра Инкогнита».
13.15,13.55,14.45,15.30 Военная приемка. «Военная полиция. Возрождение».
16.20,17.10,18.25 Военная приемка. «Тор. В погоне за неуловимыми».
18.00 Новости дня.
19.10 Д/ф «Непобедима и легендарна. История Красной Армии».
20.00 Х/ф «Слушать в отсеках»
21.00 Праздничный салют.
21.05 Х/ф «Слушать в отсеках»
23.00 Новости дня.
23.20 Х/ф «Тихая заставка».
1.10 Х/ф «Личный номер».
3.15 Х/ф «Атака».

суббота, 24 февраля

РГВК
07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
08.00 Мультфильмы 0+
08.50 «Подобности»
09.15 Х/ф «Королев»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультфильм 0+
12.00 «Галерея вкусов»
12.50 «На виду. Спорт»
13.30 Концерт табасаранской музыки. Часть 2-я
16.00 Мультфильм 0+
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Чегери»
18.20 Золотая коллекция фильмов о родном крае.
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Сноуборд. Мужчины. Женщины. Параллельный гигантский слалом. Финал. Лыжные гонки. Мужчины. 50 км. Масс-старт.
12.00 Новости.
12.15 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане.
18.00 Вечерние новости.
18.15 Кто хочет стать миллионером?
19.50 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Х/ф «Поклонник».
0.40 Комедия «Вечное сияние чистого разума».
2.45 Россия от края до края.
3.30 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Бобслей. Четверки. Мужчины.

РОССИЯ 1

08.25 О спорт, Ты МИР! - премьера нового цикла
09.00 Концерт. Праздник в горном ауле
5.35 Т/с «Срочно в номер! На службе закона». (12+)
6.35 М/с «Маша и медведь». (12+)
7.10 Живые истории. (12+)
9.20 Сто к одному. (12+)
9.10 Пятеро на одного. (12+)
11.00 Вести. (12+)
11.20 Х/ф «Экипаж». (12+)
14.00 Х/ф «Салют-7». (12+)
16.25 Комедия «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика».
18.00 Привет, Андрей! (12+)
20.00 Вести в субботу. (12+)
21.00 Х/ф «Двойная ложь». (12+)
0.55 Х/ф «Дама пик». (16+)
3.30 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане. Фигурное катание. Показательные выступления. (12+).

НТВ

5.00 ЧП. Расследование.
5.35 Звезды сошлись. (16+).
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.40 Готовим с А. Зиминым.
9.15 Кто в доме хозяин? (16+)
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+)
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Поедем, поедим!
14.00 Жди меня. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+)
17.00 Секрет на миллион. И. Салтыкова. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
22.30 Х/ф «Отставник. Позывной «Бродяга»». (16+)
0.35 Квартирник НТВ у Маргулиса. Группа «Сплин».
1.45 Х/ф «Человек неоткуда». (16+)
3.45 Поедем, поедим!
4.15 Т/с «Час Волкова». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.30 Мелодрама «Безотцовщина». (16+).
10.25 Мелодрама «Не уходи». (16+).
14.15 Мелодрама «Тропинка вдоль реки». (Россия - Беларусь). (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.25 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Возвращение в Эдем». (Австралия - США). (16+).
3.15 Драма «Смятение сердец». (США). (12+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Марш-бросок. (12+).
5.55 АБВГДейка.
6.25 Х/ф «Поезд вне расписания». (12+).
8.00 Православная энциклопедия.
8.30 Х/ф «Максим Перепелица».
10.20 Д/ф «Иосиф Кобзон. Песня - любовь моя».
11.30 События.
11.45 Х/ф «Улица полна неожиданностей». (12+).
13.10 Х/ф «Команда 8». (12+).
14.30 События.
14.45 Х/ф «Команда 8». (12+).
17.15 Детектив «Тихие люди». (12+).
21.00 В центре событий.
22.10 Право знать! (16+).
23.40 События.
23.50 Право голоса. (16+).
3.00 Атака дронов. (16+).
3.35 Прощание. Роман Трахтенберг. (16+).
4.25 Хроники московского быта. Ушла жена. (12+).

ЗВЕЗДА

5.20 Х/ф «Контрудар». (12+).
7.00 Х/ф «Зеленые цепочки»
9.00 Новости дня.
9.15 Легенды музыки. В. Шаинский.
9.40 Последний день. В. Глаголева. (12+).
10.30 Не факт!
11.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
11.50 Улика из прошлого. «Убийство Джона Кеннеди. 1-4 с.
12.35 Теория заговора. (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Д/с «Секретная папка»
14.00 Легенды армии
14.50 Т/с «Секретный фарватер», 1-4 с.
18.00 Новости дня.
18.10 Заполни с Н. Петровым
18.25 Т/с «Секретный фарватер», 1-4 с.
21.00 Х/ф «Дом, в котором я живу»
23.00 Новости дня.
23.20 Десять фотографий. М. Боярский.
0.05 Т/с «Разведчицы», 1-6 с.

воскресенье, 25 февраля

РГВК
07.00,19.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Первая любовь Насреддина»
10.20 «Полифония»
11.30 «Правое поле»
12.00 «Маленькие секреты большого дома»
12.30 «Смотреть только детям»
12.45 «Учимся побеждать»
13.05 «Городская среда»
13.30 «Молодежный микс»
13.50 «Вернисаж»
14.20 «Агросектор»

ПЕРВЫЙ

6.00 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане
6.30 Комедия «Дачная поездка сержанта Цыбули»
8.00 Часовой. (12+)
8.35 Здоровье. (16+)
9.40 Непутевые заметки.
10.00,12.00 Новости.
10.20 В гости по утрам с Марией Шукшиной.
11.20 Дорогая передача.
12.15 Теория заговора.
13.00 На XXIII Зимних Олимпийских играх
14.00 Церемония закрытия XXIII Зимних Олимпийских игр в Пхенчхане.
16.00 Я могу!
18.00 Что? Где? Когда? Дети XXI века.
19.10 Звезды под гипнозом.
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Клуб Веселых и Находчивых. Вышла лига.
0.45 Комедия «Девчонки в Берасе». (18+).

РОССИЯ 1

6.00 Т/с «Срочно в номер! На службе закона».
6.45 Сам себе режиссер.
7.35 Смехопанорама. (12+).
8.05 Утренняя почта. (12+).
8.45 Местное время. Вести - Москва. Неделя в городе.
9.25 Сто к одному. (12+).
10.10 Когда все дома с Тимуром Кизиковым. (12+)
11.00 Вести. (12+).
11.30 XXIII Зимние Олимпийские игры в Пхенчхане
14.30 Комедия «Кавказская пленница, или Новые приключения Шурика».
16.10 Х/ф «Яблоко от яблоньки». (12+).
20.00 Вести недели. (12+).
22.00 Воскресный вечер
0.30 Забег. (12+).
1.25 Х/ф «Там, где есть счастье для меня». (12+).

НТВ

5.10 Детектив «Огарева, 6».
7.00 Центральное телевидение. (16+).
8.00,10.00,16.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.40 Устами младенца.
9.25 Едим дома.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНадзор.
14.00 У нас выигрывают!
15.05 Своя игра.
16.20 Следствие вели...
18.00 Новый русский сенсации. (16+).
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты не поверишь!
21.00 Звезды сошлись. (16+)
22.20 Праздничный концерт, посвященный 25-летию со дня образования ПАО «Газпром». (12+).
0.20 Х/ф «Русский характер».
2.10 Детектив «Огарева, 6».
4.00 Т/с «Час Волкова».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.45 Мелодрама «Не могу сказать «прощай»». (16+).
10.30 Мелодрама «Искушение». (16+).
14.25 Мелодрама «Люба. Любовь». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.20 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Возвращение в Эдем». (16+).
3.15 Мелодрама «Безотцовщина». (16+).
5.05 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 30 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.35 Х/ф «Орел и решка».
7.10 Х/ф «Золотой теленок».
10.35 Д/ф «Евгений Герасимов. Привычка быть героем». (12+).
11.30,0.10 События.
11.45 Детектив «Дело «Пестрых»». (12+).
13.45 Смех с доставкой на дом. (12+).
14.30 Московская неделя.
15.00 Прощание. Любовь Полищук. (16+).
15.55 Прощание. Наталья Гундарева. (16+).
16.40 Хроники московского быта. Гродус таланта.
17.35 Х/ф «Где живет надежда?» (12+).
21.25 Детектив «Капкан для Золушки». (12+).
0.25 Детектив «Капкан для Золушки». (12+).
1.20 Петровка, 38. (16+).
1.35 Т/с «Пуля-дура. Агент и сокровище нации».

ЗВЕЗДА

6.10 Х/ф «Слушать в отсеках»
9.00 Новости недели
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Детектив. (12+).
11.10 Код доступа. «Клан Бушей». (12+).
12.00,12.40 Код доступа. «Маргарет Тэтчер. (12+)
13.00 Новости дня.
13.15,13.40,14.30,15.25 Код доступа. «Виктор Черномырдин. (12+)
16.15,17.10 Код доступа. «Мао Цзэдун. Три иероглифа успеха. (12+)
18.00 Новости. Главное.
18.40 Новая звезда. Всероссийский конкурс исполнителей песни. Гала-концерт.
22.00 Прогнозы. (12+).
22.45 Фетисов. (12+).
23.35 Т/с «Разведчицы», 7-12 с. (16+).

КУЛЬТУРА с 19 по 25 февраля

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва фабричная.
7.35 Правила жизни.
8.00 Новости культуры.
8.10 Т/с «Тихий Дон».
8.55 Д/ф «Чистая победа».
9.40 Главная роль.
10.00 Новости культуры.
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф «Карьера».
12.00 Дневник XI Зимнего международного фестиваля искусств «Лев Толстой. Отец Сергий».
13.00 Д/ф «Правила жизни».
13.20 Искусственный отбор.
14.05 Д/ф «Правила жизни».
15.00 Новости культуры.
15.10 Мастер-классы членов жюри конкурса «Шелкунчик».
15.50 Мастер-классы членов жюри конкурса «Шелкунчик».
16.00 Эрмитаж.
16.25 2 Верки 2.
17.15 Д/ф «Правила жизни».
18.40 Д/ф «Правила жизни».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Правила жизни».
21.40 Сати. Нескучная классика... с Д. Крамером и В. Эйленригом.
22.20 Т/с «Тихий Дон».

СРЕДА

6.30,7.00,7.30 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино. Джульетта Мазина.
7.05 Пешком... Москва усадьбная.
7.35 Правила жизни.
8.00 Новости культуры.
8.10 Т/с «Тихий Дон».
8.55 Д/ф «Чистая победа».
9.40 Главная роль.
10.00 Новости культуры.
10.15 Наблюдатель.
11.10 ХХ век. «Карьера».
12.00 Дневник XI Зимнего международного фестиваля искусств «Лев Толстой. Отец Сергий».
13.00 Д/ф «Правила жизни».
13.20 Искусственный отбор.
14.05 Д/ф «Правила жизни».
15.00 Новости культуры.
15.10 Мастер-классы членов жюри конкурса «Шелкунчик».
15.50 Мастер-классы членов жюри конкурса «Шелкунчик».
16.00 Эрмитаж.
16.25 2 Верки 2.
17.15 Д/ф «Правила жизни».
17.45 Наблюдатель.
18.45 Д/ф «Правила жизни».
19.30 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Правила жизни».
21.40 Абсолютный слух.
22.20 Т/с «Тихий Дон».

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино. Джульетта Мазина.
7.05 Пешком... Москва усадьбная.
7.35 Правила жизни.
8.00 Новости культуры.
8.10 Т/с «Тихий Дон».
8.55 Д/ф «Чистая победа».
9.40 Главная роль.
10.00 Новости культуры.
10.15 Наблюдатель.
11.10 Д/ф «Александр Пахрышкин».
12.10 Дневник XI Зимнего международного фестиваля искусств «Звезда Козакевича».
13.10 Д/ф «Герард Меркатор».
13.20 Абсолютный слух.
14.05 Д/ф «Раздакота тайн Мочу-Тичку».
15.00 Новости культуры.
15.10 Мастер-классы членов жюри конкурса «Шелкунчик».
15.50 Моя любовь - Россия! «Хуреш - танец орла».
16.25 Линия жизни. Т. Михалкова.
17.15 Д/ф «Правила жизни».
19.30 Новости культуры.
20.05 Правила жизни.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф «Раздакота тайн Мочу-Тичку».
21.40 Энигма. Дмитрий Черняков.
22.20 Т/с «Тихий Дон».
23.10 Рэтайм, или Разорванное время. «Боречка». Борис Давидович Литвак.

ПЯТНИЦА

6.30 Х/ф «Кутузов».
8.20 М/ф: «Верь-не-верь», «Девочка и дельфин», «Два клена».
9.30 Д/с «Маленькие капитаны».
10.00 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфиоровым.
10.30 Х/ф «Небесный тихоход».
11.45 Д/ф «Николай Крючков».
12.25 Концерт Государственного академического ансамбля песни и пляски донских казаков им. А. Квасова в Государственном Кремлевском дворце.
14.20 Д/ф «Последний рыцарь империи. Иван Солоневич».
15.45 Х/ф «Дни Турбиных», 1 с.
17.10 Д/ф «Новые «Воспоминания о будущем»».
17.55 Песня не прощается... 1976-1977.
19.25 Больше, чем любовь. Ю. Никулин и Т. Покровская.
20.05 Х/ф «Старик-разбойник».
21.30 Мария Гულიева. Гала-концерт «Великая опера».
23.10 Х/ф «Новые «Воспоминания о будущем»».
0.40 Д/ф «Новые «Воспоминания о будущем»».
1.25 Х/ф «Небесный тихоход».
2.40 М/ф: «Заяц, который любил давать советы», «Дарю тебе звезду».

СУББОТА

6.30 Х/ф «Адмирал Нахимов».
8.10 М/ф: «Волшебная серна», «Винни-Пух».
9.30 Д/с «Маленькие капитаны».
10.00 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфиоровым.
10.25 Х/ф «Старик-разбойник».
11.50 Театральная летопись. О. Аросева.
12.45 Цирк Юрия Никулина.
13.35 Концерт Государственного академического ансамбля народного танца им. И. Моисеева в Концертном зале им. П.И. Чайковского.
14.55 Д/ф «Музыка воды островов Вануату».
15.45 Х/ф «Дни Турбиных», 2 с.
17.00 Гений.
17.30 Пешком... Москва обновленная.
18.00 Искатели. «Золото форты Ино».
18.45 Научный стенд-оп.
19.25 Д/ф «Мы из джаза. Проснуться с знаменитым».
20.05 Х/ф «Мы из джаза».
21.30 Пасида Доминго. Концерт в Лорелеве.
21.10 Белая студия.
21.50 Д/с «Архивные тайны». 1940 год. Чарли Чаплин снимает «Великого диктатора».
22.15 Х/ф «7 минут». (Италия - Франция - Швейцария).
0.00 Д/ф «На границе двух миров».
0.50 Х/ф «Первая перчатка».
2.05 Искатели. «Царевич Алексей. Жертва престолонаследия».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Х/ф «Пирогов».
8.10 М/ф: «Кот Леопольд», «Приключения поросенка Фунтика».
9.30 Д/с «Маленькие капитаны».
10.00 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфиоровым.
10.30 Мы - грамотей!
11.10 Х/ф «Мы из джаза».
12.35 Энигма. Дмитрий Черняков.
13.15 Пасида Доминго. Концерт в Лорелеве.
14.55 Д/ф «На границе двух миров».
15.45 Х/ф «Дни Турбиных», 3 с.
16.55 Прошу слова! Год 1917. Голоса очевидцев и потомков в стихах и прозе, под музыку и без.
18.30 Научный стенд-оп. Финал.
19.30 Новости культуры.
20.10 Романтика романса. Песни на стихи Л. Завальнюка.
21.10 Белая студия.
21.50 Д/с «Архивные тайны». 1940 год. Чарли Чаплин снимает «Великого диктатора».
22.15 Х/ф «7 минут». (Италия - Франция - Швейцария).
0.00 Д/ф «На границе двух миров».
0.50 Х/ф «Первая перчатка».
2.05 Искатели. «Царевич Алексей. Жертва престолонаследия».

РАДИО

ИСЛЕН, 19-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хажамжам».
САЛАСА, 20-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 21-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 22-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУМЬЯ, 23-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 24-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Гяфдетдин нетижар».
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 25-ФЕВРАЛЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Спорт

Сагъламвиллин, тербиядин макан

Зарина ЖАБРАИЛОВА,
Дагъустандин Огни шегъердин 4-
нумрадин ДЮСШ-дин инструктор-
методист

Аялрин ва жаванрин спортдин школайрихъ акъалтзавай несилар сагъламвур хъунин, абуруз дуьзгъун тербия гунин жигъетдай еке мумкинвилер ава. Къилинди, спортдин школайри аялар куьчедивай, члуру, зиянлу гъерекатривай, краривай кьерех ийизва. Школада инструктор-методиствиле кваллахзавай къуд йисуз зун и кардикхъ кьелвай инанмиш хъана.

Шегъердин 4-нумрадин ДЮСШ 2005-йисалай кардик ква. Тарих са акъван екеди туштани, 18 касдикай ибарат чи коллективди вичин хиве авай везифаяр - аялар школадиз желб авун, абуруз спорт, сагълам умуьр кланарун, общество патал лайихлу инсанар жедай жуьредин тербия гун - гъакъисагъвилелди къилиз акъудзава. Идан гъакъиндайни ДЮСШ-ди къазанмишзавай агалкъунри шагъидвалзава. Школада 306 жаванди вердишвилер къачузва.

ИкI, 2016-йисуз республикадин ДЮСШ-рин арада чи школада "Спортдин лап хъсан школа" номинациядай 1-чка къуна. Армспортдай тренер Шалбузов Гъажимегамед "Лап хъсан тренер" тиварциз лайихлу хъана. 2014-йисуз азаддиз къуршахар къадайбурун тренер Абдурагимов Къурбанакай "Лап хъсан тренер" хъана.

Школада спортдин 8 жуьредай вердишвилер, чирвилер гузва. Шегъердин аялар рикI алаз къуршахар къунал, дзюдодал, боксдал, армспортдал, залан атлетикадал, футболдал, грэпплингдал ва

тIмайрал машгъл жезва. Школадин директор Шалбузов Гъажимегамед къиле аваз 12 тренерди аялрихъ галаз мукуфдивди кваллахзава. Нетижарни рикI шадардайбур жезва. Жаван спортсменри Къиблепатан Дагъустанда (Ахцегъ, Мегъарамдхуьр, Сулейман-Стальский, Къурагъ, Табасаран районар, Дербент, Избербаш шегъерар) тешкилзавай акъажунра иштиракзава, чпин уstadвал хкажзава ва ахпа республикадин, Россиядин ва международный турнирра, чемпионатра агалкъунар къалурзава.

Алай йисан февралдин сифте къилера Москвада грэпплингдай Европада чемпионат къиле фена. Чи тербиячир тир Рамазанов Рагъметуллага (75 кг) ва Мегъамедов Бахтияра (100 кг) къизилдин медалар къачуна. Абуруз спортдин мастерар я. Эльдаров Магъмуд (55 кг) буьруьнждин медалдиз лайихлу хъана. Абуруз Дубайда къиле феи международный турнирдани 1 ва 2-чкаяр къуна.

Къейд авун лазим я хъи, аялрихъ галаз гъевесдивди кваллахзавай тренер Нурудинов Мурад (85 кг) грэпплингдай ва джиу-джитсудай пуд сеферда дуьньядин чемпион хъайиди я. Ада вичин чирвилер, сирер хушвилелди жаванриз гузва.

Азаддиз къуршахар къадайбурун (тренерар Эльман Магъмудов, Къурбан Абдурагимов) гуьгъуна акъваззавач. Шаз Дагъустандин чемпионатда (2000-2003-йисара хайибурун арада) Барлыбаев Тимура (50 кг), Магъмудов Рената (75 кг) 1-чкаяр къуна.

Дзюдодал машгъл жезвай Керимов Руслана йисалай-суз вичин уstadвал хкажзава ва иштираквай акъажунрай гъалибчи яз хквезва.

Чи гадаяр армспортдин секциядиз рикI алаз къвезва. Къуватлу гъилерин

иесяр хъун патал абуруз тренер Гъ.Шалбузован (ам вич Дагъустандин, Россиядин чемпион я) истемешунар, ян тагана, къилиз акъудзава. Абуруз чеб-чпелни алахъзава. Дербентда, Махачкъалада, Мегъарамдхуьре тешкилай турнирра Алигъаев Мегъамеда, Ханмегамедов Казбека, Абдулаев Агъмеда, Расулов Ражаба, Шалбузов Мирзехана, Халилбеков Руслана, Мирзоев Расима хъсан вердишвилер къачузва. Къе-пака абуруз чпкай ван алаз малумарда, неинки республикадин, гъакI дуьньядин спортдин майданрани.

Чи школа республикадин образованидин ва илимдин министрстводин къурулушда хъсан чкадал ала. Финансрин рекъий мумкинвилер са акъван екебур туштани, коллектив квалчихъ галай спортзал, стадион, кабинетар чавай истемешзавай къайдада хуьз алахъзава. Чахъ чи сайтни ава ва чи гъар йикъан кваллахрикай ана материалар, шиклар эцигзава.

Лугун лазим я хъи, инструктор-методист яз за жуван везифаярни намуслувилелди бегъемарзава. ДатIана тренерин кваллахдал, абуруз аялриз чирвилер, вердишвилер гузвай гъалдал гуьзчивалзава, школадин коллективдин вири кваллахдиз талукъ гъахъ-гъисабар (отчетар) гъазурзава, сайтдал кваллахзава ва лазим маса кранри вахтунда къилиз акъудзава. Гъа са вахтунда жаванарни жуван гуьзчиликай хкудзавач. Лагъана кIанда хъи, спортди абуруз чпин вахт дуьздаказ тешкилдай ва ишлемишдай мумкинвал гузва. Абуруз чеб школайрани, куьчедани чешнебудакъаз тухузва, тарсарайни вилик жергеяра хъун патал чалишмишвалзава. Спортдин школадиз къвез кIандайбур гъаф ава, гъайиф хъи, чи мумкинвилерал сергъят эцигнава.

Дербент. Агалкъунар ава

Нариман КЪАРИБОВ

Тарихдин, архитектурадин ва культурадин музейрин макан хъиз, Дербент спортдин шегъерни я. Агъалийрин ва иллаки акъалтзавай несилдин сагъламвал, бендин лигимвал мягъкемарунин мурад-

даказ 2884 кас жаванри спортдин рекъий вердишвилер къачузва. Спортшколайра тренерар-муаллимар яз кваллахзавай вири 102 касдикхъ физкультурадин рекъий къилин ва юкъван образование авайбур я.

Махсус спортшколайрилай гъейри, - къейдзава Н.Рзаева, - шегъердин вири микрорайонра, мектебра, къилин ва юкъван образованидин идарайра агъалияр, студентар, мектебра кIелзавай аялар спортдал машгъл хъун патал мини-футболдин майданар ва спортзаларни кардик ква.

И мукъвара спорткомитетди шегъерда физкультура ва спорт вилик тухунин рекъий алатай йисан нетижаяр къуна. Абуруз разивал ийиз жедайбур я. ИкI, 2017-йисуз къадим шегъерда спортдин хейлин жуьрейрай чкадин ва республикадин акъажунар, турнирар, чемпионатра къиле тухвана. Анра 17 агъурдалайни гъаф спортсменри иштиракна.

Къадим Дербентди вичин тIвар-ван авай спортсменрал дамахзава. Ингъе, абурукай анжах са къадарбур: азаддаказ

къезил атлетикадай са шумуд рекорддин сагъиб тир Руслан Максимов, жегъилрин "Анжи" командадин футболист Анар Панаев ва хейлин масабур.

Навай Рзаеван гафаралди, Дербентда спортдин мектебар, майданар, залар артухаруниз, спортсменрин уstadвал хкажуниз, спортдин вири жуьрейрай акъажунар тешкилуниз алукънавай 2018-йисуз мадни артух фикир гуда.

Къунши уьлкведай - медалар гъаз

Са къадар вахт идалай вилик Азербайжандин меркез Бакуда жаванрин арада къезил атлетикадай международный турнир къиле фена. Акъажунра Туьркьядай, Гуржистандай, Дагъустандай ва гъакIни чкадинбур тир 70 спортсменди иштиракна.

Шад жедай кар ам я хъи, и турнирда иштираквай Дербентдай тир къве спортсменди - Диана Ибрагимова (яргъивилиз хкадарунай) ва Алексей Дунаев (троеборъедай) хайи шегъердиз буьруьнждин медалар гъаз хтана.

Боксдай акъажунар

И мукъвара Дербент шегъердин жегъилринни жаванрин 7-нумрадин спортшколада (ДЮСШ) боксдай акъажунар къиле тухвана. 10-16 йисал къведалди яшара авай спортсменри заланвиллин 12 категориядай чпин алакъунар къалурна. Акъажунра жаван боксерар тир Гъ.Гъуьсейновади, М.Агъмедовади, Э.Аскеровади, М.Мирземегамедовади, М.Сеидовади, вири санлай, 11 касди 1-чкаяр къуна.

Турнирдин "Лап хъсан боксер" тIварциз 7-нумрадин ДЮСШ-дин векил Гъасан Гъуьсейнов лайихлу хъана.

Лезги хуьрер

КъакIар

Омар ГЪУЬСЕЙНОВ,
ДГУ-дин профессор

Лезгистандин къадим хуьрерикай сад тир КъакIарин хуьр Ахцегъ райондин центрадивай кефердинни рагъакIидай пата, 9 километрддин яргъа, Самур вацун чапла пата, гуьзел, гуьрчег багъларин юкъва экия хъанва.

Тарихчи Б.Г.Алиева хъизвайвал, хуьруьн бине эцигайбур иниз Рутулай атай БацIар тIвар алай тухумдин векилар я. Ахпа хуьруьз Мичегъай, Хуьлуьдай, патав гвай маса лезги хуьрерай, гъатта Азербайжандайни кваз хизанар куьч хъана.

Гилан хуьруьн къилихъ галай, адакай са километр къван яргъа мензилда дагъда авай куьгъне хуьр, Б.Г.Алиева къейдзавайвал, таттарини монголри, чпиз табий тахъайвилей, цIай яна кана, тергна. Дуьзенда авай цIийи хуьр тахминан XIV лагъай асирдин сифте паюна арадал атана. Иниз сифте яз атай БацIарин ата-буба варлу хипехъан тир. Адан ятахдай акъудзавай фитерин гъамбаррикай, са вахтар феиля, кIтана къвак (лит. къук) жезвай. Гъа икI къвак (гъафвиллин къадарда къвакар) гафуникай хуьруьн тIварни - КъакIар арадал атана.

Гилан КъакIарин хуьруьн жемят гъаф тухумрикай ибарат я: БацIарар, ШийитIар, Къурбанар, КъантацIар, Мегъарамар, Герейханар, ЖбитIар, Архъар, Тесер, Агъаяр, Бакаяр, КIаркIарар, Женгъияр, Гъажиханар, Гъажимирзедин тухум ва масабур.

КъакIарин хуьруьн тарих, Самур ва Ахцегъ вацун дередин амай хуьрерин тарих хъиз, Кавказдин Албаниядин тарихдикхъ галаз алакълу я, вучиз лагъайтIа Самур (Албан) дере вири вахтара Албаниядин талукъ пай хъайиди я.

Лакъ гъукумат чIайла, адак акатзавай Самур дерада Ахцегъар къиле авай хуьрерин союз - Самур вилайят арадал атана. Адак 5 участок акатзавай: Ахты-пара (сад лагъайди), Ахты-пара (къвед лагъайди), Рутул-чай, Току-пара, Алты-пара. КъакIарин хуьр а вядеда сад лагъай Ахты-пара участокдик акатзавай. Гъаф йисар идалай вилик, Дагъустан Россиядик акатдалди, КъакIарин хуьр Рутулрин участокдик квай. Рутулринни Хуьруьрин дяведилай къулухъ, 1775-йисалай эгечIна, КъакIар ва абурухъ галаз санал Усурар, Гъуьгъвезар, Ахты-пара участокдик акатна.

КъакIарин хуьре исаята саки къве агъурдава агакъна инсанар яшамаш жезва. Хуьре чешнедин юкъван школадин ва аялрин бахчадин къве мертебадин дараматар, къве мискин, медицинадин амбулатория, аптека, библиотека, турбайра аваз гъанвай яд, я"Ахты-Кака" цин къанал, ял ядай багъ ва маса къулай шартIар ава.

Ватандин Чехи дяведин йисара вишелей гъаф инсанар фронтдиз фена. Тек са Исмаиловрин хизандай фронтдиз ругуд стха фена. Вири абуруз Берлиндиз къван акъатна, сагъсаламатдиз, 21 ордени 40 медаль гъаз, Ватандиз хтана. Абуруз неинки чи хуьруьн, гъакI вири Дагъустандин, Россиядин дамах я.

Чи гъвечли са хуьрй илимдин вад доктор, къадалай виниз илимрин кандидатар акъатнава.

Вири дуьньядиз машгъл хъанвай оперный манидар Селим Алагъяров къакIави я. Къад йисалай гъаф вахтунда Дагъустандин обкомдин секретарвиле Шагъабас Исмаилова кваллахна. Шагъаз Шейдабегова республикадин профсоюзрин председателвал авуна. Гъаф районрин партиядин сад лагъай секретарвиле Азизов Къазихана, Шейдабегов Шагъаза, Жафаров Заирбега кваллахна. Етим Эминан ва Къуьчхуьр Саидан шиклар арадал хкай Абидин Азизовни КъакIай я. Адан тахай стхаяр - Шуай ва Ильяс - полковникар, летчикар-испытателар тир, Гъажимуррад - тIвар-ван авай архитектор.

Савадсуз яз, вичи-вичиз мукъвер эцигиз чирай устIар, ДагЦИК-дин член Идрис Юнусовни къакIави я. Пуд хва - докторар, профессорар, са хвани 6 хтул - кандидатар тербияламышай агъсакIал Гъуьсейнов Межид Самурдин дерада виридаз акъулдин са чирагъ хъиз чида.

» Дербентда 9 махсус спортшкола кардик ква ва анра пулсуздаказ 2884 кас жаванри спортдин рекъий вердишвилер къачузва.

далди шегъерда физкультура ва спорт вилик тухуниз, спортдин школайр ва майданар артухаруниз къетIен фикир гузва. Ингъе, и барадай шегъердин администрациядин спортдин отделдин начальник Нариман РЗАЕВА вуч лугъузватIа:

- Алай вахтунда Дербентда 9 махсус спортшкола кардик ква ва анра пулсуз-

къуршахар къунай Европада чемпион Даурен Куругълиев, дзюдодай дуьньядин кубокдиз лайихлу хъанвай Камал Ханмегамедов, къезил атлетикадай международный акъажунра са шумуд сеферда гъалиб хъанвай спортдин ветеран Магъарам Гъасанханов, каратэ-кекусинкайдай СКФО-дин чемпион Олеся Жандарова,

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Фак. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРДИН ВЕЗИФАЯР ВАХТУНАЛДИ ТАМАМАРЗАВАЙДИ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪМАДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
М. ЖАЛИЛОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный технологийрин ва массовый юммуникацийрин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди тукъуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 16.50

Газет "Издательство" "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куче, 6.

Тираж 7273

И - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбуур я.

И - Икъван яшар хъанвайбуур келрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гъ Мубаракрай!

Каспийскда яшамин жезвай рутулви хва, къцепатан чаларин муаллим, хизандин къил, вафалу юлдаш, дуст, насигъатчи

Юсуф Лукъманович МУСАЕВАЗ:

*Муаллимвилин пешедиз
Вафалу яз шуьше хъиз,
Хкажзава несилар
Чирвилерин улкъведиз.*

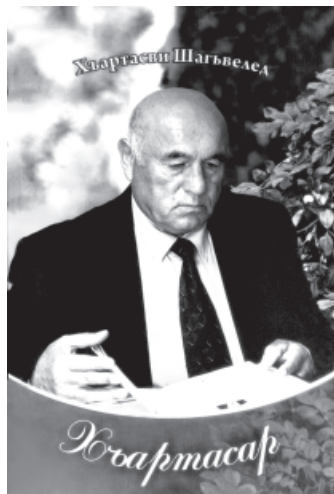
*Шадвал, садвал багъа я,
Мергъяматдиз захъа я.
Ватандизни багъа я
Гъа вун хътин рухвар!*

ВИ 60 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ
ТЕБРИКЗАВАЙ ИРАНВАХ
МАЙРАМ, УЪМУЪРДИН
ЮЛДАШ ЗИЛИХА ВА АМАЙ
МУКЪВА-КЪБИЛИЯР.

Вад лагъай ктаб

Алаудин ГЪАМИДОВ

Квез и шикилдай аквазвайди хъартасви (Мегъарамдхуруьн район) полковник **САИДАЛИЕВ Шагъвелед Шагъмировичан** мукъвара чапдай акъатнавай вад лагъай ктаб я.

И ктабдиз ада вичин хайи хуьруьн "Хъартасар" твар ганва. Автор гъа ихътин къил алай поэмада, дяведин четин йисарилай башламишна, къенин йикъалди хъартасвийри члугур зегъметдикай, абурун агалкъунрикай, мублагъвилерикай рахазва.

Аяларни рикъелай алуднавач. Са жерге эсерра Ш. Саидалиева икъван чвалди авачир, я герекни тушир "цлийи адетар" кутазавай инсанарни пислемеишзава.

Вири уьмуьрда Дагъустан Республикадин къайдаяр хуьдай органра гъакъисагъвилелди зегъмет члугур юстициядин полковникдихъ вичихъ галаз санал яргъал йисара къвалахай къуллугъчийриз бахшнавай шиирарни ава. Месела, ктабда гъатнавай "Сталви Нариманаз" шиирда сифте уголовный розыскда, гуьгъуьнлай УБОП-да (МВД-дин 6-управление) къвалахай Абдулмегъамедов Нариманан риклин михъвиликай, виклегъвиликай, кеспидиз вафалувиликай ихтилатзава:

*Жегъил вахтар кье за риклел хкизва,
Ахъайзава зи аялдин аялдиз.*

*И цларар за Нариманаз кхъизва,
МВД-да къвалах авур къегъалдиз!*

*Совет къанун члуриз авай ягъсузар
Нариманаз Гитлералай такан тир,
Аваз рикле Жеглов* халудин къастар,
Гафни адан атлуз тежер гьулдан тир.*

*Йифен ахвар, йикъан къарай атланвай,
Къилиз къевезвай фикрарни дегъне тир,
Къанун члурайд "ада тадиз къатлазавай",
Гъа Шарапов* Нариманаз чешне тир.*

*Йифди-югъди, "къвални хизан гадарна",
Уьмуьр фена терс бандитрин гуьгъуьна,
Вири къуват ва жегъилвал квадарна,
Зегъмет члугъваз, къанун хутаз гуьнгуьна.*

*Гъа тегъерда фенай чи жегъил вахтар,
Къвалах патал цлун юкъвазни вегъедай,
А девирда гъахътинбуур тир операр,
Чанни гудай, бандит къуна хкидай!*

*Зи уьмуьрда заз акуна парабур,
Гъар къвалахдиз Нариман вич къвенкве тир,
Къадачир гъич садрани вич такабур,
Гъакъ хъайила, Нариман чаз чешне тир.*

*Лугъун за квез зи риклевай фикрар:
Гъахълувилиз, михъвиллиз цуьк тир ам,
Яргъалди фий, Нариман, ви уьмуьрар,
МВД-дин угрозискъда рикл тир ам!*

* **Жеглов, Шарапов** - "Гуьруьшдин чка дегишариз жедач" твар алай кинофильмда тахсиркарвилерихъ галаз женг члугъвазвайбурун лишанлу къаматар.

А.Ш.Къадимов

И йикъара чав, яратмишдай интеллигенциядин векилрив, члулава хабар агакъна. Яргъалди члугур азардикди машгур шиклчи-журналист, хъсан дуст ва меслятчи, члехи гуьурметлу хизандин къил Агъасеркер Шумалович Къадимов рагъметдиз фена.

А.Ш.Къадимов къурушви баркаллу рухварикай сад я. Вичин пешеди ва къисметди ам Сулейман-Стальский райондин центр Къасумхуьрел акъудна. Ина ада райондин газетда фотожурналиствиле къвалахна, саки 60 йисуз. Гъакъван йисара ада республикадин газетрихъ, журналрихъ галазни алакъа хуьзвай. "Лезги газет" ада вичин багъриди, редакцияни хайи къвал яз гъисабдай.

Журналист яз, Агъасеркер Шумаловича къвачелай тавур пипл, вич хайиди тир Къурушдилай (Докъузпара район) гатунна, Сухокумск шегъердив агакъна, лезгияр яшамин жезвай чкайра бажагъат ама.

Дагъустандилай къецени - Уфада, Тамбовда ва масанрани ада вичин гелер туна. Уфада фотожурналистдин пешедай келна, гъа яргъал тир 50-йисарилай инихъ (ХХ асир) ада жуьреба-жуьре чкайра газетрин редакцияра къуллугъна.

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив.

Устаддин шикилриз гзаф конкурсра, выставкайра килигна, виниз тир къиметар гана. 1978-йисуз адакай "Советское фото" журналдин дипломант хъана. Адан зегъмет "Дагъустан Республикадин культурадин лайихлу работник" лагъай гуьурметдин твар гуналди ва хейлин маса шабагъралди къейдна.

Гъайиф, гила устад шиклчи, хъсан дуст чухъ галамач.

Чна рагъметлудан хизандиз, вири багърийриз, къурушвийриз, куьревийриз, ам чидай вирибуруз башсагълугъвал гузва.

Агъасеркер Шумалович Къадимован экуь къамат садрани чирикелай алатдач.

Камалдин хазинадай

Ишреф ЖАВАТОВ

- ✓ Декъикъа кимиди сят туш.
- ✓ Пис меслят хъсан къал-къулдилай хъсан я.
- ✓ Дуст куьгънеди хъсан я, партал-цлийиди.
- ✓ Яргъандиз килигна къвач яргъи ая.
- ✓ Муьгъман гинибашриз килигна къабулда, акъулдиз килигна рекъе хутада.
- ✓ Са япуз ван хъана, муькьуя япай акъатна фена.
- ✓ Къушраз лувар пар туш.
- ✓ Яд ахварал фейи чкадал дуьшуьш хъана.
- ✓ Къвалах - жумядал, эвленмиш хъун яргъал вегъемир.
- ✓ Къвални къвалах ар садрани куьтягъ жедач.
- ✓ Йикъан къвалах нянал вегъемир.
- ✓ Къелемди кхъида, чарчи эхда.
- ✓ Мисал мах туш, адай гаф гадариз жедач.
- ✓ Эер вафалувал авачтла, кланивални авач.

"ЛГ"-дин 6-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦАРАРА: 7. Тамухъан. 8. Къазамат. 10. Мазу. 11. Улам. 13. Ака. 15. Къантиш. 16. Къантлар. 17. Юрист. 18. Явшан. 22. Хандак. 23. Хашлав. 24. Еке. 25. Члаба. 29. Твар. 30. Талабчи. 31. Члутхар.
ТИК ЦАРАРА: 1. Бажанах. 2. Куку. 3. Шапла. 4. Кланч. 5. "Клару". 6. Кларасар. 9. Эркек. 12. Рикливай. 14. Масштаб. 19. Хажалат. 20. Уьлкве. 21. Шаламар. 26. Анар. 27. Гъача. 28. Цмур. 29. Тлех.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди ДГТУ-дин преподаватель, чи газетдин амадаг Агъамет Салагъоваз играми ирандиде

ЗЕПТЕ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.

Культурадин "Къуруш" центради играми хва **ИСМАИЛ**

бедбахтвилелди телеф хъунихъ галаз алакъалу яз Масумов Неманаз ва вири багърийриз, мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

Культурадин "Къуруш" центради машгур журналист (фотокорреспондент)

Агъасеркер КЪАДИМОВ рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз ва вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

"Институт "Дагагропромпроект" ООО-дин коллективди **Исамудин Мегъамедрасулович МЕГЪАМЕДОВ**

вахтсуздакэ кечмиш хъунихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз, мукъва-къилийриз, дериндай хажалат члугуналди, башсагълугъвал гузва.

Услуги: отопительные, водоснабжение, канализация, теплый пол.
Тел. 8-963-794-31-79